

El procés d'inclusió a les escoles de Cornellà de Llobregat: un endinsament cap a la diversitat.

Un treball sobre educació inclusiva i inclusió

**servei
educatiu[®]
del baix
llobregat V**

Nom i Cognoms: Safouane El Bouhdidi Jaaidi

2024 - 2025

Institut Esteve Terradas i Illa

AGRAÏMENTS

Al meu tutor, **Pedro Lorente** i a la **Fátima Nebot**, per la seva dedicació, paciència i suport incondicional durant la realització d'aquest treball de recerca. Sense la vostra ajuda i el vostre compromís, aquest treball no hauria estat possible. Gràcies per tot.

A l'escola **Antoni Gaudí**, el lloc on vaig créixer i vaig començar el meu camí acadèmic. Gràcies pel vostre suport i la vostra disponibilitat.

A l'escola **Jacint Verdaguer**, per l'oportunitat de conèixer la metodologia dels grups interactius, experiència que va enriquir enormement el meu treball.

A l'escola **Sant Ildefons**, per la seva atenció, disponibilitat i la seva col·laboració. Gràcies a l'equip per la seva dedicació i per fer-me sentir sempre benvingut.

A la **Mireia Ferrer**, l'**Elisabet Porqueras** i a la **Maria Jesús González**, que han compartit el seu coneixement i la seva experiència en les entrevistes.

A la psicòloga de l'EAP, la **Neus Ribalta**, per la seva disponibilitat i el seu suport professional, que han estat de gran valor.

Al **Miguel Ángel González**, a la **Gemma Carreño** i al **Miquel Aguilar**, professionals del Servei Educatiu de Cornellà. Gràcies per la vostra disposició a escoltar-me i ajudar-me.

A la **Laia Mellado**, estudiant del grau de Pedagogia de la UB, per valorar i avaluar la viabilitat i l'efectivitat de la meva activitat. Gràcies pel teu suport i el teu entusiasme.

A tot l'equip de **Ràdio Cornellà**, per l'oportunitat que em van donar de difondre la temàtica de la meva recerca i la seva implicació en el treball.

A la meva família, als meus pares **Abdellah El Bouhdidi** i **Rabiah Jaaidi**, i als meus germans **Kawtar** i **Marouane**. La seva comprensió, suport i ànims han estat fonamentals per superar els reptes que he anat trobant al llarg del camí. Sense ells, res d'això hauria estat possible.

“La inclusió és un procés sense fi que cerca maneres més eficaces de respondre a la diversitat present de l’alumnat”.

Mel Ainscow

RESUM

El terme **inclusió** ha experimentat una evolució significativa al llarg del temps, reflectint-se també en la societat cornellanenca i, especialment, en les pràctiques educatives de la ciutat.

Aquest treball de recerca aborda el procés d'inclusió a les escoles de Cornellà de Llobregat, amb l'objectiu d'observar, descriure i analitzar les metodologies implementades per a l'alumnat amb dislèxia i TDAH dins d'una aula ordinària. En aquest sentit, es pretén dissenyar una activitat inclusiva basada en la teoria del constructivisme.

Vull demostrar que l'educació inclusiva és beneficiosa pels alumnes i que a Cornellà, les escoles estan avançant cap a la inclusió: incorporant metodologies educatives que promouen la diversitat i la igualtat d'oportunitats. La meua recerca s'estructura en una part teòrica dividida en tres blocs, i una part pràctica. A la part teòrica, tracto dues dificultats d'aprenentatge específiques: el TDAH i la dislèxia, establint una relació amb el concepte d'educació inclusiva, ressaltant els seus principis, procediments i aplicacions pràctiques en l'àmbit escolar.

En conclusió, després de les observacions i anàlisis en diverses escoles de la ciutat, es va detectar la necessitat d'implementar mètodes més constructivistes. Tot i així, es va constatar que l'educació inclusiva ja estava present a Cornellà, gràcies a la dedicació de les mestres d'educació especial (MEE), la col·laboració amb alguns equips del Servei Educatiu del Baix Llobregat i les estratègies que afavoreixen la integració dels alumnes amb TDAH i dislèxia dins del grup ordinari.

ABSTRACT

The term **inclusion** has experienced a significant evolution over time, also being reflected in society and, especially, in the educational practices of the city.

This research study explores the process of inclusion in the schools of Cornellà de Llobregat, with the objective of observing, describing, and analyzing the methodologies implemented for students with dyslexia and ADHD in an ordinary classroom. In this sense, with the observation-analyses it is intended to design an inclusive activity based on the theory of constructivism.

I want to demonstrate that inclusive education is beneficial for students and in Cornellà, schools are progressing towards inclusion by incorporating educational methodologies that promote diversity and equal opportunities. My research is structured into a theoretical part divided into three sections, and a practical part. In the theoretical part, I address two specific learning difficulties: ADHD and dyslexia, establishing a relationship with the concept of inclusive education, highlighting its principles, procedures, and practical applications in the school environment.

In conclusion, after observations and analyzes in several schools in the city, the need to implement more constructivist methods was detected. Even so, it was found that inclusive education was present in Cornellà, thanks to the dedication of the special education teachers, the collaboration with some teams from the Baix Llobregat Educational Service and the strategies to improve the integration of students with ADHD and dyslexia in the ordinary group.

ÍNDEX

1. INICI	6
2. INTRODUCCIÓ	7
3. METODOLOGIA	9
4. COS TEÒRIC	10
• Bloc 1. Trastorns d'aprenentatge	10
1.1 Què són els trastorns d'aprenentatge?	10
1.2 Tipus de trastorns d'aprenentatge	11
1.2.1 Trastorns derivats a la comunicació i al llenguatge	11
1.2.2 Trastorns derivats en les matemàtiques	12
1.2.3 Trastorns derivats del trastorn per dèficit d'atenció	12
1.2.4 Trastorns en la lectoescriptura	13
1.3 Trastorns d'aprenentatge tractats al treball	14
• Bloc 2. Educació inclusiva	14
2.1 Educació inclusiva	14
2.2 Principis bàsics de l'educació inclusiva	15
2.3 Inclusió a les escoles	16
2.4 Metodologies que afavoreixen l'educació inclusiva	16
2.5. Propostes per fer escoles més inclusives a nivell de centre	17
2.6 Suport Intensiu d'Escolarització Inclusiva (SIEI)	19
• Bloc 3. L'escola i l'aula ordinària	20
3.1 L'escola ordinària	20
3.2 Suport dins de l'aula ordinària	20
3.3 Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA)	21
3.4 Constructivisme	22
5. PART PRÀCTICA	23
5.1 VISITA A L'ESCOLA ANTONI GAUDÍ	23
Classe de 5è: cas de dislèxia	23
Classe de 6è: cas de TDAH	25
Entrevista a Mireia Ferrer, mestra d'EE de l'escola Antoni Gaudí: "La inclusió i la idea de la inclusió és molt bona, però el que necessitem són recursos de qualitat"	26
5.2 VISITA A L'ESCOLA JACINT VERDAGUER	26
Metodologia emprada al Jacint Verdaguer: els grups interactius	27
Observació de la metodologia a l'aula de 5è	28
Temporalització de la metodologia	29
Cas de dislèxia a l'aula de 5è	30

Entrevista a María Jesús González, mestra d'EE de l'escola Jacint Verdaguer: "L'autenticitat no passa per la igualtat, passa per la singularitat"	30
5.3 VISITA A L'ESCOLA SANT ILDEFONS	30
Entrevista a Elisabet Porqueras Suárez, mestra d'EE i directora de l'escola Sant Ildefons: "Nosaltres creiem en això, creiem en la inclusió i en les mesures universals"	31
5.4 COL·LABORACIÓ AMB EL SERVEI EDUCATIU DE CORNELLÀ	31
Visita al Servei Educatiu de Cornellà	31
Entrevista a Gemma Carreño, Miguel Ángel González i Miquel Aguilar, perfils professionals del Servei Educatiu de Cornellà: "Quan estudiàvem això no ho vam conèixer, vam conèixer un altre tipus d'escola"	33
Entrevista a Neus Ribalta Xicota, psicòloga de l'EAP: "No té sentit una escola inclusiva si no estem treballant per una societat inclusiva"	34
5.5 EL CERCLE INTERCONNECTAT: Una activitat i proposta inclusiva	36
Context	36
Justificació i objectius	36
Descripció	37
Com s'estructura?	38
Exemple de com es posaria a la pràctica dins d'una aula ordinària	38
Temporalització	39
Estudiant del Grau de Pedagogia de la UB: què opina?	40
Avaluació i anàlisi del comentari pedagògic	40
5.6 DIFUSIÓ A RÀDIO CORNELLÀ	40
6. RESULTATS DE LA INVESTIGACIÓ	42
7. CONCLUSIONS	45
8. FONTS D'INFORMACIÓ	47
8.1 Bibliografia	47
8.2 Webgrafia	48
8.3 Recursos i suports audiovisuals	49
9. ANNEXOS	49
10. GLOSSARI	114

1. INICI

Et dono la benvinguda al meu treball de recerca, un treball on vull fer-te aprendre, però sobretot vull fer-te reflexionar sobre l'escola inclusiva.

La meva proposta inicial de recerca era investigar sobre l'impacte de la pedagogia Montessori a les escoles de Catalunya. Em vaig decidir per aquest tema perquè, des de petit, sempre m'ha fascinat el mecanisme de l'aprenentatge infantil. Però, després de molts dies reflexionant-ho, em vaig adonar que el tema era molt extens i que no tenia recursos per abastar-lo i que, tant el meu aprenentatge com les conclusions a les que arribaria, en ser un tema tan extens no serien prou enriquidores.

Com a nova proposta que despertés novament la meva atenció, vaig voler optar per indagar sobre l'educació especial, educació específicament destinada a alumnes amb necessitats educatives considerades especials (NEE). Volia veure de primera mà com es treballava a les escoles per observar les metodologies implementades a alumnes que a l'aula es despisten i es distreuen amb facilitat, els hi costa llegir un enunciat, o triguen més del que es preveu a fer un càlcul. És a dir, dificultats d'aprenentatge.

Després de dues sessions de treball a les JAM al Citilab, vam analitzar de quina altra manera enfocar la recerca. La Fátima em va explicar el que era l'educació inclusiva. No li vaig posar gaire atenció al concepte fins que vaig buscar informació sobre el terme d'escola inclusiva, i em va sorprendre perquè englobava molts aspectes de caràcter educatiu i vaig pensar que em donaria una idea molt més àmplia de la realitat de molts alumnes. Finalment, vam decidir donar-li aquesta petita volta al treball, canviant educació especial per educació inclusiva.

D'aquesta manera, vaig començar a enfrontar-me a la realització del tan famós treball de recerca un, segurament, dels reptes acadèmics més grans al qual m'he enfrontat mai.

2. INTRODUCCIÓ

L'educació inclusiva és actualment un dels enfocaments didàctics més fonamentals del sistema educatiu català.

El meu treball de recerca està comprès per una part teòrica constituïda en tres blocs i una part pràctica, i tracta sobre el procés d'inclusió a les escoles de Cornellà. Des d'un principi, tenia clar que volia que fos un tema «quilòmetre 0», és a dir, un tema pròxim i sobre el qual en pogués buscar i obtenir informació sense haver de fer grans desplaçaments i, perquè també, desitjava un tema que pogués relacionar-lo d'alguna manera amb la meua ciutat natal, on visc i estudio en l'actualitat, la ciutat de Cornellà de Llobregat. I per fer-ho, em centraré en dues dificultats d'aprenentatge: el TDAH (dèficit d'atenció amb hiperactivitat) i la dislèxia.

El meu objectiu és poder observar, analitzar i descriure com es desenvolupa l'alumnat de 5è i 6è (cicle superior) amb aquests trastorns d'aprenentatge dins d'una aula ordinària. Vull demostrar amb la meua recerca que l'educació inclusiva és una peça clau per a la creació d'una societat més justa i avançada, ja que promovent la diversitat i la inclusió es crea un entorn en el qual els infants aprenen i creixen de forma plena. I sobretot, que les escoles de la ciutat de Cornellà de Llobregat fomenten una educació plenament inclusiva.

Poder tenir l'oportunitat d'accedir a l'ambient educatiu i a la realitat de les escoles de la ciutat amb el meu treball de recerca va ser un aspecte realment apassionant per a mi, ja que en un futur m'agradaria estudiar el doble grau d'Educació Infantil i Primària.

Els objectius que em plantejo amb el meu treball de recerca són els següents:

- Observar, analitzar i descriure les estratègies, metodologies i procediments que s'implementen per atendre a l'alumnat amb dislèxia i TDAH dins d'una educació inclusiva a les escoles de Cornellà durant el curs 2023-24.
- Aconseguir dissenyar una activitat educativa que fomenti la inclusió en la qual s'apreciï la qualitat i l'accessibilitat per a tot l'alumnat, basada en la teoria del constructivisme.

L'educació inclusiva m'ha anat despertant moltes preguntes del tipus: A Cornellà les escoles realment són inclusives? Com s'aborden les dificultats d'aprenentatge a la classe ordinària? Quines funcions tenen les mestres de educació especial (MEE)? Tots els alumnes fan les mateixes tasques? Entre d'altres. Aquest treball de recerca, a més de donar a conèixer informació rellevant sobre inclusió educativa, m'agradaria que em pogués ajudar a resoldre aquests dubtes inicials que potser són els mateixos que s'ha pogut plantejar altra persona que desconeixia aquest concepte educatiu.

La meua pregunta a respondre en aquest procés de recerca es la següent:

- ¿Quines estratègies educatives estan adoptant les escoles de Cornellà per garantir una inclusió eficient a l'alumnat amb dislèxia i TDAH durant el curs 2023-24?

3. METODOLOGIA

La metodologia emprada per a dur a terme la meua recerca s'ha dividit en set vies d'investigació.

La primera via d'investigació, que ha estat essencial per a recollir la informació de la part més teòrica del treball, ha estat la recerca en llibres i pàgines web relacionades amb el tema de l'educació inclusiva en general i, més concretament, amb els trastorns d'aprenentatge i les escoles/aules ordinàries.

La segona via ha consistit en visitar tres escoles de Cornellà per aplicar una metodologia observacional sobre com s'efectua la inclusió i l'educació inclusiva dins de les seves aules. Vaig examinar les metodologies, les estratègies i els procediments que s'implementen amb l'alumnat de TDAH i dislèxia, un dels principals objectius en la meua recerca.

La tercera via ha consistit en entrevistar a les mestres d'educació especial (MEE) de les escoles que he visitat, utilitzant les mateixes preguntes. Aquestes entrevistes,

que es van dur a terme després de les observacions, m'han proporcionat una valuosa perspectiva sobre el seu dia a dia i de la importància que té la seva figura.

Després d'això, vaig visitar el Servei Educatiu de Cornellà. Volia comprendre millor els perfils professionals dels qui hi treballen, la seva coordinació amb les escoles i els recursos disponibles per als centres del municipi. També ha col·laborat la Neus Ribalta, psicòloga i psicopedagoga dels Equips d'Assessorament Psicopedagògics (EAP).

La sisena via d'investigació implica la meua creació d'una activitat inclusiva, basada en la teoria del constructivisme, en els coneixements adquirits durant l'elaboració del treball i en les observacions a les aules de les escoles. Un cop hagi dissenyat i hagi explicat en què consisteix la meua proposta, em posaré en contacte amb la Laia Mellado, estudiant del Grau de Pedagogia de la UB, qui m'oferirà una opinió de millora. D'aquesta forma, comptaré amb una perspectiva "pedagògica" que avaluarà la viabilitat i l'efectivitat de la meua feina.

Finalment, com a culminació de la part pràctica, proposo organitzar una visita a la ràdio local de Cornellà per fer una entrevista. Comptaré amb la participació de mestres d'educació especial (MEE), professionals del Servei Educatiu i totes les persones que hagin contribuït al projecte. L'objectiu principal és divulgar, conscienciar i debatre sobre la inclusió a les escoles de Cornellà. Amb aquesta iniciativa, vull evidenciar que la inclusió és necessària i absolutament imprescindible.

4. COS TEÒRIC

BLOC 1. TRASTORNS D'APRENTATGE

1.1 Què són els trastorns d'aprenentatge?

En primer lloc, cal definir el què s'entén per trastorns d'aprenentatge. Aquestes dificultats es manifesten en el transcurs d'aprenentatge dels alumnes que no aconsegueixen seguir el ritme mitjà dels seus iguals. Aquestes es consideren

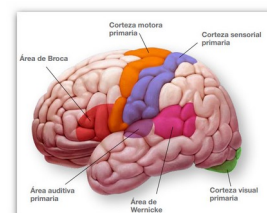
presentes quan un individu té problemes especials per atendre o concentrar-se en les tasques educatives que realitza (López Peces, 2015, p. 22).

Els trastorns d'aprenentatge (TA) persisteixen al llarg de la vida, ja que les dificultats que presenten els alumnes amb trastorns d'aprenentatge són persistents i generalment, tenen una repercussió negativa en el progrés del nen durant tota la seva escolaritat.

Els trastorns d'aprenentatge poden afectar a aspectes fonamentals en el nostre dia a dia com bé el llenguatge de manera global, el llenguatge escrit en particular i el càlcul matemàtic. De vegades, la dificultat rau en la capacitat per prestar atenció, concentrar-se o aprendre a organitzar i planificar adequadament les tasques. D'altres, en canvi, la discapacitat se situa en l'esfera de la conducta: dificultat per controlar els impulsos o l'activitat motriu, o en la destresa per a la motricitat fina i l'orientació en l'espai. Moltes d'aquestes habilitats són les que poden tenir afectades els infants amb diferents trastorns específics d'aprenentatge.

En aquests últims anys, s'ha aconseguit delimitar i definir termes com: afàsia/disfàsia, alèxia/dislèxia i acalculia/discalculia. Generalment, s'utilitza el prefix "dis" per definir els trastorns del desenvolupament, mentre que el prefix "a" s'utilitza per dir que una funció que prèviament era normal es veu alterada després de patir alguna lesió cerebral.

Figura 1: Bases neurològiques implicades en les dificultats d'aprenentatge.

1.2 Tipus de trastorns d'aprenentatge

Com he esmentat anteriorment, els trastorns d'aprenentatge es diversifiquen a diferents àrees del desenvolupament cognitiu: des de la lectura i l'escriptura fins a les habilitats matemàtiques i del llenguatge. Si bé cada trastorn d'aprenentatge té les seves pròpies característiques i els seus desafiaments únics, tots comparteixen un tret en comú: la necessitat d'un enfocament de suport i d'intervenció. En els següents subapartats, veurem breument quins són els diferents trastorns

d'aprenentatge que hi han, cadascun d'ells, derivats a una àrea de desenvolupament absolutament diferent.

1.2.1 Trastorns derivats a la comunicació i al llenguatge

La comunicació és un aspecte fonamental de la interacció humana, i quan es veu compromesa, pot tenir un impacte significatiu en la vida social, acadèmica i professional de l'individu que la presenta. Aquests trastorns són:

➤ Trastorn del desenvolupament del llenguatge (TDL)

Dificultat persistent en el processament del llenguatge, que no pot ser atribuïda a retard mental ni a dèficits sensorials o motors.

➤ Dislàlies

Són errors en la realització d'alguns sons. Es denominen **simples** si afecten un sol fonema o **múltiples** quan afecten diversos fonemes.

1.2.2 Trastorns derivats en les matemàtiques

Tothom es troba amb el repte d'aprendre matemàtiques en algun moment de la seva vida. Tanmateix, en alguns casos, poden aparèixer trastorns específics que dificulten aquest aprenentatge i es manifesten dins de l'àmbit matemàtic.

➤ Discalcúlia

Dificultat d'aprenentatge específica en les matemàtiques, en el càlcul, en el coneixement numèric o per realitzar càlculs matemàtics o aritmètics.

A l'etapa de primària, els infants tenen dificultats amb l'aritmètica bàsica, la noció de quantitat, comptar en intervals i dir l'hora. A pesar que poden arribar a la resposta correcta, sovint triguen molt o utilitzen estratègies que són poc eficients.

Figura 2: Boix, C. (2010). Exemples d'errors comesos per un infant de 4t de primària diagnosticat de discalcúlia. Hospital Sant Joan de Déu.

Marca amb un cercle el nombre més gran de cada parella:

110	101
1019	1109
551	515
465	546
6060	6600
1238	11238

Calcula:

$$\begin{array}{r} 678 \\ + 846 \\ \hline 1414 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 135 \\ - 89 \\ \hline 054 \end{array}$$

Col·loca el nº 18 sobre la línia:

0 _____ 100

Ordena de més petit a més gran:

1240 – 1009 – 2340 – 2100 – 1099 – 2430 :

1009 – 1099 – 1240 – 2430 – 2340 – 2100

1.2.3 Trastorns derivats del trastorn per dèficit d'atenció

El Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH) és un trastorn neurobiològic que es manifesta en la infància i sovint persisteix fins a l'edat adulta. Es caracteritza per la inatenció, la hiperactivitat i la impulsivitat. El TDAH té tres subtipus: el tipus **inatent**, el tipus **hiperactiu/impulsiu** i el tipus **combinat**.

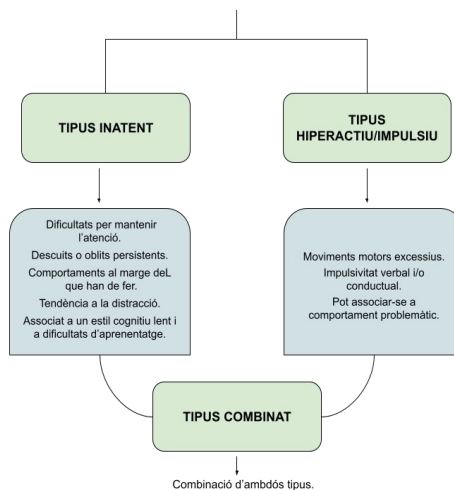

Figura 3: Font pròpia. Subtipus del TDAH

1.2.4 Trastorns en la lectoescriptura

Els trastorns relacionats amb la lectoescriptura afecten l'adquisició i la retenció de les habilitats de lectura i escriptura. Aquests problemes es mostren amb dificultats per comprendre paraules, interpretar textos o fins i tot per expressar-se per escrit.

➤ **Dislèxia**

De base neurobiològica, és una dificultat que rau en el reconeixement precís i fluït de les paraules, en l'ortografia i en la descodificació. També genera dificultats en l'escriptura, comportant omissions, substitucions i addicions.

➤ **Trastorn de l'expressió escrita**

El trastorn de l'expressió escrita és una dificultat de la infància que implica deficiències en les habilitats d'escriptura. Com a conseqüència, provoca en el nen dificultats en la comprensió de la gramàtica i la puntuació, l'ortografia o l'organització de paràgrafs i la composició de textos escrits (Fernández, 2009, p.9).

> **Disgrafia**

Dificultat específica en l'escriptura: és un retard en l'aprenentatge de l'escriptura, concretament en la recuperació de la forma de les lletres i les paraules. La disgràfia es refereix exclusivament a una deficiència en l'escriptura. En canvi, el trastorn de l'expressió escrita inclou, a més, errors ortogràfics constants.

1.3 Trastorns d'aprenentatge tractats al treball

A causa de la temàtica del meu treball de recerca, de tots els trastorns d'aprenentatge estudiats, les que em concerneixen i m'interessen per investigar en aquest procés són dues: el dèficit per atenció amb hiperactivitat, el TDAH, i la dislèxia .

BLOC 2. EDUCACIÓ INCLUSIVA

2.1 Educació inclusiva

L'educació té un objectiu, que tots els alumnes tinguin dret a rebre i disposar d'una educació de qualitat (objectiu número quatre dels ODS¹). Aquesta educació de qualitat garanteix una educació inclusiva, equitativa i amb múltiples oportunitats d'aprenentatge per a tothom.

Com ja he comentat, el concepte d'inclusió ha anat evolucionant i això s'ha demostrat a les escoles durant els últims anys. L'educació inclusiva és fonamental al sistema educatiu català, tal com ja queda reflectit al DECRET 150/2017, del 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu que té com a objectiu vetllar per les oportunitats d'aprenentatge de totes les

1 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS): L'any 2015, tots els Estats membres de les Nacions Unides van aprovar disset objectius com a part de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, en la qual s'estableix un pla per a aconseguir aquests objectius en quinze anys.

persones independentment de les seves capacitats, de la condició social o cultural, la religió, la diversitat sexual o la d'identitat de gènere.

El concepte d'educació inclusiva s'ha anat construint gràcies a la participació de tothom perquè formin part del sistema educatiu. Dins de l'educació inclusiva, s'atenen les necessitats educatives especials (NEE) dels alumnes des del marc de l'aula ordinària i dins del seu grup de referència. Molts mestres d'educació especial (MEE) acostumen a intervenir dins l'aula ordinària.

L'objectiu principal de la educació inclusiva és que els infants gaudeixin de l'educació, de l'aprenentatge i dels llaços que generen amb els seus companys dins de la classe.

2.2 Principis bàsics de l'educació inclusiva

L'educació inclusiva es basa i es guia per uns principis, aquests principis són els següents:

- Acceptació dins de la comunitat: els alumnes són membres acollits i valorats per la comunitat escolar sigui quin sigui el seu nivell o la seva discapacitat.
- Diversitat: la diversitat establida entre els individus que componen la comunitat educativa és un fet realment valuós que ajuda a enriquir al grup afavorint així la cohesió social i la interdependència.
- Currículum comú i divers al mateix temps: si l'objectiu és que l'escola sigui per a tothom, és essencial constituir un únic currículum per fomentar una educació bàsica i comuna on els alumnes puguin participar de la mateixa manera.
- Ensenyaments pràctics aplicats: s'utilitzen mètodes pràctics d'aprenentatge efectius per tot l'alumnat (aprenentatge cooperatiu, ensenyaments basats en l'experiència...)

- La millor avaluació es la valoració sobre l'actuació de l'alumnat: s'ha de donar l'oportunitat perquè els alumnes expressin els seus coneixements d'altres maneres i no a través de les formes tradicionals que tots coneixem.
- Agrupació multinivell i flexible: tots els agrupaments poden ser possibles, fins i tot, les agrupacions entre diferents cursos.
- L'ús de la tecnologia dins l'aula: l'implement de la tecnologia estimula l'entusiasme als nens per aprendre.
- Dret al recolzament pel desenvolupament personal: hi ha alumnes que requereixen d'una major atenció individualitzada i moltes vegades aquesta no es desenvolupa dins del context ordinari.

2.3 Inclusió a les escoles

Susan Bray Stainback (2001) defineix l'educació inclusiva com «el procés pel qual s'ofereix a tots els infants, sense distinció de la discapacitat, la raça o qualsevol altra diferència, l'oportunitat per continuar sent membre de la classe ordinària i per aprendre dels seus companys, i juntament amb ells, dins l'aula».

Cada alumne ha de tenir l'oportunitat d'assistir a l'escola amb el fet que estiguin en una classe comuna. Respecte als alumnes amb discapacitats dins de la classe ordinària, hi ha la possibilitat que es vegin altres preferències sempre i que s'hagi intentat fer factible la seva atenció a la classe comuna i sempre que aquestes alternatives representin clarament un millor benefici per a l'alumne.

Tradicionalment, i sobretot en èpoques passades, hem vist que els alumnes i les alumnes amb trastorns d'aprenentatge i discapacitats han estat atesos en institucions especials, amb l'objectiu de proporcionar-los aprenentatges aplicables per tal d'integrar-los a la societat amb més facilitat.

Realment, aquest fet no té gaire sentit. Si el que volem és que els alumnes amb discapacitats puguin integrar-se en un futur dins de la seva comunitat i siguin persones lliures i capaces, no sembla oportú escolaritzar-los en entorns "dividits". Si volem afavorir la inclusió social i l'experiència de la diversitat, és més congruent que aquests alumnes estiguin conjuntament amb tots els seus companys de la classe.

En un plantejament inclusiu educatiu, l'escola acull a tothom sense cap excepció. No es segrega a cap alumne; formen part de la seva comunitat local, independentment de les seves característiques personals i les seves necessitats educatives. De manera que, el lloc d'escolarització dels nens i nenes és clar: a l'escola del barri, on estan la seva família i amics i a la classe ordinària que els correspon.

2.4 Metodologies que afavoreixen l'educació inclusiva

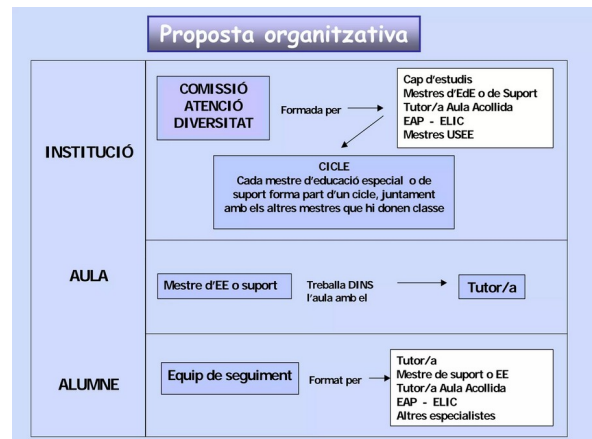
L'educació inclusiva i les seves metodologies són essencials per ajudar l'alumnat. L'objectiu és implementar estratègies i metodologies que permetin a l'infant adaptar-se completament, desenvolupar les seves capacitats i assolir l'èxit, participant així en l'aula ordinària i aprendre en conjunt.

Les metodologies que afavoreixen l'educació inclusiva són: l'aprenentatge cooperatiu², la resolució participativa dels conflictes, l'ensenyament multinivell, la tutoria entre iguals, el treball per racons d'aprenentatge, els tallers i activitats internivells, el treball en petits grups, treball de l'educació emocional i l'educació en valors, l'aprenentatge servei, el treball per projectes, els centres d'interès, els grups de debat, les metodologies actives i el treball per competències. Tanmateix, el Departament d'Educació adopta tres mesures específiques: les mesures universals, addicionals i intensives. Aquestes mesures es basen en les metodologies d'educació inclusiva que queden reflectides en la literatura pedagògica actual.

2.5. Propostes per fer escoles més inclusives a nivell de centre

Figura 4: Proposta organitzativa d'una escola inclusiva.

² L'aprenentatge cooperatiu és un terme que s'utilitza per referir-se al treball de l'aula que consisteix en l'organització de la classe per petits grups mixtos i heterogenis on els alumnes treballen per resoldre tasques i profunditzar el seu coneixement.

Huguet, T. (2014). Escola Inclusiva. Obtingut de <https://es.slideshare.net/slideshow/escola-inclusiva-42822452/42822452>

Les recomanacions per elaborar escoles més inclusives inclouen les següents propostes:

→ Comissió d'atenció educativa inclusiva (CAEI): és una estructura organitzativa de l'escola que busca endinsar-se cap a l'organització i la gestió de mesures i suports per atendre tot l'alumnat del centre. Normalment, està composta i formada per els mestres de suport i l'assessora psicopedagògica de l'EAP³. Puntualment també treballen altres persones com el coordinador pedagògic i el tècnic o tècnica d'integració social.

→ La implicació dels equips directius: cal que els equips directius de les escoles s'impliquin més en el procés de millora del centre per avançar cap a una escola inclusiva. Cadascú des del seu rol i des de la seva funció, han d'anar aprenent a atendre la diversitat en els contextos ordinaris, sense separar als alumnes segons etiquetes que puguin dividir-los.

3 Els EAP són els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica. Donen suport al professorat i als centres educatius en resposta a la diversitat de l'alumnat i en relació als alumnes que presenten necessitats educatives especials (NEE).

Integren els serveis educatius de zona (SEZ), conjuntament amb els centres de recursos pedagògics (CRP), els equips en llengua, interculturalitat i cohesió social (ELIC), així com el centre de recursos per a deficients auditius (CREDA).

→ Ajuda i suport dins l'aula: els mestres de suport desenvolupen estratègies i ajuden al tutor/a per avançar amb metodologies per a que hi hagi més diversitat dins de la classe, per tant, la seva presència a la classe és imprescindible. Tanmateix, cal evitar la participació de molts mestres de suport en una mateixa classe, ja que arriben a conèixer menys a l'alumnat.

→ S'ha d'aprendre a prioritzar: és a dir, tot no es pot fer, cal prioritzar com a escola, a l'aula i amb els objectius que es volen perseguir.

→ Que es treballi col·laborativament: s'ha d'avançar en el treball de col·laboració entre el professorat, dins l'escola i amb altres persones. És primordial també crear espais i temps específics per parlar de com s'ha d'atendre la diversitat al centre i dels aspectes en els quals s'avança, dels problemes que s'hi troben per la millora global del centre.

2.6 Suport Intensiu d'Escolarització Inclusiva (SIEI)

El Suport Intensiu d'Escolarització Inclusiva (SIEI), denominat abans com Unitats de Suport a l'Educació Especial (USEE), són dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen a les plantilles de les escoles i els instituts com a recursos intensius per atendre els alumnes amb necessitats educatives especials que més ho necessiten.

El SIEI és un recurs per al centre que se suma als suports universals i addicionals per a la inclusió. Tots els alumnes que són atesos al SIEI han de tenir un informe de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu elaborat per l'EAP i tenen un pla de suport individualitzat (PI). Els alumnes amb PI són avaluats a les comissions d'avaluació del seu grup-classe, en referència als criteris d'avaluació establerts al seu pla individualitzat. Els membres que formen part del SIEI són alumnes amb necessitats educatives especials derivades de limitacions molt significatives, tant en funcionament intel·lectual com en la conducta adaptativa, els quals requereixen al llarg de tota l'escolaritat, mesures i suports intensius per poder relacionar-se, participar i aprendre.

L'organització del SIEI s'emmarca amb la iniciativa general que fa el centre per l'educació inclusiva de l'alumnat. Correspon a l'equip directiu amb la col·laboració de la Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva (CAEI) determinar quins són els criteris i la gestió dels recursos d'atenció a la diversitat de l'alumnat. Tanmateix, és important la implicació del claustre i el consell escolar i l'assessorament en tot moment de l'EAP.

A més, és fonamental la col·laboració amb les famílies. Les famílies han d'estar informades de la proposta d'escolarització. Es fa un seguiment detallat de la seva evolució d'aprenentatge, mantenint una comunicació continuada amb la família per tal d'establir punts de suport en els diferents contextos on es desenvolupa l'alumne.

El SIEI és un recurs del centre per als alumnes amb discapacitats i no s'ha d'entendre en cap moment com una aula aïllada de la resta, sinó com un suport per la inclusió d'aquests infants i adolescents a l'aula ordinària.

BLOC 3. L'ESCOLA I L'AULA ORDINÀRIA

3.1 L'escola ordinària

Principalment, l'educació és una activitat comunicativa entre persones per mitjà de la qual les unes amb les altres es transmeten estímul, motivació, orientació, ajuda, idees, pensaments, sabers, habilitats, normes, pautes de coneixement i de conducta que afavoreixin el seu creixement i el seu desenvolupament com a persones. Per aquest motiu, l'objectiu principal de l'educació es detallar i fer de l'home una bona persona; millorar-lo, fer-lo més valuós, amb l'ajuda de les nostres vivències, la nostra cultura, tots els nous coneixements que anem adquirint a cada etapa de les nostres vides, etc. Amb tots aquests factors i amb molts més és com avui dia estem cadascú educats; sobretot estem educats pel nostre aprenentatge, i en aquest sentit, l'aprenentatge fonamental a realitzar per a qualsevol persona és "aprendre a ser".

L'educació ordinària és aquella que s'imparteix a les escoles regulars o comunes, on els estudiants amb i sense discapacitats comparteixen el mateix espai i aula. A diferència de l'educació especial (EE), que se centra en atendre les necessitats

específiques dels estudiants amb discapacitats, l'educació ordinària proporciona accés a un currículum comú que promou la igualtat d'oportunitats, la interacció amb companys amb diferents habilitats i experiències, l'ocasió per a desenvolupar habilitats socials i la preparació per a la integració en la societat i el món laboral. D'aquesta forma, s'assegura realment que tots els nens i nenes vagin a la mateixa escola.

3.2 Suport dins de l'aula ordinària

Suport és qualsevol activitat o actuació que augmenta la capacitat del centre educatiu per atendre la diversitat de l'alumnat.

Tot suport implica reduir barreres a l'aprenentatge i a la participació, generar suports en els contextos ordinaris i mobilitzar i optimitzar recursos. El model de suport fora de l'aula és el que encara s'utilitza més. La mestra d'educació especial brinda un suport als alumnes amb necessitats educatives especials fora de l'aula, reeducant determinats continguts en petit grup o individualment, amb la intenció de compensar les seves dificultats. A les classes, els tutors i les tutores fan servir metodologies diverses per integrar-los tant com sigui possible a la dinàmica de cada classe.

Cada cop hi ha més persones que aconsellen que no hi hagi un suport fora de la classe a l'hora de facilitar realment la inclusió i la integració social. El desenvolupament i l'aprenentatge estan estretament lligats a les situacions socials i a les experiències en les quals participa l'infant juntament amb altres persones. L'aprenentatge en interacció amb altra gent (tutor/a, companys de classe...) és el motor per aprendre i créixer. Cal apostar per un model d'ajut dins l'aula i el professorat de suport d'educació especial estigui per donar ajut als altres mestres i sobretot a l'alumnat.

Els avantatges que té el fet que hi hagi suport dins l'aula són els següents:

→ S'atenen les necessitats educatives especials dels alumnes des del marc de l'aula ordinària i dins del seu grup de referència.

→ El professorat de suport intervé dins l'aula ordinària, afavorint la implicació del tutor/a en el procés educatiu de tots els alumnes també dels que tenen dificultats o amb necessitats educatives especials (NEE).

→ Es procura que tots els docents vagin aprenent a atendre la diversitat en l'entorn més ordinari: el grup classe de referència.

3.3 Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA)

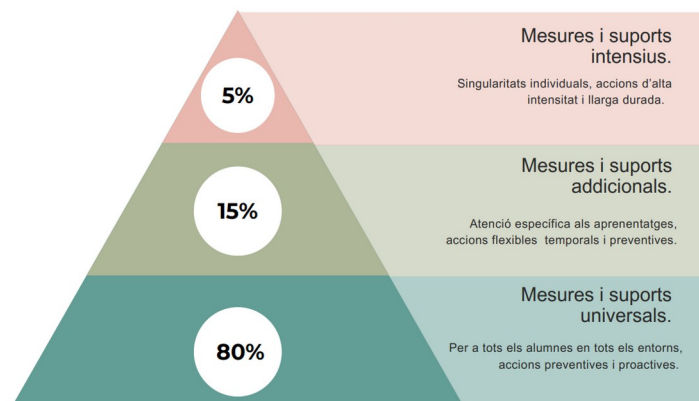
El Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA) és un model que facilita el marc de referència per a la creació de contextos d'aprenentatge en els quals es proporcionen múltiples maneres de presentar la informació, múltiples maneres d'acció i representació i múltiples maneres de comprometre's.

El DUA no és una metodologia de treball ni una forma de gestió d'aula concreta, és un marc educatiu que permet en cada moment una tria prou àmplia de metodologies, activitats, objectius, materials, etc. És el que entenem com la posada en pràctica de les mesures universals per a atendre tot l'alumnat. La naturalesa universal del DUA no és que sigui una solució per a tothom, sinó que exposa la necessitat de planificar, des d'un inici, activitats, tasques i continguts flexibles i particularitzats segons la realitat de cada aula, sempre tenint en compte l'ús educatiu de les tecnologies de l'informació i la comunicació (TIC) com a eines que faciliten la personalització dels aprenentatges i dels suports.

El DUA guia la seva implementació sustentada en tres principis:

- **Principi I:** Proporcionar múltiples formes de motivació i compromís.
- **Principi II:** Proporcionar múltiples formes de representació.
- **Principi III:** Proporcionar múltiples formes d'acció i expressió.

Mesures eficaces per assegurar l'èxit de l'alumnat:

*Les mesures i suports universals han de ser per al 100% de l'alumnat. Només un 20% dels alumnes necessitaran mesures i suports addicionals i/o intensius.

Figura 5: Font pròpia. Piràmide de les mesures i suports.

3.4 Constructivisme

Segons Jean Piaget (1972), «el coneixement no és una cosa que es transmet de manera passiva, sinó que es construeix activament a través de l'experiència i l'interacció amb l'entorn».

Pedagògicament, la teoria del constructivisme consisteix en que l'infant construeixi el seu propi aprenentatge a través de la interacció amb el seu entorn. L'alumne interpreta la informació, les conductes, les actituds i les habilitats adquirides anteriorment per aconseguir un aprenentatge significatiu, que sorgeix de la seva motivació i del seu compromís per aprendre. A les aules constructivistes, el mestre de l'aula és el facilitador que orienta a l'alumne durant aquest procés, en el qual el grup haurà de participar activament.

Aquesta teoria estimula l'aprenentatge actiu, en el qual l'alumnat s'encarrega del seu procés educatiu, així doncs es fomenta la resolució de problemes, el raonament crític i la capacitat d'aprendre a aprendre.

El constructivisme es guia pels principis dels psicòlegs Jean Piaget, qui va destacar la importància de les etapes del desenvolupament cognitiu, i de Lev Vygotsky, que va treballar el paper del contacte social en l'aprenentatge.

5. PART PRÀCTICA

5.1 VISITA A L'ESCOLA ANTONI GAUDÍ

El dimarts 27 de maig de 2024 he visitat l'escola Antoni Gaudí de la ciutat de Cornellà. Observaré quines metodologies i estratègies implementa la mestra d'educació especial (MEE) dins de les aules ordinàries. Per allò, visitaré dues classes: la classe de 5è, on es troba un cas de dislèxia i la classe de 6è, on hi ha un cas de TDAH. L'objectiu és saber quin és el treball i el dia a dia a l'aula amb un alumne amb dislèxia i un altre alumne amb TDAH.

Figura 6: Font pròpia

Classe de 5è: cas de dislèxia

La primera classe que vaig visitar va ser la classe de 5è, on es trobava un cas específic de dislèxia. Minuts abans d'entrar, la MEE em va informar que aquell dia realitzaven un examen de matemàtiques.

Entro a la classe, em presento i em col·loco al final per fer de la meua observació i de la meua anàlisi la més detallada possible. Els alumnes estan col·locats a la seva taula amb el seu examen i, dissimuladament, la MEE s'apropa a l'alumne amb dislèxia i tots aquells altres amb NEE i NESE. Els hi ajuda en com organitzar-se per l'examen i ràpidament els torna a llegir l'examen (la mestra de l'aula ordinària ja l'havia llegit prèviament).

El suport que dona la MEE no es fa durant tota l'estona, aproximadament pot atendre a un alumne en un temps de cinc minuts com a màxim. En tot moment, la MEE ajuda l'alumnat per fer la prova mitjançant explicacions, recordatoris, aclariments... I una vegada que l'alumne ho entén i ho sap fer, el deixa sol. I si al llarg de l'examen no entén algun exercici pot tornar a demanar ajuda.

L'alumne amb dislèxia presenta algunes dificultats per fer l'examen. La MEE li va ajudant mitjançant explicacions. Fins i tot, li apunta anotacions al full d'examen perquè el propi alumne tingui una idea més clara del que ha de fer. Durant tota la prova, la mestra d'EE realitza rotacions per tota la classe, i si ha de tornar a atendre a un alumne ho fa. A la classe, treballen dues mestres: la mestra de l'aula ordinària i la mestra d'educació especial (codocència):

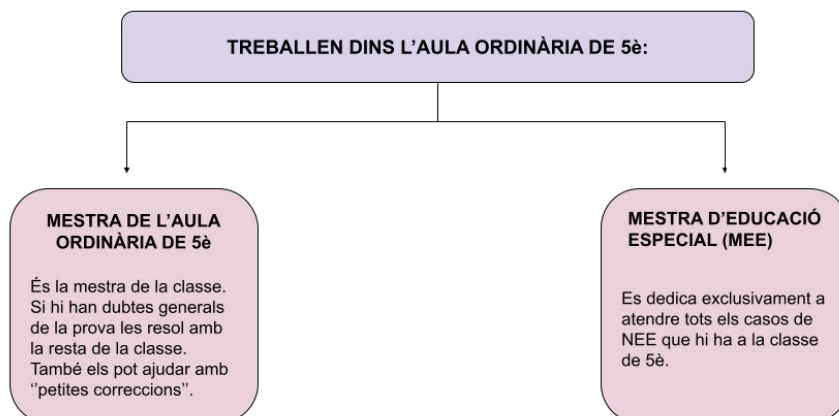

Figura 7: Font pròpia. Esquema de codocència a l'aula de 5è.

La mestra d'educació especial veu que l'alumne amb dislèxia no acaba de realitzar la prova, per tant, se li proposa a l'alumne una sèrie d'adaptacions. L'adaptació més freqüent que se li ofereix a l'alumne amb dislèxia, NEE o NESE es que no faci la prova sencera, sinó uns exercicis concrets (prova segmentada). Tanmateix, la mestra de l'aula ordinària també pot aconsellar.

Abans de finalitzar l'examen, es comenten les adaptacions que se li ha proposat a l'alumne en l'examen. L'examen finalitza: la mestra de l'aula ordinària recull tots els exàmens de la classe i els alumnes es preparen per sortir al pati.

Classe de 6è: cas de TDAH

Després vaig visitar la classe de 6è, on hi havia un alumne amb TDAH i al qual tenia classe d'anglès. Cal recalcar que la mestra d'educació especial mai entra a fer suport ni a les classes d'anglès ni a les classes de música, però com justament el cas de TDAH s'hi trobava en aquella classe, va decidir acompanyar-me per estar una estona amb els alumnes de forma puntual.

Vam entrar a l'aula i els alumnes estaven asseguts treballant en grups amb ordinadors, incloent-hi l'alumne amb TDAH, que també estava treballant a la taula amb els seus companys. En ser una classe on els alumnes treballaven per una feina determinada, vaig decidir no fer una observació extensa i dedicar-me només a conèixer als alumnes, ajudar-los i dialogar amb el mestre de la matèria i amb la MEE.

El mestre d'anglès ens va explicar que estaven realitzant un projecte: una obra de teatre. Em va assegurar que la feina que es feia a anglès acostumava a ser en grup (aprenentatge cooperatiu). Com el mestre no impartia classe, la MEE i el mestre d'anglès van aprofitar per comentar-me una sèrie de característiques freqüents en l'alumne i les metodologies que es fan servir amb ell diàriament a classe.

La principal característica que em van explicar sobre l'alumne és que era summament intel·ligent, en sap un munt de coses. Depenent del dia, treballa més o menys i sempre abans de començar la classe, se l'informa de la feina que es farà a la classe, ja que moltes vegades l'alumne es distreu amb molta facilitat.

La classe va ser molt participativa: els alumnes tenien moltes preguntes i dubtes sobre el projecte, un signe clar del seu interès per aprendre. Una estona després, van recollir i es van preparar per sortir de la classe.

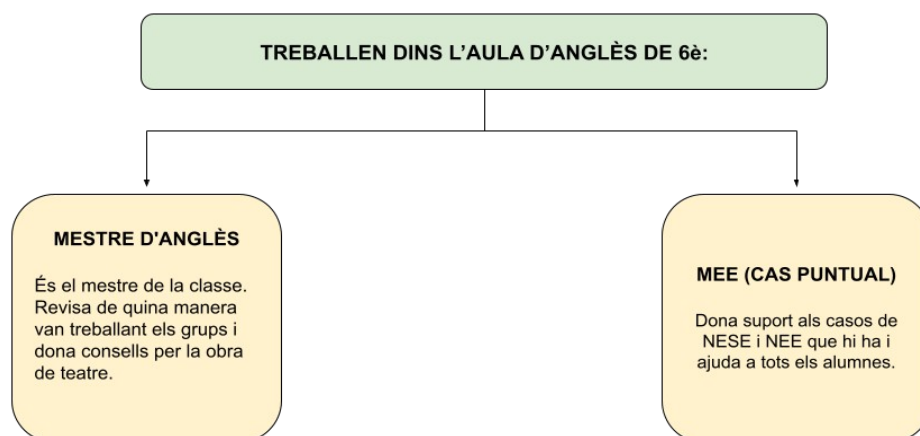

Figura 8: Font pròpia. Esquema de codocència a l'aula de 6è.

**Entrevista a Mireia Ferrer, mestra d'EE de l'escola Antoni Gaudí:
"La inclusió i la idea de la inclusió és molt bona, però el que necessitem són recursos de qualitat".**

La Mireia Ferrer treballa com a mestra d'educació especial (MEE) a l'escola Antoni Gaudí. I dies posteriors a les observacions que vaig fer a les aules, vaig tenir la satisfacció de fer-li una entrevista per parlar de les metodologies i estratègies que implementa a l'alumnat amb TDAH i dislèxia a les aules ordinàries i del procés

d'inclusió a les escoles de Cornellà de Llobregat. **[Per llegir l'entrevista, consulta els annexos.]**

5.2 VISITA A L'ESCOLA JACINT VERDAGUER

El dilluns 13 de maig de 2024, vaig anar a l'escola Jacint Verdaguer de Cornellà per dur a terme l'observació d'una metodologia específica, la metodologia dels **grups interactius**. Els objectius que em vaig marcar era veure de quina forma s'organitzava i es desenvolupava aquesta metodologia i veure com s'inclouïa els alumnes amb dislèxia i TDAH amb aquesta forma d'organització a l'aula.

Figura 9: Font propia.

Metodologia emprada al Jacint Verdaguer: els grups interactius.

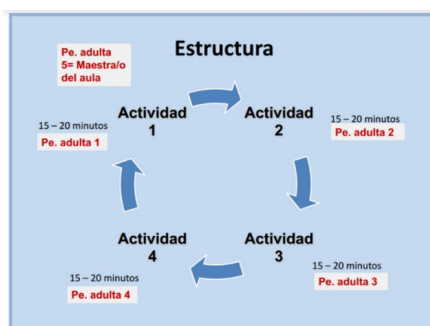
La metodologia dels grups interactius és una forma d'organització a l'aula que promou l'acceleració dels aprenentatges a través de la interacció. Pel seu desenvolupament, s'agrupa els alumnes en grups de 6 alumnes, que roten per quatre activitats diferents al llarg de quinze o vint minuts. Una sessió de grups interactius dura aproximadament 1,5h. Acostuma ser una pràctica d'èxit als diferents centres on s'implementa.

Els grups interactius generen una enorme solidaritat en la pràctica quotidiana: l'ajuda en les tasques, setmana rere setmana, es va estenent a altres espais millorant la convivència dins de l'aula. Cal recalcar que aquesta metodologia acostuma a comptar amb voluntaris, que habitualment són les famílies de l'alumnat de la classe.

Els grups es relacionen i col·laboren a través de la interacció dialògica (diàleg igualitari) per a resoldre les activitats d'aprenentatge; és a dir, es potencia que el diàleg es basi en el poder de les argumentacions. La mestra de l'aula ordinària es la persona responsable a l'aula i s'encarrega de coordinar i dinamitzar les activitats. Tota persona adulta que participi en aquesta metodologia haurà de mantenir unes altes expectatives cap als alumnes i cap al funcionament de la metodologia.

El següent esquema il·lustra i reflexa la dinàmica de funcionament dels grups interactius:

Figura 10: Estructura de funcionament dels grups interactius.

Exemple d'una dinàmica de grups interactius

Si la dinàmica dels grups interactius es dedica un dia a llengua, la mestra de l'aula ordinària haurà de proposar quatre activitats diferents per a treballar els aspectes tractats durant la setmana en llengua i així reforçar tot el que s'ha explicat. Les activitats que es podrien proposar serien les següents:

- Activitat de **comprensió lectora**.
- Activitat d'**expressió escrita**.
- Activitat d'**expressió oral**.
- Activitat de **lèxic i ortografia**.

Observació de la metodologia a l'aula de 5è

Vaig entrar a l'escola i allà vaig estar amb la mestra de l'aula ordinària durant uns minuts. Vam pujar a la classe i em va comentar que la sessió de grups interactius la farien de llengua. Minuts després, els alumnes van arribar a l'aula.

La mestra organitza l'aula i parla amb tots els alumnes. Després, s'incorporen a la classe la MEE i el mestre d'educació física, que junts, s'encarregaran de dinamitzar

els racons restants de l'aula. Ràpidament, organitzen les taules i entre tots els alumnes es fan quatre grups, que seran els que aniran treballant junts al llarg de tota la sessió. L'aula va quedar organitzada de la següent manera:

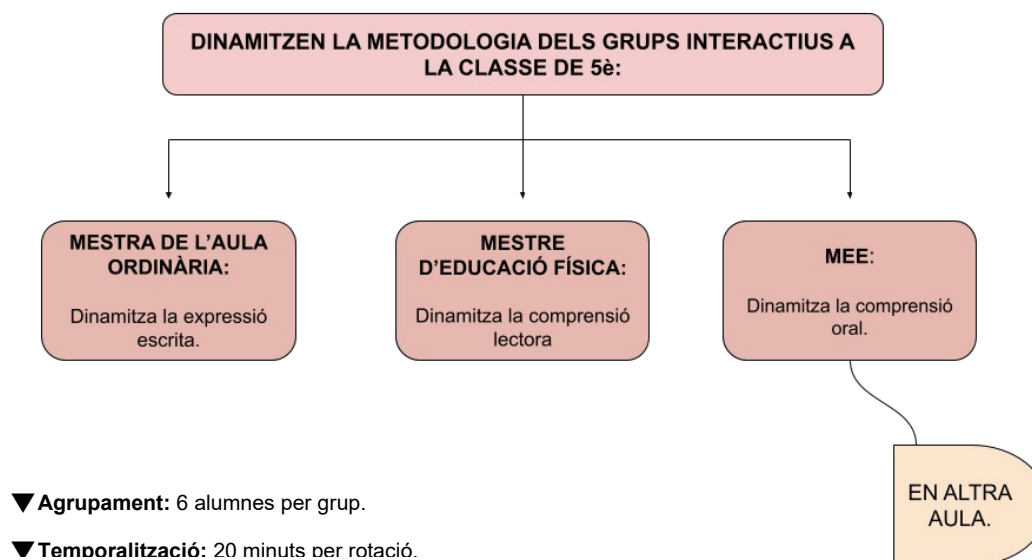

Figura 11: Font pròpia. Organització de la metodologia.

Temporalització de la metodologia

1/4 ROTACIÓ (20 min·)

Grup 1 → Expressió escrita.

Grup 2 → Comprensió lectora.

Grup 3 → Comprensió oral.

Grup 4 → Activitats de lèxic i ortografia.

2/4 ROTACIÓ (20 min·)

Grup 2 → Comprensió oral.

Grup 4 → Expressió escrita.

Grup 1 → Activitats de lèxic i ortografia.

Grup 3 → Comprensió lectora.

3/4 ROTACIÓ (20 min·)

Grup 4 → Comprensió oral.

Grup 2 → Expressió escrita.

Grup 3 → Activitats de lèxic i ortografia.

Grup 1 → Comprensió lectora.

4/4 ROTACIÓ (20 min.)

Grup 4 → Comprensió lectora.

Grup 3 → Expressió escrita.

Grup 2 → Activitats de lèxic i ortografia.

Grup 1 → Comprensió oral.

Duració total de la metodologia a l'aula: 80 min· (1,20h).

Un cop acaben, tots els alumnes recullen les taules i junts fan una valoració de la sessió. Els alumnes, amb l'assessorament de la mestra de l'aula ordinària, expliquen les tasques que han fet, i els mateixos alumnes reflexionen sobre tot el que han après. Quan ja es valoren, els alumnes recullen i es preparen per sortir al pati.

Cas de dislèxia a l'aula de 5è

A la classe de 5è, s'hi trobava únicament un cas de dislèxia (NESE). No hi havia a l'aula un cas específic de TDAH.

Durant tota la sessió de grups interactius, no es va implementar cap adaptació o suport en l'alumne amb dislèxia. L'alumne es trobava més segur per participar, treballar i expressar les seves idees en les diferents àrees de la metodologia. Per tant, podem dir que, no s'aborden de forma específica les dificultats d'aprenentatge.

Entrevista a María Jesús González, mestra d'EE de l'escola Jacint Verdaguer: "L'autenticitat no passa per la igualtat, passa per la singularitat".

Després d'observar la metodologia dels grups interactius, vaig entrevistar a la Maria Jesús González, mestra d'educació especial (MEE) de l'escola Jacint Verdaguer. Vam parlar sobre aquesta metodologia en específic, sobre com es gestiona la diversitat a l'aula, les estratègies utilitzades per fomentar una cultura inclusiva dins

del centre i sobre la inclusió educativa a Cornellà. **[Per llegir l'entrevista, consulta els annexos.]**

5.3 VISITA A L'ESCOLA SANT ILDEFONS

En observar i analitzar de quina forma s'efectuava l'educació inclusiva en dues escoles d'un similar barri, vaig decidir ampliar la mirada a altres escoles de Cornellà. És precisament per aquesta finalitat específica, que vaig decidir visitar l'escola Sant Ildefons. Vaig tenir el privilegi de conversar amb la MEE i directora de l'escola, encara que no va ser possible fer observació tal com havia fet a les escoles anteriors.

Entrevista a Elisabet Porqueras Suárez, mestra d'EE i directora de l'escola Sant Ildefons: "Nosaltres creiem en això, creiem en la inclusió i en les mesures universals".

L'Elisabet Porqueras Suárez és la mestra d'educació especial i la directora de l'escola Sant Ildefons de la ciutat de Cornellà de Llobregat. A l'entrevista, vam parlar del seu dia a dia, dels procediments pràctics en relació a la diversitat d'aprenentatge en una escola de màxima complexitat com és el seu cas i del procés d'inclusió. **[Per llegir l'entrevista, consulta els annexos.]**

5.4 COL·LABORACIÓ AMB EL SERVEI EDUCATIU DE CORNELLÀ

Visita al Servei Educatiu de Cornellà

Després d'analitzar les observacions a les aules ordinàries de les escoles i les entrevistes, vaig considerar interessant conèixer els recursos disponibles per a les escoles de Cornellà i parlar amb altres organismes. Per això, vaig decidir contactar amb el Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del Centre de Recursos Pedagògics (CRP). Així doncs, vaig decidir visitar el Servei Educatiu per

comprendre millor els perfils professionals dels qui hi treballen i la seva coordinació amb les escoles de la ciutat, raons principals que em van impulsar a fer la visita.

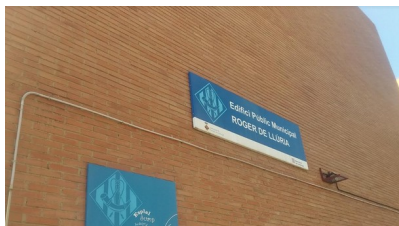

Figura 12: Font pròpia.

Cornellà de Llobregat pertany al Servei Territorial del Baix Llobregat, que disposa dels seus propis serveis educatius, i que es representa amb el número cinc. Un cop allà, em vaig trobar amb el Miguel Ángel, qui em va oferir una guia detallada del Servei Educatiu, explicant-me les diverses funcions i responsabilitats dels equips que hi treballen com el CRP, els EAP, els ELIC o els CREDA. A més, em va mostrar molts recursos educatius disponibles al CRP per a les escoles i els instituts de Cornellà. De tots els recursos que vaig observar, un en particular va captar la meua atenció: les maletes de lectura. És un conjunt de materials dissenyats per fomentar, tractar i treballar la lectura amb l'alumnat d'educació infantil, primària i/o secundària. Hi han temes com: el dol migratori, les emocions, la memòria històrica, la coeducació, la diversitat familiar...

Figura 13: Font pròpia.

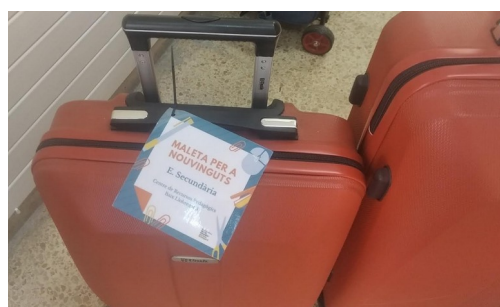

Figura 14: Font pròpia

El Servei Educatiu també col·labora amb els serveis externs de la zona per donar suport als casos d'alumnes amb NEE, NESE o altres necessitats que estan a l'espera d'un diagnòstic oficial:

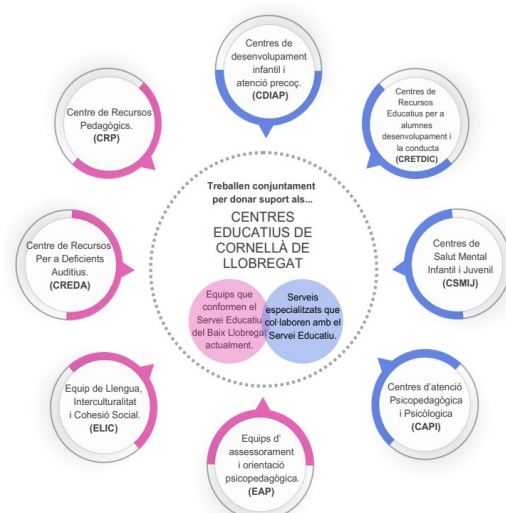

Figura 15: Font pròpia. Xarxa de suport entre Servei Educatiu i serveis especialitzats.

Entrevista a Gemma Carreño, Miguel Ángel González i Miquel Aguilar, perfils professionals del Servei Educatiu de Cornellà: "Quan estudiàvem això no ho vam conèixer, vam conèixer un altre tipus d'escola".

Per tal d'aclarir algunes reiteracions que vaig detectar durant les entrevistes que amb les MEE, vaig tenir l'oportunitat de parlar amb tres professionals del Servei Educatiu de Cornellà: la Gemma Carreño, el Miquel Aguilar i el Miguel Ángel González.

Una petita transcripció de la conversa:

- En el transcurs de la meua recerca, he entrevistat a mestres d'educació especial de diverses escoles de Cornellà, i una cosa que m'han comentat freqüentment és que falten molts recursos. Quins recursos suposeu que falten a les escoles de Cornellà de Llobregat?

- Miguel Ángel González, tècnic referent de secundària del **CRP**:

Nosaltres no estem a les aules, però suposem que aniria millor tenir més recursos tan humans com materials. Ens podem queixar, però al cap i a la fi, el que hi ha és el que hi ha. A partir del que tenim, hem d'intentar treballar i intentar atendre de la millor manera possible a l'alumnat.

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Nosaltres no podem dir que falten més recursos o que falten menys recursos. Els recursos són els que són. El que sí que podem fer és intentar ajudar o assessorar a organitzar aquests recursos. Si et quedes en la falta, en el dèficit, et diuen que falten recursos, falten recursos...

Sí, és veritat, falten recursos. A mi m'agradaria que hi hagués una altra psicopedagoga i que jo, en comptes de tenir cinc centres, en tingués dos. Perquè podria treballar d'una manera molt més profunda als centres. Però has d'intentar donar la volta, no depèn de nosaltres. Sí, falten recursos evidentment.

Perquè si tenim una aula d'educació primària on hi ha dos alumnes TEA, un hiperactiu i un altre que arriba i crida... Doncs falten recursos, perquè tu no pots fer una atenció individualitzada, no pots treballar amb aquest alumne d'una manera profunda, no ho pots fer. Aquí entra en joc tot el decret d'inclusió, el tema de com hem d'atendre l'alumne, totes les mesures universals... Que sí, que està molt bé, però com es transfereix això a l'aula?

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Pel que fa als recursos materials, jo crec que hem millorat moltíssim en els últims anys. En materials, em refereixo a material taula, per exemple. És a dir, nosaltres veiem a les aules quan anàvem a l'institut o a l'escola en què totes les cadires i taules eren iguals, estaven totes enfocades cap a la pissarra, molt monòleg. Hi havia una pissarra i un profe o una profe que explicava una classe magistral. Tot això ha canviat molt. Ara tenim unes aules molt més dinàmiques, amb unes dotacions equipades amb recursos digitals. Tot el temps que has estat a l'escola i a l'institut has conegut la pissarra digital. Sempre ha estat així, els portàtils, per exemple.

Entrevista a Neus Ribalta Xicota, psicòloga de l'EAP: "No té sentit una escola inclusiva si no estem treballant per una societat inclusiva".

La Neus Ribalta Xicota és psicòloga i psicopedagoga dels equips d'assessorament psicopedagògics (EAP), i actualment treballa a la zona de Cornellà. Em va semblar primordial fer-li una entrevista per parlar del l'EAP, de la seva intervenció per ajudar

als alumnes amb dislèxia i TDAH, de la introducció de l'educació inclusiva a Catalunya i del procés d'inclusió a les escoles de Cornellà de Llobregat.

Una petita transcripció de la conversa:

- De quina manera intervens en les escoles i als instituts de Cornellà per ajudar a l'alumnat i al professorat?

Jo intento realitzar les tasques de l'EAP en cadascun dels centres que tinc assignats. Nosaltres com a equip ens repartim el territori, ens repartim els centres i tenim en compte la seva complexitat. Llavors, als centres amb més complexitat hi anem més hores i als centres amb menys complexitat hi anem menys hores. La meva feina és intentar portar a terme les funcions de l'EAP i amb cadascun dels centres pacto quina és la intervenció.

- Consideres que hi han els recursos necessaris?

Saps què passa? Que quan es va fer el decret avui en dia han passat vuit anys gairebé i està canviant moltíssim el perfil de l'alumnat. Quan es va fer aquest decret hi havia unes necessitats i un perfil, sempre molt genèric, però nosaltres en aquests vuit anys hem vist que l'increment d'alumnes, per exemple, del trastorn de l'espectre autista (TEA) ha crescut moltíssim, moltíssim. Després, els avenços sanitaris i mèdics han permès que molts alumnes, molts nens i nenes que abans no arribaven a termini l'embaràs ni el part, ni la primera infància, ara els tenim a les escoles.

Nens prematurs, molt, molt, molt prematurs. Tenim en aquests moments escolaritzats nens que van néixer potser amb cinc mesos de gestació. Això fa deu anys era absolutament inviable, eren nens que no sobrevivien. Bueno, deu o vint anys, vull dir... Després s'ha modificat la societat i la pandèmia ha tingut un efecte molt rellevant. És a dir, hi ha tota una sèrie d'elements i de coses, la societat d'ara no és com la societat de fa dos mil dies. A més a més, si tu tens en compte que algunes de les necessitats educatives dels alumnes tenen a veure amb un context social concret, nosaltres tenim aquí a Cornellà un volum d'alumnes que setmanalment, mensualment, anualment venen d'altres països amb situacions socials gravíssimes i amb contextos educatius i culturals també molt diferents, llavors aquí tens una bomba de rellotgeria.

5.5 EL CERCLE INTERCONNECTAT: Una activitat i proposta inclusiva.

Un cop vaig observar i analitzar atentament les metodologies inclusives aplicades, vaig adonar-me que volia dissenyar una proposta centrada en la teoria del constructivisme. Vaig veure que no s'estaven aplicant estratègies educatives constructivistes a la pràctica, i vaig veure una oportunitat proposar una activitat per fomentar un aprenentatge més actiu i participatiu entre els alumnes.

Context

Aquesta proposta està dirigida per treballar amb alumnes de 5è i 6è de primària (cicle superior).

No estic proposant, en cap cas, una activitat per incloure els alumnes amb dislèxia i TDAH en un entorn ordinari, ja que tot i això, seria una proposta adaptada. Aquesta reflexió inicial m'ha fet pensar en diverses ocasions, especialment durant les meves observacions a les escoles, sobre el que implica que una metodologia sigui del tot inclusiva i no adaptada.

Justificació i objectius

Quan em van plantejar la possibilitat de dissenyar una activitat educativa, tenia molt clar que volia allunyar-me de les metodologies analitzades a les escoles de la ciutat, i emprar una metodologia més constructivista, on l'alumnat fos el veritable protagonista del seu propi aprenentatge.

Com ja he dit, he fet una àmplia i exhaustiva investigació per comprendre en profunditat en què consisteix la perspectiva pedagògica del constructivisme, i crec fermament que aquesta teoria s'adapta a les necessitats d'inclusió a les escoles de la ciutat, ja que permet que els alumnes construeixin el seu propi coneixement a partir de les seves experiències i interaccions amb l'entorn. Això és especialment rellevant en un context com el de Cornellà, on cada vegada siguin les escoles qui facilitin als alumnes metodologies on es quedin amb la sensació de que realment estan aprenent de forma pròpia e independent.

Els objectius que vull assolir amb aquesta activitat són els següents:

Objectius generals:

- Aproximar amb aquesta proposta als alumnes a la inclusió.
- Reconèixer la diversitat com un fet realment universal.
- Garantir que l'activitat es basi en la teoria del constructivisme.

Objectius específics:

- Col·locar a l'infant en el centre de l'acció educativa.
- Potenciar les habilitats úniques de cadascú i el seu raonament crític.
- Impulsar la cohesió grupal, el treball en equip i el respecte a l'altre.
- Desenvolupar les aptituds cognitives, motrius i socials de l'alumnat.
- Fomentar un aprenentatge inclusiu i mutu entre el grup, on la participació entre ells no depengui del qui sap més o menys.

Descripció

Els alumnes s'asseuen en rotllana, deixant enrere les taules i les cadires de la seva classe. Cada alumne rebrà un full que repartirà el mestre de l'aula ordinària amb continguts diversos: imatges, paraules, mapes, números o infografies. Si bé aparentment no hi ha cap relació entre els materials, l'objectiu és que tots els alumnes utilitzin el seu raonament crític per descobrir les connexions ocultes entre tots els seus fulls.

Com que els alumnes, en un principi, se sentiran confosos, prèviament, el mestre haurà d'explicar que alguna cosa es troba amagada entre tots els fulls, i que per identificar-la, entre ells hauran de buscar les relacions que tenen els seus fulls. El mestre s'asseurà al mig de la rotllana i dinamitzarà l'activitat mentre els alumnes intenten arribar a una conclusió final. Cada alumne haurà de compartir quin material li ha estat assignat, i així, assegurem la participació de tothom.

Després que hagi transcorregut el temps que tenen assignat (30min), tota la classe s'aixeca de la rotllana i es posa en fila. Davant del mestre, exposen les conclusions a les quals han arribat. Dona igual si al final han encertat o no; el que es tindrà en

compte és que, treballant junts (inclusió) i amb materials diferents (diversitat), han pogut arribar a una conclusió mitjançant la cooperació i el seu raonament col·lectiu.

Com s'estructura?

L'activitat s'estructura i es divideix en quatre fases:

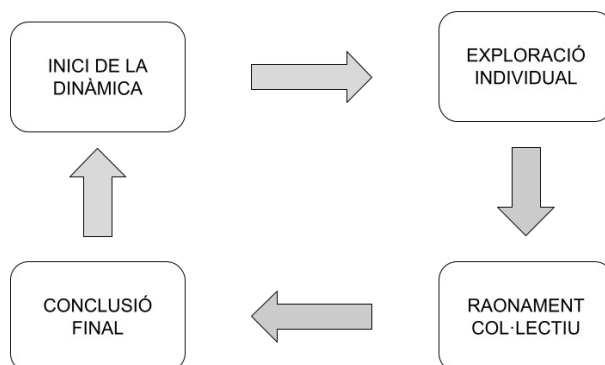

Figura 15: Font pròpia. Fases de l'activitat proposada.

Exemple de com es posaria a la pràctica dins d'una aula ordinària

Per exemple, si a Coneixement del Medi Social vull organitzar una dinàmica del "Cercle Interconnectat" per abordar un esdeveniment històric com la Revolució Francesa i que els alumnes coneguin els personatges i els conceptes clau d'aquest període, ho faria de la següent manera:

Material a repartir (16 alumnes a l'aula):

Com des d'un inici no vull repartir als alumnes fets difícils de comprendre sobre l'esdeveniment, inclouré elements que, a simple vista, els donin una idea més general.

Per organitzar-me, he ordenat els setze continguts de manera cronològica, però la idea és que els continguts estiguin barrejats a l'hora de repartir-los:

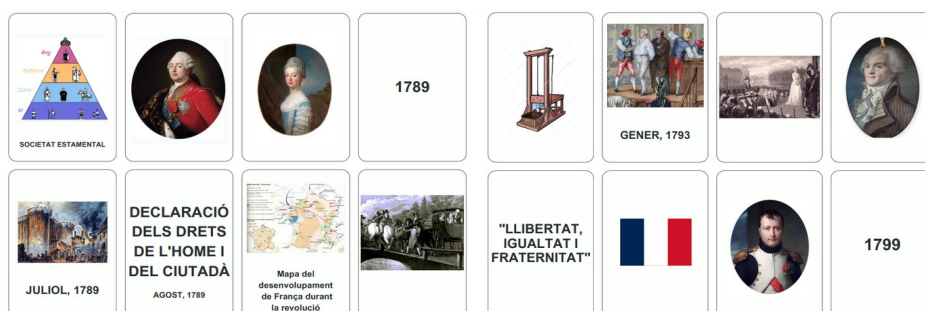

Figura 16: Font pròpia. Continguts a repartir als alumnes.

El millor és que l'activitat es realitzi en forma de rotllana, encara que no és obligatori, ja que es podria dur a terme perfectament amb els alumnes asseguts a la taula i el mestre aixecat, com es fa quotidianament. No obstant això, per estimular la il·lusió i les ganes dels alumnes en fer la dinàmica, seria més adient fer-la d'aquesta forma.

I si... tinc a la classe alumnes de procedència estrangera, amb NEE i NESE que necessitaran ajuda?

En principi, no hi hauria grans dificultats per desenvolupar i executar l'activitat. Però, si fos necessari, es podria comptar amb presència de la MEE i la mestra de l'aula d'acollida. D'aquesta manera, també assegurem més docents a l'aula (codocència).

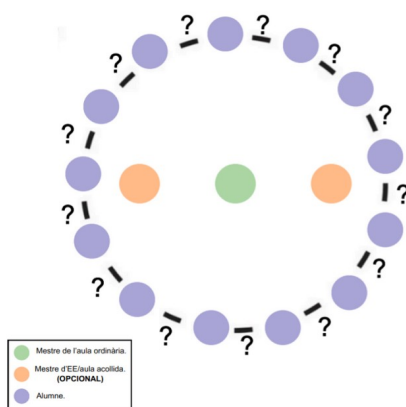

Figura 17: Font pròpia. Organització i funcionament de l'activitat.

Temporalització

La temporalització total del "Cercle Interconnectat" és d'una hora (60 min·), dividida en tres intervals de temps:

- **15 minuts:**
 - Formació de la rotllana.
 - Conversa introductòria amb els alumnes per explicar la dinàmica de grup.
 - Repartiment dels materials a cada participant.
- **30 minuts:**
 - Els alumnes treballen en grup per raonar i descobrir que hi ha als seus materials.
- **15 minuts:**

- Els alumnes presenten les seves conclusions finals.
- Els alumnes valoren l'activitat.

Estudiant del Grau de Pedagogia de la UB: què opina?

Després de dissenyar la meua proposta, em vaig proposar un últim objectiu: obtenir una opinió de millora. Vaig decidir contactar amb la Laia Mellado, estudiant de Pedagogia de la Universitat de Barcelona (UB). Li vaig explicar la recerca que perseguia i va acceptar col·laborar. Ràpidament, li vaig enviar l'activitat per a que pogués oferir una millora basada des dels seus coneixements relacionats amb els seus estudis, i em va deixar un comentari. **[Per llegir el comentari complet, consulta els annexos.]**

Segons l'estudiant, *"caldría millorar la ràtio de l'activitat, ja que fer un cercle amb una classe ordinària d'uns trenta nens és molt complicat; seria més adequat dividir-los en dos grups de quinze alumnes aproximadament ."*

També esmenta que *"pel que fa a les conclusions finals, si tots els nens ja han participat, no caldría que tots parlessin. S'elegeix un o dos representants de cada grup i que expliquin les conclusions a la resta dels companys."*

I per acabar, diu que *"si no acotem o especifiquem quins alumnes tenim a l'aula i quines són les seves necessitats, l'activitat es veurà adaptada segons les necessitats de cada alumne per garantir la col·laboració i la participació de tothom."*

Avaluació i anàlisi del comentari pedagògic

La Laia va tenir en compte aspectes molts específics de l'activitat com la ràtio i les conclusions que no havia pensat. Per tant, tindrè en compte les seves observacions si algun dia tinc l'oportunitat d'executar aquesta activitat.

5.6 DIFUSIÓ A RÀDIO CORNELLÀ

El dia **8 d'octubre de 2024** vaig acudir a l'emissora municipal de ràdio que hi ha a Cornellà de Llobregat per fer divulgació i conscienciació sobre aquest tema. Generacions anteriors, com els nostres pares, avis o àvies, no van tenir l'oportunitat de gaudir d'una educació inclusiva quan anaven a l'escola, i molts d'ells ni tan sols

coneixen aquest concepte. Per això, poder fer una divulgació d'aquesta magnitud era una oportunitat que no havia de deixar passar.

No vaig estar sol en aquesta fita. Vaig convidar perquè m'acompanyessin totes aquelles persones que havien participat en el treball: referents de les escoles, professionals del Servei Educatiu i tothom qui havia aportat el seu gra de sorra durant aquests mesos. Tot i que no tothom va poder assistir, vaig comptar amb la col·laboració de la María Jesús González, la Laia Mellado i el Miquel Aguilar, qui va intervenir telefònicament.

L'encarregada de fer-nos l'entrevista va ser Mireia Navarro, directora de Ràdio Cornellà. Durant l'entrevista, vaig parlar del meu interès en el treball i vaig explicar en què consisteix l'educació inclusiva. La María Jesús, en canvi, va parlar del seu paper com a MEE a l'escola Jacint Verdaguer. La Laia va especificar quins continguts d'inclusió hi ha al grau de Pedagogia i el Miquel ens va exposar les mesures que es prenen des de l'equip de l'ELIC. Una sèrie d'intervencions que van congeniar i contrastar de manera espontània. Va ser una experiència indiscutiblement increïble i inoblidable, que com a culminació de la meva recerca, sé que aportarà molta més qualitat al present estudi.

ENLLAÇ DE L'ENTREVISTA A RÀDIO CORNELLÀ:

https://enacast.com/radiocornella/play_podcast/1480251.mp3

VÍDEO POST-ENTREVISTA:

https://drive.google.com/file/d/1a-egPdPC_wtN6ObZbYGhROBhKaM5gvDf/view?usp=sharing

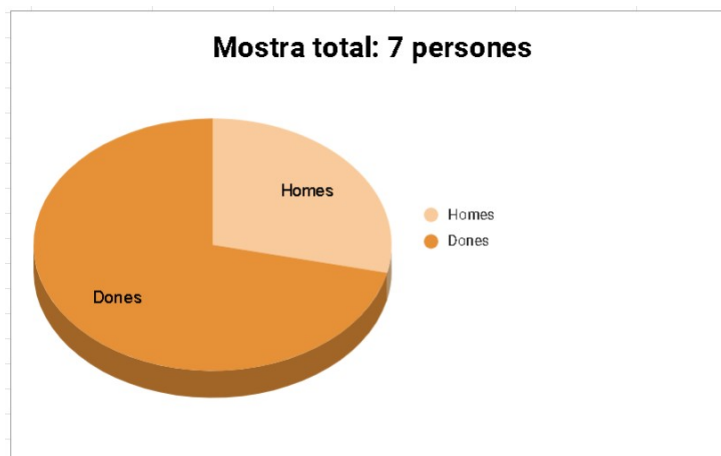

Figura 18: La María Jesús, la Laia Mellado, la Mireia Navarro i jo.

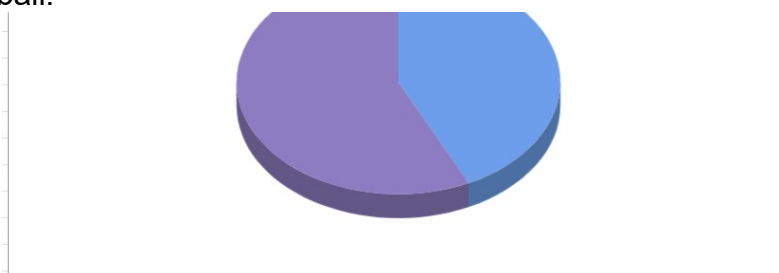
6. RESULTATS DE LA INVESTIGACIÓ

Després de les indicacions de la Laia sobre l'activitat educativa proposada i la difusió a Ràdio Cornellà, he tornat a revisar les entrevistes per veure quines coses eren comunes o es mantien constants en les persones que he entrevistat. D'aquesta forma, extrauré els resultats de la meua investigació.

Resultats obtinguts a partir de les entrevistes

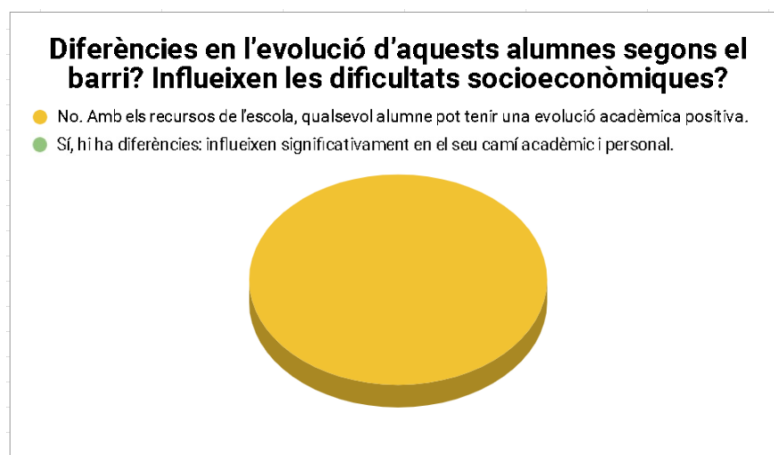
He entrevistat a 5 dones i només a 2 homes. La mostra és en certa manera desproporcionada, però tot és degut a la participació i disponibilitat que he obtingut al llarg del treball.

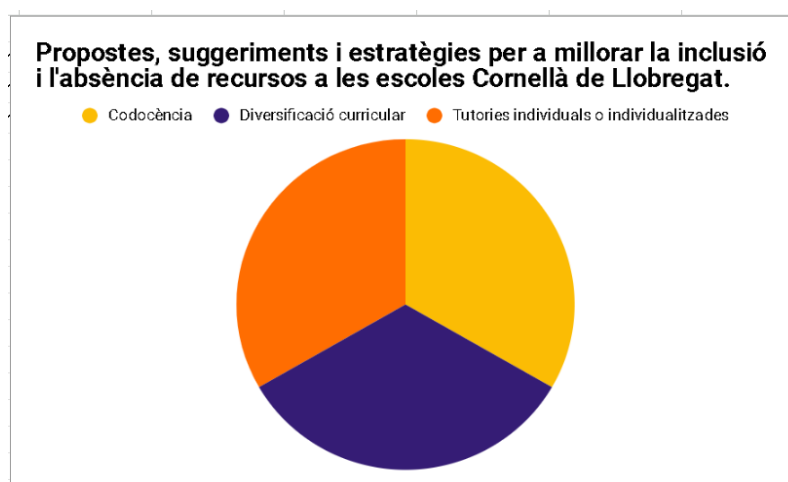
Tothom coincideix que calen més recursos per garantir una inclusió totalment efectiva a Cornellà. 3 persones opinen que el Departament d'Educació hauria d'invertir més diners, mentre que les altres 4 asseguren que cal optimitzar els recursos existents.

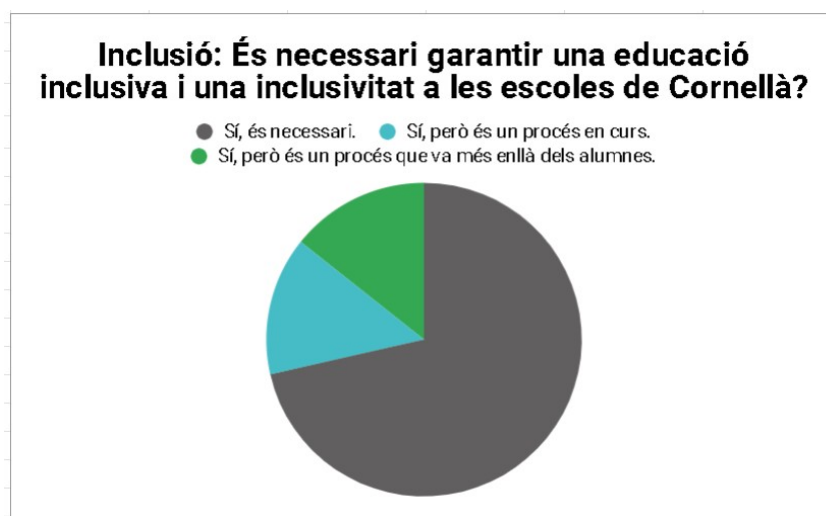
5 persones afirmen que els alumnes amb TDAH, dislèxia o altres NEE i NESE no se senten estigmatitzats. En canvi, 2 persones creuen que podrien arribar a sentir-se en algun moment estigmatitzats.

Pregunta específica a les MEE: totes 3 concorden en què tots els alumnes assoleixen una evolució positiva independentment del seu entorn socioeconòmic.

Pregunta específica als perfils professionals del Servei Educatiu de Cornellà: un dels perfils aposta per la codocència a les aules, argumentant que la col·laboració entre docents pot enriquir l'aprenentatge i atendre millor la diversitat de l'alumnat. Un altre perfil suggereix que seria interessant afegir programes de tipus més pràctic, com la diversificació curricular, per oferir als estudiants opcions més adaptades als seus interessos i necessitats. I finalment, un altre perfil opina que, basant-se en la seva experiència, les tutories individualitzades són la millor opció per donar suport i atendre a l'alumnat de manera efectiva.

I, en últim lloc, 5 persones em van assegurar que l'educació inclusiva a Cornellà és essencial. Només 1 persona va dir que és un procés que encara està en curs, mentre que 1 altra va afirmar que és un procés que va més enllà dels alumnes i que afecta a tota la societat que conforma actualment la ciutat cornellanenca.

7. CONCLUSIONS

Per concloure la realització d'aquesta recerca tan complexa, vull dir que he extret moltes conclusions en l'àmbit acadèmic, però especialment en l'àmbit personal, i és que, després de gairebé vuit mesos fent el treball de recerca, un mira enrere i veu tot el que ha après. Un treball de tipologia observacional, descriptiva i tècnica, que des del seu principi, ha estat impregnada per la identitat de la ciutat de Cornellà i la inclusió de les seves escoles.

Així mateix, segons els resultats obtinguts a partir de les meves observacions, puc extrapolar que actualment a Cornellà qualsevol alumne amb dislèxia, TDAH, NEE i NESE que cursi cinquè o sisè de primària rebrà setmanalment el suport de la mestra d'educació especial (MEE) de l'escola, a la vegada que aprendrà dins l'aula amb els seus companys i companyes. Per tant, durant el curs 2023-2024, les estratègies educatives inclusives més adoptades per gran part de les escoles de Cornellà de Llobregat han estat la codocència i l'aprenentatge cooperatiu.

A més, encara que la inclusió a les aules de la ciutat és una realitat, hem de fer arribar i entendre al professorat la implantació de mètodes més constructivistes: és molt important que els professionals de l'educació puguin ser formats en les bases constructivistes, en la seva eficàcia i veracitat. D'aquesta manera, aconseguirem que en l'àmbit educatiu sigui possible començar a implementar aquesta teoria a la pràctica i quedin reflectits els beneficis que aporta un aprenentatge de caràcter transversal i no pas un aprenentatge que pugui arribar a ser desmotivant per al nostre alumnat. Justament Cornellà, amb la seva diversitat cultural, social i socioeconòmica, és l'escenari idoni sobre allò que estic parlant. Durant aquest curs, la ciutat ja ha demostrat un compromís ferm amb la inclusió educativa, i penso que ara seria el moment per fer un pas més enllà.

Per altra banda, he descobert que l'educació és una professió molt gratificant, però que al capdavall comporta un gran sacrifici. M'he adonat que els mestres i professionals, o almenys els que jo he entrevistat i he treballat, tenen una gran passió pel que fan i ofereixen una profunda dedicació per donar el màxim d'ells mateixos als seus alumnes. A més, he pogut descobrir com actuen i com és el dia a dia dins l'aula. De tot el treball, em quedo amb la satisfacció de haver pogut viure aquestes experiències.

Malgrat no haver investigat tot el que m'hagués agradat sobre la falta de recursos a les escoles que dificulten garantir una inclusió del tot efectiva, he pogut comptar en tot moment amb l'orientació i el suport d'un gran equip com és el Servei Educatiu del Baix Llobregat, qui em va oferir aconseguir una petita aproximació a la realitat educativa del moment. És imprescindible la inversió en recursos humans qualificats, així com en infraestructures i tecnologies.

Si tingués l'oportunitat de seguir treballant en aquesta recerca i, per tant, tingués més temps, aplicaria la meva proposta en algun centre educatiu, ja que podria extreure conclusions més precises a banda de les observacions de la Laia Mellado. A més, intentaria que les escoles, on pertanyessin els alumnes, poguessin fer comprendre que la diversitat i la inclusió no només la trobaran a l'escola, la trobaran en qualsevol àmbit de la seva vida quotidiana.

Deixo aquest treball com a referència per a futures investigacions relacionades amb l'educació i la inclusió, i més especialment a Cornellà. I és que tal com indica el títol de la meva recerca: ciutadans i ciutadanes, professors i professores, nens i nenes, les escoles de la ciutat de Cornellà estan en "procés d'inclusió: l'endinsament directe que el dirigirà cap a la diversitat".

"L'educació és el camí cap a la llibertat." — **Nelson Mandela.**

"L'educació inclusiva és l'únic mitjà per arribar a una societat equitativa." — **Malala Yousafzai.**

8. FONTS D'INFORMACIÓ

8.1 Bibliografia

1. Arnaiz, P. (2003). *La educación inclusiva: Una escuela para todos*. Aljibe.
2. Booth, T., & Ainscow, M. (2016). *The Index for Inclusion: A Guide to School Development Led by Inclusive Values*. Index for Inclusion Network Limited.
3. Echeita Sarrionandia, G., & Serrano, G. (2020). *Educación inclusiva: El Sueño de una noche de Verano*. Ediciones Octaedro.
4. Huguet I Comelles, T. (2010). *Aprender juntos a l'aula: Una proposta inclusiva*. Editorial Graó.
5. Orjales Villar, I. (2014). *Déficit de atención con hiperactividad manual Para Padres Y Educadores*. Editorial CEPE.

6. Roa, A. (2017). *Educación, ¿talla única?*. El círculo rojo.

8.2 Webgrafia

1. AdditioApp. (2024). La importància de l'aprenentatge cooperatiu i com fer-lo servir a l'aula. Recuperat de <https://additioapp.com/ca/la-importancia-de-laprenentatge-cooperatiu-i-com-fer-lo-servir-a-laula/>
2. Blocs XTEC. (s.d.). Aprenentatge cooperatiu. Recuperat de <https://blocs.xtec.cat/bocinsdeciencia/metodologies/aprenentatge-cooperatiu/>
3. Departament d'Educació. (s.d.). Comissió d'atenció a la diversitat. Generalitat de Catalunya. Recuperat de <https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/projectes-educatius-inclusius/comissio-datencio-a-la-diversitat/>
4. Psicoeducatiu-01. (s.d.). Sistema educatiu inclusiu. FEUSOC. Recuperat de <https://drive.google.com/file/d/17WeyftdTMvy6jYoLVGI4zMQFKq1jj7DM/view>
5. Psicoeducatiu-04. (s.d.). L'aprenentatge cooperatiu. FEUSOC. Recuperat de <https://drive.google.com/file/d/1YpF8Hv4CtjtlDFfJM63HwHJ1fCmH-Eoj/view>
6. Psicoeducatiu-06. (s.d.). El TDA-TDAH mite o realitat. FEUSOC. Recuperat de <https://drive.google.com/file/d/11uOuXDNZbaxLY2Zcu09clxvSokMYrpq9/view>
7. Psicoeducatiu-08. (s.d.). La dislèxia. FEUSOC. Recuperat de <https://drive.google.com/file/d/1sva4QXojsnOEcyvkVuv6iG0MdPq4LL2p/view>
8. Reflexions Educatives. (2013, 19 de febrer). Definició i principis d'escola inclusiva. Recuperat de <https://reflexionseducat.blogspot.com/2013/02/definicio-i-principis-d-escola-inclusiva.html>

8.3 Recursos i suports audiovisuals

1. [Alkurhah]. (2009, abril 30). *Por cuatro esquinitas de nada*. <https://www.youtube.com/watch?v=OVf1GhKDtW8>

2. Werner, P. (director). (2008). *Al frente de la clase* [Pel·lícula]. Hallmark Hall of Fame Productions.

9. ANNEXOS

- ENTREVISTES

Entrevista a Mireia Ferrer, mestra d'EE de l'escola Antoni Gaudí: **"La inclusió i la idea de la inclusió és molt bona, però el que necessitem són recursos de qualitat"**.

La Mireia Ferrer treballa com a mestra d'educació especial (EE) a l'escola Antoni Gaudí de la ciutat de Cornellà de Llobregat. Fa molts anys que treballa a l'escola Antoni Gaudí, i en aquesta entrevista, ens explicarà principalment com és el seu dia a dia com a mestra d'educació especial, quines metodologies i estratègies implementa a l'alumnat amb TDAH i dislèxia dins de les aules ordinàries, de les tasques que aborda amb la psicòloga de l'EAP i del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat.

La Mireia Ferrer i jo a l'escola Antoni Gaudí. 4 de Juny de 2024.

Quin és el teu dia a dia com a mestra d'educació especial a l'escola Antoni Gaudí?

En funció del dia, tenim l'horari com tots els mestres de l'escola i en funció de l'horari vaig a les diferents classes que em toquen. Llavors el dia a dia és, com al principi em coordino amb la tutora, doncs vas a l'aula que et toca i allà i l'activitat que estan desenvolupant la pots fer adaptada als alumnes que necessiten més atenció, o bé es pot fer grup reduït, o bé pots treballar individualment amb algun alumne.

I el dia a dia és això, anar a les classes, planificar activitats amb els tutors i també escoltar una mica si hi ha alguna necessitat més concreta de "ha passat això amb algun alumne" o "aquesta mama m'ha dit això", una mica em consulten també perquè es pugui assessorar o si ha passat alguna cosa amb algun nen, depèn del dia també una mica solucionar petits conflictes o coses que puguin sortir en qualsevol moment.

Tu sempre tens les teves sessions marcades i planificades, però has d'estar una mica també disposada si hi ha alguna cosa imprevista. Doncs ajudar a l'equip directiu, o si algun dia ve la psicopedagoga de l'EAP, o hi ha alguna reunió que has de fer... Doncs aquell dia fas la reunió, o si tens una activitat planificada i ha passat alguna cosa amb algun nen, o tu veus que la tutora té una altra necessitat, doncs pots una mica alterar l'hora, ja que tot no és rígid, hi ha com més flexibilitat. Com a mestra d'educació especial tens una mica la flexibilitat aquesta de poder decidir una mica quines són les necessitats d'aquell dia en concret.

Amb quina freqüència et reuneixes amb la psicòloga de l'EAP? Quines tasques porteu a terme?

La referent de l'EAP de l'escola és la Neus Ribalta Xicota, i ve sempre tots els divendres i algun dilluns. Llavors, amb ella el que fem és sempre planificar una mica el tema reunions i també les derivacions per si hi ha alguna derivació d'algun nen. O si ella per exemple ha de fer observació a l'aula, o ha de fer algun treball més individual, després planifiquem també la reunió amb els serveis externs, que porten els alumnes que tenen algun dictamen, i així i una mica ens organitzem. Perquè al voltant de l'educació especial hi ha les beques, hi ha molts recursos que ens hem de coordinar també dels serveis territorials i llavors ella té com unes hores de treball a les aules i unes hores de coordinació setmanal amb les mestres d'educació especial i amb l'equip directiu.

Quins serveis específics ofereix la psicòloga de l'EAP als nens amb dislèxia i TDAH?

Normalment, a l'escola quan detectem que pot haver-hi algun alumne que presenta algunes dificultats específiques, en aquest cas dislèxia o TDAH, nosaltres com a mestres no podem fer diagnòstic i la Neus tampoc. Llavors, sempre necessitem un servei extern que ens faci un estudi del nen en concret, llavors la Neus ens dona orientacions específiques per a l'aula a part de les que ja nosaltres sabem com a mestres. Llavors, intentem sempre reunir-nos amb les famílies per explicar-los el que veiem a l'aula i intentar que aquestes famílies puguin anar a un centre privat per fer el diagnòstic. I a partir d'aquí, s'elabora el pla

individualitzat (PI) amb les adaptacions, les estratègies per treballar a l'aula i després si hi ha coses més concretes, alguns alumnes que tenen potser alguna altra dificultat associada a la dislèxia o al TDAH doncs amb la Neus anem parlant freqüentment i fem reunions amb les famílies també per fer una mica el traspàs i com treballen. També ens reunim si aquests alumnes van a algun centre privat doncs també ens reunim amb ells o el CSMIJ per exemple per poder coordinar-nos una mica i que ens donin orientacions.

Com et coordines amb l'equip docent?

Doncs en principi tenim les reunions de cicle un cop a la setmana, i jo per exemple, estic al cicle superior. Llavors amb els companys del cicle superior, que jo porto alumnes del cicle superior doncs és fàcil perquè en els mateixos cicles podem dedicar una estoneta a parlar de coses concretes. Després els dilluns, que hi ha nivell també, intentem que si és necessari poder anar jo amb per exemple, els mestres de 6è, els mestres de 5è una estoneta i parlar una mica de les activitats que tenen plantejades per la setmana. Necessitats que tenen, si he de preparar material i ens podem coordinar així. I després, també estonetes de pati que jo no faig pati i ells tampoc doncs també aprofitem qualsevol estona del dia per anar una mica parlant de coses, "mira m'ha passat això com puc solucionar això", "aquest papa m'ha dit això"... I així anem una mica, l'important és anar parlant, però està molt bé poder fer-ho en reunions concretes.

Com treballes o et coordines amb les famílies?

Hi ha l'alumnat que té dictamen o informe NESE. Amb els que tenen dictamen, fem un seguiment com més exhaustiu i més periòdic amb les famílies i amb els centres, llavors el que es fa és amb la Neus, ens coordinem i posem proposta de dates. Llavors juntament amb l'equip directiu i els tutors, es decideix quina data ens va bé i se'ls comunica a la família via telefònica o via dinantia, que també fem servir el dinantia.

Hi ha famílies que tenen seguiment perquè els alumnes estan detectats des de petits i es fa un seguiment més exhaustiu, i els alumnes que van creixent i veiem que necessitem parlar amb la família per explicar-los el que veiem aquí a l'escola doncs res, es concreta una reunió, es proposa a les famílies i s'intenta sempre que vingui el pare i la mare encara que això és complicadet.

Sempre demanem pare i mare, encara que estiguin separats, o que el pare treballi, llavors els hi facilitem horaris. Llavors després venen aquí, fem la reunió, intentem que hi sigui sempre la tutora o el tutor, la Neus si és una cosa que és més important, intento estar jo o l'altre referent d'educació especial i depèn a vegades també està l'equip directiu i així anem.

Llavors si les famílies volen contactar amb nosaltres, ho poden fer també via dinantia o via telefònica per exemple, "vull una reunió perquè estic preocupat o preocupada per això", "necessito perquè m'han demanat al CSMIJ que feu una petita observació" i llavors ens anem comunicant així.

Col·laboreu o us coordineu amb altres serveis educatius del Baix Llobregat com els CRP, els CREDA o els ELIC?

Bé, nosaltres tenim una atenció específica i individual amb alguns alumnes que reben suport del CREDA, de la logopeda del CREDA. Amb el CREDV no, perquè no tenim cap deficiència visual. I amb l'ELIC sí que a vegades ens donen recursos com més materials de llibres o activitats que es poden fer, o quan és la setmana cultural, doncs ens van passant molta informació de formació.

Amb el centre de recursos també fem cursos, ens ofereixen també activitats, tenen activitats concretes de treball d'emocions... diferents coses i es poden demanar. El centre de recursos sempre ens pot oferir un munt de recursos, però així concret, concret amb el CREDA i després tenim la unitat d'acompanyament i orientació, la UAO. Que també treballen a l'institut, que també fan suport a dos alumnes. És una psicopedagoga que també ve un dia a la setmana i treballa amb dos alumnes.

També tenim assessorament del CRETDIC. Perquè el CRETDIC ens pot ajudar o bé amb alumnes concrets, o bé ens pot ajudar amb gestió de l'aula i treballen específicament tractors de conducta i alumnes amb TEA. Llavors, si hi ha classes on hi ha alguns alumnes més disruptius, fem reunions mensuals per parlar d'això, de la gestió de l'aula i ens donen recursos i és un moment que està molt bé perquè els tutors i així els mestres podem una mica reflexionar, també la fem amb la Neus i així és un moment com de reflexió.

De quina manera pot l'escola detectar un cas de TDAH o dislèxia? Quins són els procediments a seguir?

L'important és l'observació. Hi ha certes edats, tu per exemple, a un infantil és més difícil. Tu pots tenir indicis, quan estan començant a fer exercicis de lecto, o iniciant la lecto, sí que pots dir, però no pots fer cap diagnòstic, perquè li queda encara tota la lectoescriptura fins a segon de primària, no s'acaba el procés de lectoescriptura amb el cas de la dislèxia.

Sí que hi ha indicis que a vegades dius, no acaba de fer una lectura correcta, confon moltes lletres, no té bona comprensió, quan fa alguna operació matemàtica no col·loca bé els números, fa inversions... Llavors tu vas observant i normalment aquí a final de curs o cada

trimestre es fa un acte d'avaluació. I allà tu pots anar apuntant el que tu veus de cada alumne. Llavors normalment es comenta a la mestra d'educació especial, el tutor o tutora si té aquesta preocupació i nosaltres com normalment entrem a les aules, doncs també pots anar mirant, pots anar fent, estant més alerta, doncs sembla que sí, sembla que no, sembla que hi han altres coses...

Quan ja veiem que és una cosa que està una miqueta més definida, del departament també hi ha uns indicadors, que és el Prodiscat, que també va per edat. Llavors hi ha uns indicadors i uns signes d'alerta que es diuen. Llavors normalment al tutor li dius "mira, omple'm amb això que anem a veure si hi ha molts signes d'alerta", hi ha com uns ítems.

Llavors un cop tenim això, fem un full de demanda per l'EAP, o sigui nosaltres anem treballant amb aquest alumne, doncs això una mica, intentant ajudar-lo, llegint-li, doncs mira, fixa't en aquesta lletra, fixa't en l'altra... Fem també algunes activitats d'atenció i percepció, això en el cas de la dislèxia. En el cas del TDAH també es treballa molt el tema atencional, el tema de concentració, el tema de l'ordre...

Llavors amb tota la informació i el full de derivació on has d'escriure què et preocupa d'aquell alumne, se li entrega a la Neus. Llavors amb la Neus quan ens reunim, diem mira Neus, hem fet això, hem observat, et portem escrits, veus que inverteix moltes lletres, s'inventa les paraules... Llavors la Neus amb això, ella valora si ha de passar alguna prova, si s'ha de parlar amb la família, valorem, depèn de cada alumne, les seves circumstàncies familiars també es valora una cosa o una altra.

En el cas del TDAH, quan són alumnes que tenen hiperactivitat, tu ja vas veient aquesta inquietud, perquè el TDAH, clar, quan és sense l'H, sense hiperactivitat, passa molt desapercbut. Són alumnes que acostumen a com desconnectar, llavors si tu tens un alumne, tu vas explicant i l'alumne està quiet, a vegades no t'assabentes que ha desconnectat perquè el dèficit d'atenció és aquest, que la teva atenció marxa a un altre lloc.

Els que no tenen hiperactivitat són més difícils de detectar. Els que tenen hiperactivitat normalment són molt desendreçats, tu ja veus que no pot estar quiet a la cadira, que va mirant molt a tot arreu, que li costa molt centrar l'atenció... Llavors quan detectem alumnes que el rendiment potser ha baixat o no, però que es donen aquesta inquietud, quan estan al pati també són molt inquietos, també el fem igual, el tutor fa la demanda o tu li dius: Mira, em sembla que aquest alumne podria tenir un millor rendiment, però està massa dispers, és massa caòtic, es va deixant coses per aquí i coses per allà... I es fa igual, un full de

demanda a la Neus. Amb el TDAH sí que normalment es deriva a un centre perquè puguin fer-li un estudi i un diagnòstic.

Quines metodologies i estratègies implementes a l'alumnat amb TDAH i dislèxia? Com treballes amb aquest alumnat?

Amb l'alumnat amb dislèxia és molt, acompanyar-lo en la lectura, sobretot en els exercicis, és que quan són més petits es fa tot de manera més grupal, amb moltes més imatges, tot més explicat. Quan ja passen a cicle mitjà i cicle superior ja se suposa que han adquirit més autonomia, i llavors amb ells o amb elles el que es treballa molt és que hagin comprès l'activitat que han de fer, perquè molts tenen intel·ligència normal i llavors poden fer l'activitat, el que passa que els costa molt comprendre el que han de fer. Llavors és molt, quan es fan explicacions en gran grup, després anar individualment a dir-li, ara ho tornem a llegir, jo t'explico el que has de fer i tu després ja contestes.

En el tema del TDAH, el que s'ha de fer més és anar reconduint l'atenció, això se'ls diu molt als tutors, perquè són els que estan més hores. Quan estàs fent una explicació, no poden ser explicacions molt llargues, llavors una manera és anar cridant l'atenció de l'alumne. "Vinga, doncs ara llegeixes tu", "vinga, ara contestes tu". Una mica perquè estigui connectat amb l'explicació, i després també se li pot anar individualment dir què has entès, què no has entès, què necessites que et torni a explicar i així.

Quan hi ha més sessions, sí que es pot fer en el cas de la dislèxia treballs concrets més de discriminació de lletres i treballs d'atenció i percepció. El que passa és que no disposem de moltes hores per fer aquest treball específic, per això està molt bé que puguin anar a algun centre psicopedagògic per fer les reeducacions, sobretot en la dislèxia. En el TDAH ja és un tema més que depèn del grau, doncs de vegades han de prendre medicació, perquè clar, són nens que poden avançar més, però aquest tema de no poder centrar-se fa que de vegades els resultats no siguin tan bons com serien si no tinguessin TDAH. I de vegades prenen medicació per concentrar-se. I més o menys és això, i després si s'ha de preparar material específic o si s'han de fer les proves en el cas de la dislèxia com més segmentades, amb la lletra potser una miqueta més gran, sempre llegint els enunciats, i amb el tema del TDAH és molt també ajudar-los a organitzar-se l'agenda, la motxilla, que apuntin els deures... És anar reconduint moltes vegades el tema atencional i així treballem.

Els alumnes amb TDAH i dislèxia tenen un pla individualitzat (PI)? De quin tipus?

Això ha canviat una mica, els plans individualitzats han canviat una mica. Abans existien els plans individuals metodològics, és a dir, perquè si eren alumnes que podien seguir els

continguts del seu nivell, és a dir, que no estaven per sota del nivell que els tocava per edat, si estan fent tercer poden seguir els continguts de tercer, si estan fent quart poden seguir els continguts de quart, el que es feien eren unes adaptacions. És a dir, li dono més temps per fer l'activitat, li segmento l'activitat per parts, li lleigeixo l'enunciat... Llavors, es recollia en un pla individualitzat, però no eren de continguts.

Ara, què passa? Que amb el nou decret els plans individuals metodològics ja no existeixen, llavors són plans individualitzats que han de tenir com els "sabers". Llavors, en aquest cas, què fem? Agafem les competències transversals i una mica s'agafen continguts d'autonomia, d'organització, de gestió, i es fa un pla individualitzat que recull això, una mica el que es treballa, no tant en concret les adaptacions no significatives que es fan. Ho pots explicar, però el que són els sabers agafem això, les competències transversals que són, al final, les que ho engloben tot.

I el tipus seria un pla individualitzat normal, però sense sabers concrets. Sempre i quan no estigui associat això, que hi ha un endarreriment en els aprenentatges o algun altre tipus de trastorns.

Per què... si es dona el cas de què hi hagués un endarreriment en els aprenentatges, com seria el pla individualitzat (PI)?

Llavors seria un pla individualitzat que també recolliria els sabers d'un nivell, però de nivells més inferiors.

Entres a les aules ordinàries de cinquè i sisè de primària? Amb quina freqüència?

Normalment, intentem que en l'horari pugui entrar dues sessions a la setmana mínim. I normalment intentem que coincideixi amb català i mates, perquè són les matèries instrumentals. Però a vegades entro a castellà, i si hi ha dificultats de diferents tipus, com també llengua, doncs és igual.

On no entro mai és en anglès, per exemple, o en música. Llavors aquesta funció sí que depèn de l'alumne, la veïlladora sí que pot entrar en sessions de música o d'educació física, perquè és per donar més conducta. Però en principi sempre fem àrees instrumentals o un medi també, que pots ajudar molt i pots donar molt de suport. Jo entro, em sembla que són dos i dos, però perquè són quatre cursos. O sigui, en total seria dos-dos, doncs vuit hores.

Quines diferències hi ha entre un vetllador i una mestra d'educació especial (MEE)?

Moltes. El vetllador és un auxiliar que dona suport. El vetllador pot donar suport físic, o sigui, físic vol dir si algun nen necessita que algú l'ajudi a fer alguna activitat perquè no és autònom, doncs el vetllador faria aquesta funció. Després fa els desplaçaments per l'escola, i hauria de fer la higiene també.

Per exemple, canviar bolquers. Doncs això acompanya i llavors, no treballa la part educativa, com si diguéssim. És com un suport físic. Que altres, que normalment tenen bona voluntat, però el vetllador és un suport. Són com dues mans més a l'escola o a l'aula, i en principi, això ha d'estar una mica pel tema més físic, o d'alimentació o de canviar bolquers, o de controlar la conducta o si el nen ha de sortir de l'aula... I el vetllador l'acompanya. El vetllador mai pot estar sol amb un grup de nens perquè el referent sempre és el tutor. I llavors, el tutor és el que li ha de dir una mica quines necessitats té l'alumne perquè el vetllador pugui fer-les.

Com treballeu de manera inclusiva amb els alumnes que tenen dificultats en general? I en concret amb els alumnes amb TDAH i/o dislèxia?

En principi, el treball ha de ser a l'aula, el que passa és que depèn de l'activitat. Si és una activitat que requereix una explicació, potser, o si es treballen continguts molt concrets, perquè a vegades hi ha continguts molt concrets doncs és més complicat fer-la dins de l'aula. Perquè si la tutora està explicant en un grup i tu estàs explicant en un altre i els altres grups estan parlant, doncs a vegades, en aquesta escola el que fem és que tenim sempre taules davant de les portes per exemple, si hi ha els dos cinquens doncs davant hi ha unes taules llavors vas a sortir a fora, pots explicar l'activitat o fer-la i després tornar a entrar a l'aula. O a vegades vas canviant de grup. Després s'intenten fer molts suports visuals també, això ja ho saben els tutors, per això tenim a totes les classes pissarres digitals o ara que venen unes "super teles" que són com ordinadors perquè això ajuda molt. Pots projectar exercicis, pots fer jocs visuals per a tothom, és veritat que els hi crida més l'atenció, pots posar música... Pots fer un munt de coses en les pissarres, que això també és una manera que et donarà la informació, no només per l'oïda, sinó per la vista o per on sigui.

I després, s'intenten fer aquí a l'escola molt també els racons, perquè tu amb un racó tens un grup de nens, potser de cinc nens, llavors pots fer diferents nivells d'aquest racó. Llavors, si tu tens en un racó alumnes, m'invento, uns saben multiplicar totes les taules i uns altres saben dues taules. Doncs quan fan un racó cooperatiu, que és a dir, que ho han de treballar

entre tots, doncs uns ajuden els altres. Així és una manera de fer també aprenentatges de manera més divertida i que uns ajuden els altres, que això està bé.

I després, una mateixa activitat depèn del grup. Tu pots dir, aquests fan un text molt llarg i aquests fan un text més curt perquè tenen més dificultats, o barrejarem nens que van més bé i nens que els costa una miqueta i uns tiren dels altres. El treball cooperatiu va molt bé per l'aprenentatge cooperatiu, o sigui és la millor manera perquè tothom ajuda, si ho fan des de petits ja saben molt bé com funcionen els grups. Però aquí sí que treballen més el treball cooperatiu, i fan després molts treballs també grupals. Es fomenta molt que treballin entre ells, entre iguals i la mestra i nosaltres som com els referents però per donar un cop de mà.

Es fa servir a l'escola el model de suport fora de l'aula destinat a alumnes amb necessitats educatives especials (NEE)?

Amb alguns alumnes sí, i en alguns moments sí. Jo per exemple, quan he de fer una observació concreta d'un alumne i vull saber exactament quines dificultats té, a part d'observar-lo dins de l'aula m'agrada també passar una estona amb aquell alumne i valorar exactament que m'expliqui i veure quina dificultat té. Una multiplicació, doncs a on aquella nena es para, en quin moment deixa de saber fer aquella operació, m'agrada fer això, treballar aquest individual.

Però moltes vegades és per valorar, o després per treballar coses molt concretes que no es poden fer a l'aula. Realment sí que es poden fer a l'aula, però si necessito que el nen o nena estigui molt concentrat, és un suport com molt intensiu. Quan jo trec un alumne de l'aula, és un suport molt intensiu. És a dir, treballo concretament uns objectius i en aquell moment, encara que siguin vint minuts, treballarem això. Jo sí que faig intervenció fora de l'aula, però en casos concrets i si no, intento estar sempre dins de l'aula o tenir grup, o per racons estar en un racó i anar passant.

Quan hi ha... una alumna que tenim sospites que no sabem ben bé si està al nivell, si necessita més adaptació o si no, jo normalment aquesta persona l'agafó, passem una estoneta i jo li vaig fent alguns exercicis. Parlo i llavors valoro una mica, i després ja li comento a la Neus per tenir evidències del que estem parlant. I de vegades, si a l'escola estan treballant divisions de dues xifres i hi ha alumnes que encara estan fent divisions d'una xifra, doncs sí que es pot agafar aquest grupet d'alumnes i treballar la divisió d'una xifra més específicament aquell dia perquè puguin avançar. Perquè si no, potser dins de l'aula o t'agafes una taula a part, no fa falta sortir-se de la classe sempre.

Però depèn, jo no tinc exactament allò de dir "doncs m'agafo sempre sistemàticament cinc nens". Depèn de l'activitat, si la tutora aquell dia diu " doncs mira, hem de preparar una expressió oral". Llavors, quin grup necessita, quin grup va més fluixet... Doncs jo també puc ajudar i puc donar suport d'aquest tipus també.

Amb quines necessitats educatives especials (NEE) treballes a l'escola Antoni Gaudí?

Doncs aquí tenim alumnes diagnosticats amb TEA, tenim alumnes amb discapacitats intel·lectuals lleus, tenim alumnes amb trastorns de conducta, tenim alumnes amb alguna malaltia que encara no se sap ben bé. Tenim alumnes que tenen epilèpsia, que els hi ha afectat la part dels aprenentatges, tenim alumnes que encara no sabem ben bé què els hi passa perquè estan en el procés de diagnòstic i tenim alumnes amb alguna dificultat neurològica. Hi ha molta variabilitat la veritat, però bueno, més o menys anem fent.

Creus que els alumnes amb aquests trastorns se senten estigmatitzats?

Jo crec que no, aquí a l'Antoni Gaudí ara ja fa un temps i ja fa anys que s'intenta que tots els tutors treballin al nivell dels alumnes. És a dir, hi ha un nivell d'aula. Però després s'intenta sensibilitzar els tutors o els mestres perquè s'adaptin als alumnes que tenen, tant si són alumnes que ho necessiten o com si no. També hi ha molts alumnes amb més problemes emocionals, amb famílies més desestructurades, amb necessitats econòmiques... I llavors el que s'intenta sempre és primer donar-hi normalitat a tot, perquè al final tots som diferents, no hi ha res, som éssers humans. Però a partir d'aquí, tothom és diferent de l'altre i s'intenta molt flexibilitzar i intentar sempre fer una mirada més constructiva de la dificultat de l'alumne. Jo per exemple, sempre intento que les meves companyes busquin les fortaleces d'aquest alumne.

És a dir, mirar sempre l'evolució. No hi ha cap alumne que no evolucioni, des que comença fins que acaba el curs, no hi ha cap alumne que no evolucioni. Llavors és mirar sempre enrere i dir "mira on estava" i "mira on ha arribat". Que no ha arribat a ser el primer de la classe, és igual, però compara amb tu mateix on has arribat.

Llavors sempre avancen, i una mica és aquesta mirada: la mirada de què cadascú és únic i hem de treballar amb les seves qualitats. I jo crec que aquí no, perquè hi ha molta diversitat, i també és veritat que no deixem, i això ho mirem molt, que uns alumnes es fiquin amb els altres. La mirada dels mestres és positiva sempre i entre els alumnes intentem fer moltes activitats també, barrejant edats i es fa l'apadrinament, perquè uns alumnes cuidin dels altres sempre. I després si hi ha conductes que no són adients, hi ha mesures també.

Com ho abordeu a l'aula?

A l'aula per exemple, també hi ha setmanalment les tutories. Es fa la sessió de tutoria, i després també si passa alguna cosa puntual s'intenta sempre parlar quan ha passat i amb les persones que ha passat. Si és una cosa que hi ha moltes persones involucrades, es parla en grup i si és una cosa que afecta dues persones, s'intenta que aquelles dues persones parlin sempre amb la mediació d'algun adult. I bueno, una mica també per exemple, aquí a sisè fem una activitat que es fa un parell d'anys i que la fem. Que és anar al centre d'educació especial Virolai, i llavors es preparen els nens de sisè es preparen i a Nadal fan una cantada allà i tenen de públic alguns alumnes de l'escola Virolai. I ara al mes d'abril, anem a fer jocs cooperatius, i llavors fem grups barrejats. Uns grupets d'aquests nens expliquen els jocs, i passem el matí allà amb ells. I és una manera també de conèixer que a Cornellà, hi ha nens i nenes que van a altres escoles i que tenen altres capacitats. I així també s'augmenta una mica això. Conèixer que cadascú és com és i ja està. I de veritat que funciona molt, està funcionant molt bé. S'ho passen molt bé, tant els d'aquí com els de Virolai. Surt bé, surt bé.

Creus que hi han diferències en l'evolució d'aquests alumnes segons el barri? Influeixen les dificultats socioeconòmiques?

A veure, segons la meva experiència tenir recursos econòmics pot facilitar que aquest nen pugui tenir una atenció privada o una atenció psicopedagògica privada. Que això no és el que hauria de ser, perquè haurien de tenir atenció psicopedagògica o psicològica gratuïta.

Els serveis que hi ha actualment a Cornellà, que són el CSMIJ i el CDIAP, tenen molta llista d'espera. Falten professionals, llavors, però bueno. Això per un costat, per l'altre costat no només depèn del nivell adquisitiu que tinguis, sinó de com són els pares. Ens hem trobat pares amb pocs recursos, però amb moltes ganes d'ajudar als seus fills llavors es dediquen a casa a fer els deures, a llegir totes les recomanacions que es donen a l'escola... Hi ha famílies que tenen pocs recursos, però ho fan. També tenim famílies que treballen molt, tenen molts diners i no es preocupen gaire dels seus fills. Llavors ens trobem que la zona pot afectar, però no és determinant, vull dir, que depèn molt del tipus de família.

Sí que és veritat que a nivell emocional, tenim molts alumnes que tenen mancances perquè han viatjat d'un país a un altre, perquè potser el pare està aquí i la mama allà. Però intentem que l'escola sigui un lloc de benestar, i llavors també el que ens plantejem és a l'escola fer tot el que podem. El que no podem és canviar tot el que passa dins de casa de cadascú,

llavors treballem amb la família fins on podem. Hi ha famílies que són més col·laboradores, hi ha famílies que no ho són tant.

Llavors al final una mica el nen quan està a l'escola sabem què fem amb ell, com treballem i quan està a casa l'intentem protegir perquè ens coordinem també molt amb serveis socials si veiem que un nen comença a venir més brut i a no portar esmorzar. Llavors, són senyals d'alerta, nosaltres contactem amb serveis socials, contactem amb la família i es pot iniciar també a donar-li aquest suport. En els serveis socials de Cornellà, també falta personal, però fan el que poden. Però hi ha un límit.

M'has comentat que l'escola pot col·laborar amb les famílies fins a un límit, aquest límit quin és exactament?

El temps que pugui dedicar la família al fill i l'interès que tingui perquè aquest nen avanci. Hi ha famílies que treballen molt i el nen un dia està aquí, un dia allà... Llavors això no ho pots canviar, tu com a escola, per molt que diguis a la família la seva realitat només els pots orientar. I llavors, hi ha famílies que diuen "teniu raó, intentarem els dissabtes fer coses en família" perquè a vegades fins que no t'ho diuen no te n'adones. Hi ha famílies que els convoques a reunions i no venen, llavors amb aquestes famílies no podem fer el treball. Fem el treball amb l'alumne, el límit el posa una mica les circumstàncies de cada família.

De quina manera es van començar a introduir pràctiques inclusives a l'escola on treballes?

Ja fa anys això, vam treballar fa potser cinc o sis anys com a formació en treball cooperatiu. Tot el tema aquest de l'educació inclusiva ja s'estava implementant a les escoles, llavors, a infantil per exemple, sempre s'havia treballat dins de l'aula. A primària doncs això el que et dic, depèn. Amb els grups cooperatius sí que es donava més marge a què la mestra d'educació especial pogués fer un suport més a dins de l'aula. Per què llavors, tu una mica també fas el racó que creus que pot ajudar més a aquell grup, saps? Com pots crear material o proposar activitats, doncs dius, mira, la classe potser necessitaria més suport amb expressió oral. Llavors preparo racons d'expressió oral. I després ja es va implementar el treball cooperatiu fa anys, i s'intenta posar a les diferents àrees de català, de mates, de medi el treball cooperatiu i també el treball per projectes, ja que també a l'escola es fan molts projectes de medi ambient i d'un munt de coses. Llavors treballar molt entre iguals.

En el transcurs del meu treball, he descobert que la inclusió en l'escola genera controvèrsia perquè hi ha els qui sostenen que els estudiants amb dificultats

han de ser escolaritzats de manera separada per rebre l'atenció necessària i a la vegada evitar que els altres estudiants siguin obstaculitzats en avançar en el seu aprenentatge. Quina és la teva opinió sobre aquest tema?

T'explico el que jo penso. Clar, cada mestra també té la seva manera de treballar i la seva manera de fer. Hi ha mestres que potser tenen una mirada més oberta del que és l'educació, i hi ha mestres que tenen una mirada més tancada que és més centrada en els aprenentatges. Hi ha mestres que també cuiden una miqueta més el què és la salut emocional, el que és la cohesió de grup i no només aprenentatges.

Llavors sí que és veritat que les mestres d'educació especial, com passem per diferents aules i treballem amb diferents tutors, tu una mica has de saber i conèixer el tutor i com gestiona el grup per poder una mica donar-li la teva visió i anar introduint alguns canvis o alguna mirada cap a certs alumnes. De dir "doncs mira, fixa't en això" o "pensa que això ho fa perquè li hem d'explicar de manera diferent". Llavors, els ho has una miqueta de sensibilitzar. Hi ha mestres que ja tenen aquesta sensibilitat, i hi ha d'altres que una mica ho has de treballar. Una mica és això, adaptar-te.

Com a mestre d'educació especial has de ser molt tolerant, igual amb els alumnes que amb els companys, has de ser molt observador i has de tenir les eines i els recursos per poder dir les coses en positiu per ajudar, mai en negatiu.

Jo decideixo, parlant amb la tutora si aquesta activitat la podem fer dins de l'aula i ja està, i així puc donar més suport a altres alumnes, o que depèn de l'activitat o del treball sí que és necessari que surti'm quatre i ho explico una estoneta i tornem a entrar a l'aula. Que tot és una mica flexible, estem acostumats ja a aquesta flexibilitat de no fer-ho tot tan sistemàtic. L'important és coordinar-se, parlar... I que la gent tingui la sensibilitat aquesta. Hi ha un currículum marcat pel departament, però bueno, que el currículum està i si un nen el pot assolir en dos anys, doncs l'altre necessitarà quatre i tindrà altres virtuts.

Quina sensació de felicitat experimentes cada dia després de sortir de l'escola sabent que ajudes a molts nens i a moltes nenes?

Doncs mira, la felicitat, la reps a l'instant. No m'espero a sortir de l'escola, vull dir, jo quan estic treballant a l'escola, és una feina com molt gratificant perquè sempre hi ha alguna cosa positiva que passa. A mi m'agrada perquè tampoc és una feina sempre monòtona, si no que sempre és diferent. Encara que et preparis la mateixa activitat i la facis amb tres nens, sempre és diferent. Al dia següent, la faràs amb altres tres, i sempre serà diferent. I després és molt gratificant a nivell emocional. Jo crec que la mirada és sempre positiva des del

respecte i de l'amor, al final tu també reps això, respecte i amor. Pots discutir un dia, clar, també t'has d'enfadar, però els nens ja saben a qui es respecta i a qui no.

I jo ja et dic, és molta feina perquè tens com moltes preocupacions i és una feina que mai te la treus del cap. Perquè sempre estàs pensant "ai, com puc ajudar" o "que podem fer". Està sempre al teu cap, però és una feina que al final et dona gratificacions personals. I després això, intentar que tothom estigui el més a gust possible.

Per finalitzar, què opines del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat? És necessari garantir una educació inclusiva i una inclusivitat a les escoles de la ciutat per a tots els nens i les nenes?

Per mi, és súper important que les escoles siguin inclusives, però perquè la societat ha de ser inclusiva en general, no només l'escola, perquè tots vivim en societat. Llavors, és molt important que els nens visquin amb altres tipus de nens: de diferents països, de diferents capacitats, de diferents famílies... Per què?, perquè això és un aprenentatge per a quan et fas gran.

Sí que és veritat que a vegades ens trobem amb alumnes molt afectats i necessitem recursos. La inclusió i la idea de la inclusió és molt bona, però el que necessitem més són recursos, però de qualitat. Amb això de què dèiem per exemple dels vetlladors, la meua teoria és, no vull tants vetlladors, vull més mestres.

Perquè un vetllador fa molt bona feina, però un mestre pot fer més feina encara perquè pot donar un altre tipus de suport. El que necessitem són suports i suports de qualitat perquè sigui realment una escola inclusiva. I quan tinguem espais adequats, professionals ben preparats i més recursos del departament la inclusió serà més efectiva. Perquè la formació que s'està fent ara va sempre encaminada per aquí, el que passa és que el departament no acaba d'invertir tots els diners que s'han d'invertir. Perquè clar, la salut pública és bona perquè hi ha inversió. L'educació pública ha de ser bona, però falta invertir diners. Perquè nosaltres ens formem molt els mestres, estem sempre en formació, per un o dos que no es formin, la resta estem sempre en formació. Ara hi ha una nova figura, la COCOBE, que és una figura per la coordinació i el benestar de tota l'escola i resoldre conflictes. Es necessiten recursos per poder fer una inclusió efectiva, i preparar les escoles, que hi ha edificis que no estan preparats. Aquí no tenim ascensor, per exemple, com vols fer inclusió si hi ha un nen que és usuari de cadira de rodes, a veure com el pugem al segon pis. S'haurien de fer moltes millores en infraestructures i en personal.

Entrevista a María Jesús González, mestra d'EE de l'escola Jacint Verdaguer: **"L'autenticitat no passa per la igualtat, passa per la singularitat"**.

La María Jesús González és la mestra d'educació especial de l'escola Jacint Verdaguer de la ciutat de Cornellà de Llobregat. Ella mateixa descriu la seva professió com una professió "daurada", i que gràcies a ella, ha après moltíssim. En aquesta entrevista, ens parlarà sobre la metodologia emprada a la seva escola, els grups interactius, de quines estratègies implementa a l'alumnat amb TDAH i dislèxia, si entra a fer reforç dins de les aules ordinàries i del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat.

Aula d'acollida i d'educació especial de l'escola Jacint Verdaguer. 18 de Juny de 2024.

Quin és el teu dia a dia com a mestra d'educació especial a l'escola Jacint Verdaguer?

La meva especialitat comporta una quotidianitat molt dinàmica perquè no hi ha una rutina fixa en el meu horari, això m'apassiona de la meva feina. Tinc classes en gran grup i l'expressió oral de sisè la porto jo. És una manera de conèixer els nens i nenes, des de la conversa i des de l'expressió de la seva veu, poder conèixer-los i detectar també casos que preocupen o maneres d'estar que creïn una miqueta d'alerta o d'alarma o de simptomatologia. I és una manera també d'observar-los des d'una dinàmica molt ordinària.

Després faig intervenció de casos, cada dia de grups diferents, en petits grups i adaptant-me molt al nivell de cadascú. Això també es fa intervenció fora de l'aula. Després faig acompanyament a les famílies, les reunions amb les famílies són super importants perquè quan una família es mobilitza i el sistema es mobilitza, d'alguna manera és la transpiració del nen i el nen comença a poder ubicar-se en un altre rol i d'una altra manera. I moltes vegades les dificultats d'aprenentatge venen per maneres d'ubicar-se del sistema i això

depèn molt també dels adults. I després faig de mediodora amb els serveis externs i també em coordino amb la psicopedagoga de l'EAP.

Llavors la meua quotidianitat és molt diversa, formo part dels cicles pedagògics, de les reunions de mestres que ens reunim per poder acordar de quina manera es farà la dinàmica i la pedagogia, les relacions comunitàries, que això també afecta molt com un nen s'ubica... Tinc un horari, però l'horari és molt divers, no hi ha una rutina diària quadrada de què jo de nou a déu agafi nens a educació especial, no. Agafo nens a educació especial, intervinc dins de l'aula, a vegades faig dinàmiques, les meves dinàmiques amb els nens parteixen de material curricular, però sempre parteixo d'una dinàmica més personal. Totes les eines que jo aprenc com a persona les porto a l'aula, intento ser aquell pont perquè el nen aprengui a ubicar-se davant de l'aprenentatge de la seva vida de forma cada cop més conscient, més responsable i més autèntica. I això ho faig a través de dinàmiques molt diverses. Sí que hi ha un material curricular, però sempre hi ha dinàmiques també molt personals, emocionals...

Amb quina freqüència et reuneixes amb la psicòloga de l'EAP? Quines tasques porteu a terme?

Jo amb la psicopedagoga de l'EAP em reuneixo tots els dilluns. Elles tenen assignades escoles i a cada escola, com a mínim, han d'assistir un cop a la setmana. Ella assisteix un cop a la setmana, en aquest cas un dilluns de vuit i mitja a dues. I esporàdicament poden fer l'excepció, si ho necessitem, assistir per alguna entrevista concreta, per algun tema urgent, i després per mail sempre estem en contacte o per via telefònica en cas que sigui necessari.

Quina és la seva funció? Doncs mira, nosaltres des de l'escola, quan detectem un cas, nosaltres ens reunim i parlem d'aquell cas i tenim un protocol per poder omplir quins aspectes ens preocupen. Quines són les actuacions que nosaltres ja hem fet? Què està fent la família? Com ho viu la família? I a partir d'aquí es fa una demanda perquè la persona de l'EAP faci una observació. Elles són psicopedagogues, estan preparades per passar un tipus de proves, elles no tenen el permís de diagnòstica, elles no poden fer un informe diagnòstic, per això sí que serien com la crida, la primera crida per derivar a un servei extern quan ja hi ha molts indicadors d'algun tipus de dificultat molt concret i ja està molt evident. Llavors elles tenen un banc de proves a diferents nivells: intel·lectuals, de percepció... Són proves on estan implícits molts dels aspectes que intervenen en l'aprenentatge i en l'accés a la informació. I quan hi ha indicadors de risc, es deriven els casos. Elles són el pont a derivar els casos als serveis externs.

Després també són els ponts per coordinar-nos amb els serveis que atenen els casos que intervenen a l'escola, ens acompanyen en acompanyar a les famílies de casos d'educació especial, de nens que tenen dictamen, perquè elles són les que redacten els dictàmens d'aquells casos que sí que tenen un informe amb diagnòstics. I que per això han de tenir com un reconeixement per rebre recursos, per rebre beques i per assegurar-nos que tenen una assistència i un suport específic.

Quins serveis específics ofereix la psicòloga de l'EAP als nens amb dislèxia i TDAH?

Jo penso que les persones de l'EAP no atenen a casos. La seva assistència a l'escola no és per atendre els casos. Elles poden fer un seguiment quan nosaltres tenim un neguit, però els tractaments no es porten mai a terme dins de l'escola.

Jo no faig tractaments. Encara que la nostra professió sigui molt terapèutica perquè acaba sent molt terapèutica i molt assistencial en molts casos a nivell social, nosaltres aquestes eines que oferim a la família, aquest acompanyament, aquesta detecció, al final és com un compendi de moltes professions. Però nosaltres no fem tractaments dins de l'escola més enllà de l'educatiu. I elles no fan una atenció específica, encara que siguin aquests trastorns específics, a aquests nens. Elles observen quan és necessari o quan fem demandes concretes. Però quan elles ja han fet l'observació, com en un altre tipus de casos, elles ens fan la derivació, seuen amb la família, però no tenen una atenció especial en aquests casos. Si tenim neguits o tenim dubtes, ens poden assessorar de quins són els serveis externs que es dediquen a assessorar sobre aquests casos. Quins són els serveis més específics, dels quals podem obtenir recursos... Això sí, elles es converteixen en pont de possibilitat per poder atendre millor.

Quan hi ha una formació específica, elles ens informen però no atenen de forma especial aquests casos. Aquesta és l'atenció especial que elles fan. Assessorar-nos, fer un seguiment, informar-nos de les formacions i determinar què és un perfil d'aquest tipus. Perquè hi ha molts nens que fan símptomes d'aquest tipus i tenim molta necessitat d'etiquetar els casos, però els nens necessiten atenció. A vegades, l'etiqueta és per tranquil·litzar-nos o per enquadrar el cas, però hi ha nens que tenen simptomatologia però no són això. Llavors elles també ens orienten molt en delimitar on està el límit, aquella línia vermella que a vegades no s'ha de traspasar. Simplement és entendre el cas, oferir-li els recursos, que sovint ja els oferim, però a vegades ens queda com la sensació que no estem fent tot el que podem.

A vegades també s'ha d'acceptar que fem el que podem, amb els recursos que tenim, amb el coneixement i la saviesa que disposem en cada moment i que això va creixent. El nen es converteix en una brúixola i sobretot pel mestre de l'aula, per nosaltres els mestres d'educació especial també és un suport important, però les persones de l'EAP venen puntualment cada setmana. Els casos no els coneixen com els coneixem nosaltres.

Com et coordines amb l'equip docent?

Aquí a l'escola Jacint Verdaguer una de les màximes de l'escola és que som un equip, som una comunitat i quan dic comunitat és una xarxa que està molt unida, que és molt activa, que és proactiva i que contínuament ens informem de tots aquells aspectes que ens alegren, que ens preocupen i aquelles que mai decidim unilateralment i la coordinació setmanal. L'equip directiu seu amb mi, amb l'EAP, parlem dels casos setmanalment i qualsevol aspecte en qualsevol altre moment de la setmana tenim ple accés i és una comunicació bidireccional dels nostres neguits, inquietuds, d'informacions de les que ens assabentem que poden ser importants perquè també hem de jugar molt entre l'equilibri i entre el que és la confidencialitat d'un cas. O d'una família amb aquella informació que fa que aquell nen necessiti una atenció, una protecció o un seguiment especial.

Llavors nosaltres també hem de tenir la maduresa i la consciència per poder transmetre sobretot a l'equip directiu, que és el màxim responsable, d'aquelles informacions, d'aquelles actuacions i d'aquelles maneres que afecten a nens concrets en processos de molta vulnerabilitat.

Com treballes o et coordines amb les famílies?

Ostres, el tema de les famílies per mi és un màster, és molt interessant, és molt enriquidor i per mi ha sigut un àmbit d'aprenentatge també de com jo m'ubicava davant la vida.

Penso que davant de les famílies hem de ser molt humils. Per mi la humilitat és saber que ningú és més que ningú, que les famílies tenen molta informació molt enriquidora per nosaltres, que hem d'aprendre a escoltar i no només a transmetre, que és molt important generar espais de confiança, de seguretat... Que quan això es dona, aquella reunió es transforma en una petita comunitat que realment comença a ser un engranatge que comença a nodrir el nen, que comença a alimentar-lo.

Per mi són sagrades les reunions amb les famílies, m'encanta fer-les, sempre es transformen en tresors per mi i per la família. He après a escoltar molt, perquè quan escoltes aprens a intervenir en el moment correcte, aprens a rebre la informació que t'estan oferint més enllà de les paraules i aprens a agafar. De sobte veus que agafes el fil d'or,

aquella paraula o aquella part de la conversa que es converteix en un camí d'obertura per entre tots arribar a construir el compostiu per ajudar el nen i per ajudar la família i per ajudar-nos a nosaltres a construir una base sòlida pel que estem intentant trobar un camí en aquella conversa.

Perquè sempre hi ha un objectiu en la conversa, o quelcom que ens preocupa, o quelcom que ens està funcionant i que volem que la família col·labori, però hem de respectar molt quina família és, com viu aquella família, quines són les seves arrels, intentar entendre la seva realitat per poder, de forma molt respectuosa, arribar a construir un pont on ella vulgui apropar-se i nosaltres també ens apropem. I llavors, jo penso que les entrevistes són súper, és un pont de molta possibilitat i als alumnes els ajuda molt, es transformen molts aspectes dels nens arran de les entrevistes.

M'has mencionat que amb el tema de les famílies has adquirit molts aprenentatges i que això ha canviat la teva forma de veure la vida. Em podries explicar per què?

Sí, sí, perquè jo penso que d'entrada els mestres sovint quan som amb una família, com que tenim molt clar el que volem transmetre, però jo penso que hem d'anar a les entrevistes amb l'obertura que allà poden passar coses que tu no t'esperes i aprofitar-les. Llavors has d'anar amb una part buida de tu per seure amb la família. I penso que sovint anem com per omplir, per transmetre, i no, no és així. Tots som éssers actius, formem part d'una realitat, portem unes motxilles i hem de partir de posicions de mirades al mateix nivell, d'igualtat i de respecte, de valor.

Jo dic que jo he fet un procés perquè ara que tinc quaranta-set anys el meu valor com a persona no és el mateix que jo tenia quan vaig començar a treballar, que tenia vint-i-un anys. Jo amb vint-i-un anys la meua mirada de mi mateixa i de la vida no tenia el mateix valor ni la mateixa consciència. A mesura que tu guanyes camí i conquistes la teua vida, pots començar a conquistar una mirada molt més valuosa i una escolta molt més valuosa quan tu aprens a escoltar-te. I penso que això reverteix en els nens, també, i en les nenes.

Col·laboreu o us coordineu amb altres serveis educatius del Baix Llobregat com els CRP, els CREDA o els ELIC?

Sí, sí. El que passa que el CRP és més una coordinació que parteix de l'equip directiu. També passa que és veritat que nosaltres tenim l'opció de participar, jo he format part, el que passa que aquest any he estat una temporada de baixa, del seminari d'educació especial. És una manera, també, de tots els recursos que el CRP ofereix. N'hi ha un que

s'ha vinculat directament amb la nostra especialitat, que és el seminari MESSI, pels mestres de suport a la inclusió.

És que jo em confonc molt amb les sigles, jo m'he quedat amb el de mestre d'educació especial (MEE) i penso que amb el meu lèxic sempre perdurà jo com a mestre d'educació especial. Després amb el CRETDIC ens coordinem bimensualment, amb el CREDA els tenim setmanalment i gairebé quotidianament a l'escola i és un servei amb el qual contínuament parlem i ens comuniquem. I quan hem tingut nens amb una dificultat molt concreta, amb l'ONCE també, tenim alumnes amb alguna discapacitat visual i també fem coordinacions. I després amb equips concrets, en moments concrets, quan requerim formacions concretes.

De quina manera pot l'escola detectar un cas de TDAH o dislèxia? Quins són els procediments a seguir?

Nosaltres, en el moment que detectem casos que ens alerten o que ens preocupen, primer tenim el servei del CDIAP que atén els casos fins als tres... Bé, fins als... jo penso que fins als tres-quatre anys fan atenció de casos, des de nadons i des de petits.

I tenim aquest servei, que és veritat que quan ja arriben a l'escola, normalment si són casos molt greus ja han estat derivats des de les lleis d'infants. Aquesta és una via de detecció de casos, però en concret del dèficit d'atenció o de la dislèxia són casos que s'acostumen a detectar una mica més endavant. No són casos de derivació al CDIAP, normalment. I sí que s'intenta esperar una mica, conèixer bé el cas, fer un seguiment amb la família, donar pautes, fer intervencions i escoltar també el que ens està demanant el cas. Això amb el cas del dèficit d'atenció, perquè hi ha inquietuds que poden no provenir d'un dèficit d'atenció o impulsivitat. Poden venir que estan passant coses i aquest nen està responent a una situació molt concreta. Llavors, quan ja arriben a no ser que siguin casos molt greus, que llavors sí que derivem abans. També hi ha el CSMIJ, el que passa que fins a certa edat no tenen casos, perquè després hi ha un marge que es considera que és d'evolució.

Llavors, hi ha derivacions pediàtriques quan són molt petits, llavors els pediatres ja fan les derivacions hospitalàries o específiques a experts, a neuròlegs. I després tenim la dislèxia que els nens necessiten un procés per aprendre a llegir i escriure. Aprendre a llegir i escriure necessita d'un nivell de simbolització que va molt lligat al procés maduratiu, però també al moment emocional que viu el nen i de quina manera viu la seva vida, com la viu, i quins són els pilars en els quals el sosté.

I llavors esperem també. Fins als set anys, com a mínim, no es comença, però entre els set-vuit és quan comencem a ficar cullerada i quan hi ha nens que realment ens preocupen i nosaltres podem dir que sospitem, però no podem diagnosticar mai. Llavors fem el protocol que t'he explicat abans, derivació a l'EAP i l'EAP si veu que realment hi ha indicis es deriva a fora, a un servei extern. Si no, mirem altres vies perquè llavors l'EAP sí que fa la crida i determina aquest àmbit, és clar que hi ha un bloqueig, però aquest nen a nivell de percepció, a nivell de processament de la informació, de fonètica, de codificació, no té cap dificultat. Llavors ja anem cap a una altra banda.

Quines metodologies i estratègies implementes a l'alumnat amb TDAH i dislèxia? Com treballes amb aquest alumnat?

Jo crec que les coordinacions amb els experts són molt importants i una mica també seguim les consignes, hi ha tot un protocol d'actuació amb la dislèxia i que no diré, perquè si no faríem una entrevista només de dislèxia.

Em preguntes directament sobre dislèxia i TDAH. Jo penso que al final és conèixer els casos, cada nen és un món, i jo penso que hi ha una part de dificultat que per descomptat hem de compensar amb estratègies i eines que li oferim, entendre la seva dificultat i entendre que té una manera diferent d'accedir o d'estar en el moment. I un cop ho acceptes i ho entens, pots oferir-li també altres maneres de poder estar o de poder accedir a la informació, d'estar pels casos amb més inquietud o més neguit o amb més necessitat de moviment i d'accés amb les persones amb dislèxia. Perquè tenen una altra manera d'accedir a la codificació o al llenguatge escrit. I en aquest sentit, a part d'això, per mi també és estirar molt de les seves possibilitats i de les seves capacitats.

Són nens que estan molt frustrats perquè el que més ressona és la seva dificultat, però tenen moltes altres capacitats i joestic en el camí de conquistar a les persones perquè conquistin aquests nens. Des del que sí que poden fer i des del que sí que tenen molta habilitat per donar-los la volta. Jo sempre penso que els nens amb dislèxia, per la meva trajectòria, són nens amb una percepció molt profunda i molt autèntica de la vida i del llenguatge i que els costa molt aquesta mecanització d'un llenguatge tan quadrículat o tan concret com és el nostre. I també els hem de poder escoltar i d'ajudar-los des de la seva riquesa i des de la seva saviesa, que també la tenen.

Els alumnes amb TDAH i dislèxia tenen un pla individualitzat (PI)? De quin tipus?

Sí. És un pla individualitzat que es concreta en funció de la seva dificultat, de les seves necessitats i també dels seus interessos. I són molt diferents, clar. Sí, nosaltres en el seminari d'educació especial vam generar un fons, un banc de documentació on tenim tots uns continguts i uns objectius concretats depenent dels diferents perfils o de les diferents dificultats. Són aquells aspectes que hem de tenir present o que hem de potenciar o prioritzar a nens amb dèficit d'atenció. Quins són aquells aspectes que sí o sí hem de tenir presents? Quines són aquelles compensacions, aquells esforços que posem a l'abast de tots, però d'ells conscientment i prioritàriament o específicament i que hi ha d'altres que no necessiten els nens amb una dislèxia?

O quins aspectes sí o sí has de seguir? Quan fas un control, a l'hora de fer un exercici, t'has d'assegurar per com ajudar-lo a fer-se conscient també de fer-se responsable de la seva dificultat perquè pugui demanar ajut quan la necessita, perquè ell també tingui a l'abast els recursos que necessita i el sàpiga utilitzar.

Entres a les aules ordinàries de cinquè i sisè de primària? Amb quina freqüència?

Dues hores setmanals per fer l'expressió oral. Els dilluns de nou a onze entro a cinquè i els divendres de nou a onze a sisè. I treballo l'expressió oral en llengua catalana.

Faig dinàmiques molt diferents, cada dia una diferent. I això em permet fer l'expressió oral per observar les diferències, les dinàmiques i anar donant eines i estratègies perquè ells es vagin responsabilitzant i perquè puguin descobrir com la comunicació, com el llenguatge al final apropa a l'altre t'apropa a tu. Descobrir la comunicació i la motivació per aprendre a comunicar-te, una manera de conquerir la teva vida, els teus somnis i la manera de viure.

Com treballeu de manera inclusiva amb els alumnes que tenen dificultats en general? I en concret amb els alumnes amb TDAH i/o dislèxia?

Doncs... Jo penso que aquell nen no sigui només un nen que està assegut a l'aula, sinó que pugui participar d'aquella activitat al nivell que ho pot fer i de la seva manera. I de la manera que... No ho sé, jo penso que incloure és pensar maneres en què tots puguin formar part d'una activitat.

Llavors s'adapta, en el cas que es pugui adaptar, si hi ha una fitxa, doncs s'adapta. Però que tothom pugui accedir. Que tothom pugui accedir a entendre com és el cicle de l'aigua, perquè a tots ens implica. Tots ho vivim i penso que un material no ha de determinar que un nen pugui o no pugui. Que després a l'hora de plasmar-ho o de poder escriure o de poder

redactar, aquí sí que hi hagi un suport o una manera o una adaptació, això és genial. Però que l'accés, la manera com tu presentes una dinàmica, la manera en què tu apropes els continguts als alumnes ha de ser d'accés per a tots. Perquè quan ho plantejes d'aquesta manera, d'una manera viva, tots s'apropen perquè tots tenen experiències amb la vida.

Consideres que com a escola disposeu dels suficients recursos? Què opines?

Jo penso que el nostre àmbit és un àmbit que encara no té el valor, perquè entre tots hem de donar-li el valor a l'àmbit educatiu. Entre tots hem d'aconseguir que es doni el valor, perquè les inversions venen molt donades pel valor que donem als espais, als àmbits. És un àmbit de molt d'honor, de molt de valor. Per mi és d'or, és un àmbit d'or.

La nostra professió és daurada. El que nosaltres fem amb la nostra paraula, amb els nostres gestos i amb la nostra presència per convertir-nos en punt dels futurs mestres, però ja no només mestres de la nostra feina, sinó mestres de la seva vida, mestres que cultivaran captaran i generaran riquesa a la humanitat. Penso que això és fonamental tenir-ho present. Llavors, jo penso que els recursos sí que són molt importants i penso que a mesura que es doni valor al nostre àmbit, i nosaltres mateixos li donem el valor, això augmentarà, però amb el que tenim podem fer molt. Podem fer molt. Jo penso que jo faig molt en el meu quotidià, que jo transformo mirades, transformo vides, igual que ells em transformen i ells d'alguna manera conquisten una part de mi que s'aviva, que s'activa i que comença a estar com més viva i que viu d'una altra manera. Penso que a vegades el recurs és important, però a vegades es converteix en excusa per no anar més enllà. Penso que sí tenim moltes maneres i una obertura molt gran com per poder fer moltes coses. Penso que ens hem d'atrevir amb el que tenim.

Es fa servir a l'escola el model de suport fora de l'aula destinat a alumnes amb necessitats educatives especials (NEE)?

Sí, jo penso que al final tots els models serveixen si no es generalitzen per tot moment i per tots els alumnes. Hem de respectar molt a cada persona. Hi ha persones que necessiten el tu a tu, hi ha persones que necessiten el grup reduït, hi ha persones que necessiten el gran grup...

I totes les mesures són útils quan s'utilitzen bé. I nosaltres utilitzem també la individualitat. Jo faig treball a espais interpersonals amb nens que estan en risc o que tenen necessitats molt concretes, en els que es generen espais de confiança. Hi ha vincles que només es poden generar des del tu a tu, que això després està ja a l'aula i que després això està ja per la vida. I després en petit grup jo puc accedir a comprendre o entendre les maneres

d'accedir, de fer i adaptar-me d'una altra manera al nen i a la dinàmica. En gran grup és molt més difícil captar determinades maneres d'intervenir, és aquella mirada que se t'escapa perquè estàs mirant una altra. Però quan tens un grup reduït, és molt maco també l'obertura que es produeix i com pots accedir als nens.

Jo penso que hem de contemplar totes les maneres i que totes són adequades si es fan en el moment adequat, si es fan amb el respecte i amb el permís dels alumnes. I amb mi els nens es barallen per no sortir de l'aula perquè es genera quelcom molt màgic i molt ric.

Amb quines necessitats educatives especials (NEE) treballes a l'escola Jacint Verdaguer?

Aquí tenim nens amb TEA, tenim nens amb discapacitats intel·lectuals, tenim nens amb trastorns del llenguatge que no responen a una dislèxia i que només són dislàlies, i després tenim trastorns de conducta amb casos que no estan diagnosticats. Això ho acollim des del respecte i des d'aquesta acollida de la diversitat que pots dir que aquest nen és més actitudinal o és més de llenguatge, o és més d'atenció, o és més sensorial, o és més de bloqueig, o és més social o hi ha diverses.

A mi les etiquetes em costen una mica perquè penso que les persones som molt i m'incloc en moltes coses. I a vegades amb les etiquetes limitem molt la manera com es viu un nen i hem d'anar amb molta cura, i penso que és un tema molt delicat i que suposa una gran responsabilitat. Llavors, a vegades la necessitat ve més per la por que per la confiança i penso que quan tu l'acceptes a ell tal com és l'aprens a acompanyar des d'ell i no necessites tanta delimitació nominal. El que necessita el nen és una acollida, és una acceptació, és una mirada que l'impulsi des de com ell es viu i des de com ell és.

Creus que els alumnes amb aquests trastorns se senten estigmatitzats?

Bé, jo penso que al final el "yo soy"... Jo soc és una paraula molt sagrada. Jo soc, però què soc? I això és una conquesta que tenim per tota la vida. O com un nen em va dir una vegada, "Maria Jesús yo soy tonto, no?" O "tu eres inteligente porque yo no lo soy, no?" Llavors, uf! A mi això em va fer pensar molt i penso que el jo soc és molt ampli i no el podem delimitar.

I jo penso que això sí que és una assignatura pendent que hem de transformar. A més, les proves... Hi ha proves que és veritat que són universals o que són molt sàvies, però d'altres que estan molt delimitades pels sistemes educatius que hem tingut i s'ha de transformar la manera d'avaluar els nens i la manera de categoritzar-los o de col·locar-los. Penso que no

hi ha d'haver una porta d'entrada, ha d'haver-hi moltes, però també ha d'haver-hi moltes portes de sortida del sistema educatiu.

Com ho abordeu a l'aula?

Nosaltres som una comunitat molt respectuosa i una escola molt comunitària. És una escola on la persona i el valor de la humanitat és l'eslògan. I jo penso que com cuidem les nostres relacions, com ens relacionem, la gent ja diu molt de com ens relacionen els nens dins l'aula. Llavors, per nosaltres, el benestar personal és la prima i a partir d'aquí es pot anar construint tota la resta, no? Ha d'haver-hi una bona base, unes bones arrels, i aquí n'hi hagi molt les arrels de sentir-te persona, de sentir-te valuós de tenir un lloc. I tots els alumnes ocupen un lloc.

De quina manera va sorgir la metodologia dels grups interactius a l'escola Jacint Verdaguer?

Nosaltres vam fer una formació. Com a claustre, primer vam decidir entre tots si realment apostàvem per aquesta metodologia que suposa que tots els alumnes d'una mateixa classe sense diferència es dividissin en cinc grups i que passen per quatre dinàmiques diferents durant dues hores i que són els quatre àmbits en què estan dividides les llengües. En aquest cas, la llengua catalana.

Llavors, es fomenta un aprenentatge més autònom, més dialògic en què entre tots s'intenta trobar la solució en què són dinàmiques més interactives, de responsabilitat, de proactivitat i d'implicar-te on totes les veus són importants i on tot s'ha d'escoltar i entre tots decidir quin és el resultat. Llavors vam pensar que era una manera súper de treballar tota la llengua d'una manera molt funcional, molt significativa i molt inclusiva. Quan vam decidir que sí, vam fer tota una formació i un cop vam fer la formació i ens vam engrescar. Vam incloure les famílies perquè vam entendre el valor d'incloure en les famílies, perquè això determinava influir directament en l'evolució i en el valor que els mateixos nens li donaven a la seva tasca, al seu compromís i a la seva responsabilitat d'aprendre. Així és com ho vam encetar, llavors els horaris es van adaptar perquè això fos possible, perquè som tres mestres i un voluntari d'una família voluntària amb la qual es convoca. No ha de ser un expert en llengua, ha de saber a què ve això sí, i per això ja s'informa i s'explica i després s'acull. És molt maca l'experiència, és súper bonica.

De quina manera es van començar a introduir pràctiques inclusives a l'escola Jacint Verdaguer?

Jo suposo que això és un tema molt històric, jo no porto tants anys a l'escola. Jo porto uns vuit-nou anys a l'escola i el tema de la inclusió jo penso que és quelcom que ve molt amb la ciència. Jo penso que és com una llavor que ha anat germinant i que ha anat florint i que és bandera d'aquesta escola. Jo ja vaig venir amb aquesta herència, jo ja em vaig trobar amb una escola acollidora, amb una escola respectuosa i amb una escola molt cuidadora de la diversitat. Tots som diferents, i hem d'ajudar-nos a ser autèntics: l'autenticitat no passa per la igualtat, passa per la singularitat. I la igualtat d'oportunitats no és la igualtat del que jo t'ofereixo.

En el transcurs del meu treball, he descobert que la inclusió en l'escola genera controvèrsia perquè hi ha els qui sostenen que els estudiants amb dificultats han de ser escolaritzats de manera separada per rebre l'atenció necessària i a la vegada evitar que els altres estudiants siguin obstaculitzats en avançar en el seu aprenentatge. Quina és la teva opinió sobre aquest tema?

Jo penso que aquí hi ha una manca de consciència, una manca de consciència que les persones mai ens trobem per casualitat, que tot té un sentit i sempre que tu vius la vida des de la possibilitat, això ho vius com una oportunitat i no com un detriment. Des de la por i des del control des d'un èxit mal entès. Penso que aquí és on pot haver-hi conflicte, però quan tu trobes que el teu fill es troba amb aquell nen amb moltes dificultats i que el teu té unes altres, el que li pot aportar és riquesa.

Perquè a l'abast d'aquell nen es posen en funcionament moltes estratègies, primer de les que el teu fill es beneficiarà i segon, perquè el teu fill ha de confrontar-se a un tipus de relació que va més enllà de l'ordinari o del que no està acostumat. I ha de posar en funcionament eines personals que descobreixi en relació amb aquests alumnes. Per mi parlar de diversitat és una mica ridícul, perquè la vida és diversa però per mi és genial. Jo sempre que el meu fill o la meva filla s'han trobat amb casos més conflictius jo he pensat que per ells era una oportunitat, que estaven desenvolupant eines i estratègies que li servirien per tota la vida, que es convertirien en persones més acollidores i més respectuoses. Perquè això suposa una actitud de confiança, de potenciar una altra mirada i de intentar trobar el que la vida et regala amb aquell encreuament. I que la vida no es casual, que la vida es pausal i que tot passa per quelcom. I la por i el control es el que ens impedeix tot això.

Quina sensació de felicitat experimentes cada dia després de sortir de l'escola sabent que ajudes a molts nens i a moltes nenes?

Jo penso que qui llegeixi aquesta entrevista ho tindrà claríssim. Des que entro fins que surto per mi té molt de sentit. Per mi no té sentit, pensar quants anys em quedaran per jubilar-me. El dia que pensi això no estaré aquí dins de l'aula.

Per mi això no és un treball, és un lloc de possibilitat, és un lloc de creixement, és un lloc d'enriquiment, és un lloc de servei, d'emissió. M'encanta la meva feina, cada dia surto amb molts regals, i el dia que no ho senti així estaré fent una altra cosa que m'apassioni com això m'apassiona.

Per finalitzar, què opines del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat? És necessari garantir una educació inclusiva i una inclusivitat a les escoles de la ciutat per a tots els nens i les nenes?

Jo penso que cada escola és un món, cada escola es mou com pot, com sap i té una història. No conec totes les escoles com per poder parlar d'elles. Però penso que entre tots ens estem intentant recolzar o ajudar per entendre què és això de la inclusivitat. I dins d'aquesta inclusivitat, incloure a tots nosaltres mateixos. Jo penso que és un procés que va més enllà dels alumnes, que al final és una crida a com ens incloem en la vida. No sé, per mi els nens amb més dificultats són un desafiament a trobar maneres diferents de trobar-nos amb la vida i de trobar-nos amb nosaltres mateixos perquè ens confronta. Considero que ens hem d'incloure en la vida en majúscules, incloure'ns en la vida és incloure tot el que és vida.

Entrevista a Elisabet Porqueras Suárez, mestra d'EE i directora de l'escola Sant Ildefons: **"Nosaltres creiem en això, creiem en la inclusió i en les mesures universals."**

L'Elisabet Porqueras Suárez és la mestra d'educació especial i la directora de l'escola de Sant Ildefons de la ciutat de Cornellà de Llobregat. Encara que exerceix a l'escola com a directora, va estudiar educació especial, i en aquesta entrevista, ens explicarà principalment com és el seu dia a dia a l'escola Sant Ildefons, quines metodologies i estratègies implementa a l'alumnat amb TDAH i dislèxia dins de les aules ordinàries, les tasques que ella aborda com a directora amb les famílies i del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat.

El drac foc, mascota de l'escola Sant Ildefons. 5 de Juny de 2024.

Quin és el teu dia a dia com a mestra d'educació especial a l'escola Sant Ildefons?

Doncs a l'escola treballem amb inclusió. Això vol dir que nosaltres aquí a l'escola tenim dos mestres d'educació especial, una que fa infantil fins a cicle inicial i l'altra que fa de cicle mitjà a cicle superior. Les dues mestres entren a l'aula. Per tant, el meu horari és cada dia entrar, si em toca a I3, doncs entro a I3 i faig l'activitat que estigui fent la mestra a I3.

El que fem nosaltres és donar-li suport a l'alumne que té les necessitats educatives especials, però dins de l'aula. Això què vol dir? Que jo abans m'he hagut de treballar amb la tutora el que treballarem en aquella aula. No vol dir que jo entri i no sàpiga el que van a treballar, sinó que jo ja entro sabent que es treballarà avui, ja ho he pactat amb la tutora de com ho adaptarem pel nen amb les necessitats educatives especials (NEE), llavors jo entro i una mica ajudo a l'aula i vaig mirant que les coses estiguin adaptades a l'alumne que té les necessitats educatives especials.

Amb quina freqüència et reuneixes amb la psicòloga de l'EAP? Quines tasques porteu a terme?

Amb la psicòloga de l'EAP ens reunim un cop per setmana. El que fem és repassar una mica tots els alumnes que tenen alguna dificultat. Com ho detectem això? Ho detecta la tutora. La tutora ens diu que hi ha un alumne que té alguna dificultat i llavors ho parlem amb les dues mestres d'educació especial i amb l'EAP decidim que potser sí que és bo que faci l'EAP una observació.

Ens pactem els dies, entra l'EAP a l'aula, fa una observació i llavors diu que alumne se li ha de passar una prova perquè potser té algun dèficit d'aprenentatge o no. Mira, aquí tenim nens nouvinguts que venen d'altres països. L'idioma també fa, o la manera que han après en el seu país, llavors ella ens guia una mica de com ho podem fer. Ens ho diu a nosaltres,

nosaltres ho traspassem a la tutora, i el que et deia, quan ho programem, jo ja li dic a la tutora "doncs mira, aquest nen, vaig parlar amb l'EAP i li ha d'adaptar això o l'altre". I també intentem fer el que són les mesures universals, no sé si això ho saps. La idea és, per treballar la inclusió que l'escola ha de tenir el màxim de mesures universals per tenir el mínim de mesures individuals.

Llavors, com a mestres d'educació especial, el que fem és vetllar perquè a totes les aules hi hagi el màxim de mesures universals. Per tant, si tenim un nen amb problemes de llenguatge o amb problemes de TDAH, que necessita les coses amb més calma, o amb més antelació, els hi fem a tots amb més calma i més antelació. Perquè tot i que no tinguin TDAH i no tinguin problemes, també els va bé. Després també, un cop al mes, fem la reunió amb l'EAP, nosaltres les dues mestres d'educació especial, més l'equip directiu i les coordinadores i fem el que diem la CAEI. Que és la reunió on posa en comú a tots els alumnes que tenen necessitats educatives especials i com els estem tractant. A més a més, a vegades també amb l'EAP pactem alguna visita amb famílies. Se li ha de dir a alguna família que necessita algun reforç extern, que sigui el CDIAP o el logopeda, doncs pactem la reunió i la fem, les mestres d'educació especial, l'EAP i sempre la tutora. Això és una mica el dia a dia.

Quins serveis específics ofereix la psicòloga de l'EAP als nens amb dislèxia i TDAH?

Doncs mira, ella aquí no fa com el típic psicòleg que agafa els nens i els fa un acompanyament i tal. Ella l'únic que fa és la detecció i l'assessorament de com nosaltres l'hem de tractar a la classe i com el nen pot seguir el ritme de la classe. I sí que fa un assessorament perquè exteriorment sí que tingui una psicòloga que li faria el tractament específic per TDAH i dislèxia. O sigui que la psicòloga com a tal l'únic que fa és l'observació, escriu el dictamen i assessora tant el tutor com la mestra d'educació especial de com treballar amb aquella alumna.

Com et coordines amb l'equip docent?

En principi, cada dia d'una a dues tenim l'exclusiva que li diem, que és una hora que no estem amb alumnes. Aquest any també se'ns ha afegit una altra hora no lectiva, no sé si vas sentir a les notícies entre meitat de curs. Nosaltres només teníem cinc hores no lectives, i aquest any, després de molta lluita, es va aconseguir tenir una sisena hora no lectiva.

Llavors, a l'horari escolar tenen una hora que és per preparar i per fer reunions. D'una a dues, sempre tenim un cop per setmana coordinacions de cicles i paral·leles. La mestra

d'educació especial té molta feina en aquells dies d'organitzar-se, per coordinar-se i per poder preparar les classes conjuntament. Perquè és el que et deia abans, és molt important que la mestra d'educació especial entri sabent el que es treballarà allà. Perquè llavors ja adaptes abans. Inclús quan està programant la tutora ja se li diu "mira, doncs en comptes de treballar-ho així, per què no fas aquesta activitat?". Aquí, lo bo que tenim en aquesta escola és que hi ha molt bona entesa entre les mestres i ens assessorem molt i també estem molt acostumats a fer codocència. Codocència vol dir això, que siguin dos mestres a l'aula, no només la d'especial, sinó també entra la d'acollida, també a vegades entren les de reforç. Tampoc es treuen els alumnes, sinó que entren a l'aula. Perquè creiem en això, creiem en la inclusió i en les mesures universals.

Com treballes o et coordines amb les famílies?

Primer de tot, sempre amb la tutora. La tutora sempre, almenys un cop a l'any ha de parlar amb les famílies. I quan són nens amb necessitats educatives especials es parla moltíssimes vegades, fem moltíssimes entrevistes. Es fa sempre. A principi de curs se'ls explica.

Si, per exemple, ja el tenim detectat, que és un nen que té TDAH o que té retard de l'aprenentatge, doncs a principi de curs ja se li diu que se li farà un PI, un pla individualitzat, i els hi fem signar. Això si ja està detectat. Si veiem que hi ha alguna cosa, se'l reuneix, com et deia abans, se'ls diu en aquella reunió que vindrà la psicòloga de l'EAP, se li presenta i se li demana permís. En principi, permís no, perquè ho podríem fer, però que se'ls informa que la psicopedagoga farà una observació del seu fill. Un cop ha fet l'observació, se'ls torna a citar i el que et dic, bé, la psicopedagoga, la d'educació especial i la tutora, i se'ls explica. Mira, hem vist això del teu fill, què farem a partir d'ara? Farem aquest pla individual, i nosaltres aquí a l'escola treballarem així, així, i així. També pactes i pautes amb la família.

Ens hem trobat amb moltes famílies i amb famílies de tot. Hi ha famílies que el nen no va bé i llavors el forcen moltíssim i li estan fent més mal que bé, i hi ha famílies que no creuen que tingui res i que no li donen importància. Aquest és el nostre treball. Que vegin que som professionals, que els estem dient pel bé del nen i que intentin treballar, escola i família, igual.

A vegades, inclús, se'ls ha de derivar a algun servei extern. Que si el CREDA, el CSMIJ, o el que sigui. Llavors, també se'ls ofereix això. Se'ls fa un paper, se'ls diu que vagin al CSMIJ i que demanin hora. Un cop el procés està bé, la família ho ha acceptat i tot, es va fent el seguiment. També ens reunim, per exemple, de tant en tant amb la del CSMIJ. La tutora i la

d'educació especial de tant en tant queden amb el CSMIJ i parlen. També tornen a quedar amb la família, de com li va el CSMIJ, què estan preparant allà... Es fan moltíssimes reunions per anar coordinant tot el treball que es fa amb l'alumne.

Col·laboreu o us coordineu amb altres serveis educatius del Baix Llobregat com els CRP, els CREDA, els CREDV o els ELIC?

I tant, clar que sí, s'ha de treballar en xarxa. El CRP, moltíssim, ells tenen molts recursos, podem demanar molt material per poder adaptar en els nostres alumnes, fem cursos també, participem en el seminari d'educació especial d'aquí de Cornellà i Sant Joan Despí. Amb el CRP, molta col·laboració. Amb el CREDA també, tenim una noia, que ens ve un cop per setmana, molt poquet perquè nosaltres en voldríem més. L'any vinent ens entra un nen sord perquè és germà d'una alumna, però nosaltres no som escola que acollim nens sords, però sí que tenim nens amb molta dificultat de llenguatge i llavors sí que ve la logopeda un cop per setmana i fa aquí les sessions, però a més a més, tenim nens que exteriorment també els fan algun seguiment de logopeda, doncs també ens coordinem.

Amb l'ELIC també moltíssim. Nosaltres aquí, com que som escola que rebem nens d'altres països, vam fer el projecte ULAE, que és un projecte que el que ens fa és potenciar la llengua catalana. Llavors vam fer tot un treball amb el coordinador de l'ELIC per com treballar la llengua catalana aquí a l'escola. No sé si t'has fixat, després si vols et deixo fer una foto. Tenim a baix una mascota, que és el drac foc, que és el que ens potencia per parlar en català. Ens ha donat premis, ens recomana llibres, ve a totes les nostres festes... Aquí potenciem el tema de parlar en català d'una manera divertida, lúdica i perquè els nens s'animin. I a més, amb nens així tan nous també el que tenim és l'aula d'acollida. Per tant, també tenen molt reforç de l'ELIC a les nostres aules d'acollida. Què més? Ah, amb el CSMIJ, que és un món a part. El CSMIJ és el que està molt saturat i llavors tenim molta dificultat amb el tema del tractament dels alumnes. Tenim molts alumnes que necessiten tractament de CSMIJ i que no poden estar atesos perquè estan col·lapsadíssims. Tenim un problema també allà del tema de les baixes, que no cobreixen les baixes mèdiques i llavors, per exemple, aquest curs ha estat molt alumnat, molts mesos sense atenció al CSMIJ i això és molt greu.

També tenim tant nen nouvingut, que venen amb unes casuístiques molt bèsties. De països amb molts problemes i que necessiten, però ja, el tractament d'una psicòloga de CSMIJ i estan en llista d'espera perquè estan col·lapsats. Llavors això és un gran problema que ja s'està veient a tot el departament que han de posar solucions. El CSMIJ té aquest problema que té poc personal, però els nens que sí que estan tractats per CSMIJ ens coordinem i

fem, com t'he dit abans, reunions tant la tutora com la mestra d'educació especial i amb la persona que porta el CSMIJ a l'alumne.

De quina manera pot l'escola detectar un cas de TDAH o dislèxia? Quins són els procediments a seguir?

La tutora és la que està al dia a dia i la que ho veu. Llavors li comenta a la mestra d'educació especial "escolta aquest alumne, hi ha alguna cosa que no em quadra" i tal. Has de tenir en compte que aquí, si és un nen que acaba de venir, nosaltres li hem de deixar un temps. Però sí que és veritat que aquí tenim una mica de lluita amb la de l'EAP perquè portem molts anys, tenim molta experiència. Llavors, tu saps el que és normal que a un nen li costi d'adaptar-se però hi ha vegades que dius, "és que això no és l'idioma, aquí hi ha alguna cosa més, aquí hi ha..."

Quan una tutora, jo aquí poso la mà al foc per totes les tutores, diu, aquest nen em preocupa, la mestra d'educació especial, entra a l'aula, i com que ja entrem a més, ja ho veu i ho corrobora. Doncs sí, tens raó. O no, potser ens prenem una miqueta més perquè potser sí que és l'idioma o l'adaptació i tal. Però quan les dues ja ho diuen, la d'educació especial i la tutora se li diu a la de l'EAP. Llavors es fa una observació de l'EAP perquè ella és l'única que pot passar proves psicològiques. Llavors els passa proves d'intel·ligència o el que sigui per detectar si és un TDAH o és un retard d'aprenentatge o és un retard de llenguatge, el que sigui. Quan la psicopedagoga ho ha detectat, llavors es decideix què s'ha de fer. Doncs si és de llenguatge, CREDA o logopeda. Si és de TDAH, doncs CSMIJ. Si és d'aprenentatge, doncs també CSMIJ.

O fins i tot, també tenim allò del CAPI, també és un lloc que és privat, però que amb les beques d'educació especial que dona el Departament d'Ensenyament poden accedir també a aquest sistema de psicòleg. Per tant, la idea és aquesta. Llavors, la nostra feina, com que ja està diagnosticada, és assessorar a la tutora de com ha de fer la classe amb aquest alumne. Però com et deia abans, enriquir-nos tots. Doncs ho aprofites per als altres, perquè els altres mal no els hi faran. Perquè el que volem és això, que hi hagi els recursos aquests que et dic com molt més universals.

Quines metodologies i estratègies implementes a l'alumnat amb TDAH i dislèxia? Com treballes amb aquest alumnat?

Doncs el que t'he dit. Adaptant-li el que estan treballant, potser necessita una explicació amb més imatges. O necessita, per exemple, els alumnes que tenim aquí amb TDAH sobretot el que necessiten és avançar-los el que anirà passant. Hem de tenir molt clar

l'horari i el que passarà, si ara, per exemple, aquests dies que estem de canvis totals, nosaltres els hi avancem moltíssim ara mateix: "avui, ara esmorzareu a les 9.30, perquè a les 10 ens anirem caminant i ens anem a veure un espectacle a l'Auditori". Aquestes coses.

Se'ls va adaptant això. Segueixen, en principi, el currículum que els toca, però amb l'adaptació que necessiten per anar-lo a assolir. Sí és un retard molt greu, que no és el cas aquí, però sí que tenim alguns que potser sí que són retards de l'aprenentatge, llavors sí que els hem de baixar. Per exemple, si estan a quart sí que els baixem al nivell de segon. Llavors sí que els fan un PI amb tota l'adaptació, amb totes les activitats en nivell de segon. Però sempre fan el que fan a l'aula. Imagina que l'aula està estudiant els animals. Ell estudiarà els animals, però amb el nivell que li toca. No farà una cosa diferent, perquè així també es veu integrat a l'aula.

A matemàtiques, igual. Potser ell, en el problema, no pot fer la suma, o la resta, o la multiplicació, però sí que està, i com que treballem en grups cooperatius i està en el grup, ell no sabrà, però copiarà el de l'altre, i almenys va fent i ja se sent integrat. I després sí que nosaltres, si ell arriba fins a la suma, sí que li potenciarem fins a la suma. Però a l'aula treballarà amb els altres, perquè també s'hi veu més integrat i, a més, té més ganes com d'aprendre. No es veu tan diferent. He vist que em preguntaves també si per aquí es veuen diferents o es veuen... Doncs no, perquè no i perquè intentem que no.

A més, ells no saben que la Pili i la Carme que són les d'educació especial, entren pel tal o pel qual. Venen a l'aula i ens ajuden a tots. És la mestra que ha de saber fer aquest joc de... Sí que vaig per aquest alumne, però si un altre em demana ajuda també vaig. M'entens el que et vull dir? No discriminem aquell nen i tota l'estona li anem donant els reforços a aquell nen. Com es feia antigament, antigament es deia tu, tu i tu, aneu amb la Pili i que sou... A més es deia, sou els d'educació especial. Doncs ara no, vull dir, la Pili ve i ens ajuda a tots.

I a més, com que fem això que et dic de les mesures universals, és que ho intentem fer per tots. Evidentment que hi ha moments que sí, hi ha moments que sí que se'ls treuen perquè, jo què sé, estan fent... Mira, per exemple, quan els de sisè fan les competències, doncs quan estan tants dies preparant les competències hi ha moments que aprofita la d'educació especial i doncs els treu i els hi fa algun reforç o una altra cosa. Però quan és molt puntual, intentem que segueixin el ritme de les classes. I he notat que això els millora l'autoestima, els millora l'aprenentatge, els millora tot, perquè ells se senten també més a gust amb si mateixos.

Els alumnes amb TDAH i dislèxia tenen un pla individualitzat (PI)? De quin tipus?

Sí, és veritat que sí. El que es fa és això, que s'adapta el que fan a la classe a les seves característiques.

Per què... si es dona el cas de què hi hagués un endarreriment en els aprenentatges, també hi hauria un pla individualitzat (PI)?

Sí, sí, clar. En principi, els plans individualitzats han de ser dos cursos endarrerits. Si no, el que es fa és una adaptació. Llavors, el que es fa, se li adapta. Perquè això, per exemple, imagina que ha vingut... Doncs ha passat.

Aquest any va venir un nen a setembre nou. Que venia de Txecoslovàquia. I el nen, clar, el que no sabia era l'idioma. Però és que és un crack. De seguida ha après l'idioma. Clar, al principi se li anaven adaptant les coses. Ara també està amb la sort del Google traductor i tal, i hem anat fent algunes coses, però ell ha anat aprenent l'idioma i és que ha seguit les matemàtiques. Si tu li feies molt visual, ell ho sabia fer, el problema. El que no t'entenia era la lletra, però si tu li traduïes i hi posaves el problema visual, ho feia. I aquest nen ara està al nivell dels altres, va fer les competències, i va venir al setembre.

Per tant, què s'ha fet a aquest nen? Se li ha fet una adaptació. No se li ha fet un pla individual. Els que ja sí que tenen molt més dificultats, sí que se'ls fa un pla individual. El que et deia, si està a quart, se li fa el nivell de segon. I se li avalua aquell pla individual, de segon. I fa exàmens de nivell de segon. Però fa el mateix, el que et dic, si fan els animals, ell fa els animals, però amb el seu nivell.

Com treballem de manera inclusiva amb els alumnes que tenen dificultats en general? I en concret amb els alumnes amb TDAH i/o dislèxia?

Estan a dintre de l'aula, adaptant-los, intentant que facin el mateix, intentant que vegin això, que les mestres que venen, venen per tots els alumnes, sí que ells, potser, necessiten més ajuda, però no només per ells, els hi dóna aquesta inclusió. Aquest any, a més, hem fet un projecte de matemàtiques que hem intentat fer les matemàtiques molt més manipulatives. Llavors hem treballat amb reglets, hem treballat amb cubs, amb coses de geometria molt manipulatives, i que llavors per l'alumne va perfecte. Perquè és el que necessita, manipular, veure, entendre en el seu propi cos, situar-lo, i treballem una mica amb això.

Es fa servir a l'escola el model de suport fora de l'aula destinat a alumnes amb necessitats educatives especials (NEE)?

Aquí sempre la mestra d'educació especial entra a l'aula ordinària. La mestra d'educació especial els treu en comptadíssimes ocasions, però la mestra sempre treballa dins de l'aula ordinària. Aquest el tema de la inclusió i això és el que diu el decret.

Amb quines necessitats educatives especials (NEE) treballes a l'escola Sant Ildefons?

Aquí tenim TDAH, tenim dislèxies, dislàlies, trastorns del llenguatge, trastorns de l'aprenentatge i després el que tenim moltíssim són trastorns emocionals, perquè venen d'altres països. Pensa que molts nens potser han estat vivint amb l'àvia i de cop i volta fan recuperació familiar i venen aquí amb una mare que no coneixen, llavors és un bloqueig emocional molt fort, llavors això necessita l'ajuda d'un CSMIJ i la nostra ajuda, el nostre acompanyament.

Aquests nens, el bo que tenen és que un cop es desbloquegen ja poden tirar, però tu pots entendre que si un nen està passant per aquesta dificultat, que li importa la geometria, la geografia, la història, el català i el castellà? Doncs primer s'ha de fer tot un acompanyament emocional.

Jo t'ho explico, nosaltres aquí el que fem és un cop a la setmana, els profes tenen un dia de tutoria individualitzada. Llavors el que fem a l'aula, posem vull parlar amb l'Eli, amb la Natàlia... Llavors el nen s'apunta, tot i que la mestra sempre ha de passar per tots, però si un nen té una necessitat doncs s'apunta allà. La tutora sí que té aquesta estona a la setmana, però a vegades ho fa a l'hora del pati o entre classe i classe que ella té reforç i llavors parlem amb el nen. El que intentem és això, parlar amb ells individualment i acompanyar-los emocionalment, perquè són nens que ho necessiten. És el que et comentava, són nens que potser han arribat a un país estranger, els han posat a viure en una habitació, en un idioma que no coneixen i amb una mare que no coneixen.

Llavors aquí els intentem donar el màxim de seguretat, el màxim de benestar perquè puguin treballar. Jo crec que és el hàndicap més gran que tenim en aquesta escola i jo crec que ens estem ensortint, perquè tots els alumnes, si t'hi fixes com entren contents, de fet hi ha vacances i diuen "oh, que demà no hi ha escola". Venen molt contents, se senten molt segurs, els mestres aquí són d'una altra pasta, volen que el nen estigui bé emocionalment, que els acompanyin molt i llavors el nen també se sent molt segur per treballar.

Creus que els alumnes amb aquests trastorns se senten estigmatitzats?

Jo crec que no si ho saps tractar bé. Mira, això és una de les preguntes que sempre et fa un pare. Un pare quan tu li dones el dictamen et diu "no, és que jo no vull que l'etiquetis".

Llavors, intentem que no es vegi que els nens vegin que un té més dificultats d'un altre. Però també veuen que tu com a mestre el tractes com un igual, l'estàs ajudant i tal, ells també es respecten i no es marginen, al contrari, els ajuden moltíssim.

Et diré el cas que tenim ara, un nen que va venir el febrer a sisè, venia del Brasil, no havia estat escolaritzat mai, aquest nen el vam posar aquí, pobret, semblava un gosset que no sabia on havia d'anar. Tu no saps com el va acollir, com l'acull la classe ara, i el nen està encantat, ja està treballant a la seva taula, fa la feina... I hem vist que al pati és el rei, tothom se l'estima, a més és molt infantil, perquè ell no ha jugat amb els petits i amb els petits és el rei de l'escola. Si veuen que tu, com a escola, tens aquest respecte, els tractes d'igual a igual, els nens tampoc es marginaran, i el nen no es té perquè sentir estigmatitzat, ni molt menys. Aquí partim que tots som diferents, els hi diem sempre, i tenim pells de les quals vulguis: negres, més blanques, més d'allò, rissat, moreno, rosat... Per tant, tots som diferents i tots aprenem d'una manera diferent. Per exemple, el tema de les matemàtiques que et comentava, ens vam adonar que com que venen nens d'altres països, sobretot de Sud-amèrica, allà els ensenyen a sumar, restar o multiplicar o dividir de maneres diferents que la nostra. I llavors nosaltres ens trobàvem que començava a explicar la divisió, i el nen deia "jo no ho feia així", i vam dir, doncs ensenya'ns com. Que no li havíem de dir? No, doncs ara ho fas com aquí.

Llavors hem anat introduint aquestes noves maneres i ells ho veuen, que ell farà la divisió d'una manera, tu la faràs d'una altra, el del TDAH farà una altra cosa. Per tant, no s'han de sentir marginats, però s'ha de treballar des de l'escola.

Com ho abordeu a l'aula?

Intentant que el nen se senti un més a l'aula. Això és la inclusió, és integrant-lo a l'aula. Tens una dificultat? Sí, però nosaltres intentem que no les tinguis i aprendràs igual que els altres.

Creus que hi han diferències en l'evolució d'aquests alumnes segons el barri? Influeixen les dificultats socioeconòmiques?

Jo, quan vaig llegir aquesta pregunta, em va fer pensar... A veure, jo diria que no. Perquè totes les escoles públiques oferim el mateix.

Totes les escoles públiques tenen EAP, tenen mestres d'educació especial... Per tant, no, els recursos són els mateixos. Després, penses i dius... Per exemple, jo miro amb els meus fills. Jo sí que els dono moltes més coses perquè tinc un nivell econòmic més alt.

Imagina't que el meu fill tingués algun problema, segurament li pagaria un psicòleg privat o el portaria a repàs, o el portaria a una acadèmia d'arts perquè no sé què. Sí, potser és aquí on hi ha... Però nosaltres, com a escola de màxima complexitat, intentem suplir tot això. El departament ens dona més recursos. Tenim sisena hora. Fem una hora més al dia que les altres escoles. Això ho aprofitem per fer aquests reforços i aquests tallers que potser no poden fer fora de l'escola. Els portem a llocs, a sortides, on sabem que la família no els portarà. Ahir mateix van anar al canal olímpic. La família no anirà mai, però van anar. Volem suplir això. Després tenim els tallers d'extraescolars on fem un taller de teatre. L'altre dia els havies d'haver vist amb un català perfecte per fer una obra de teatre supermaca.

El pare no podrà pagar una acadèmia de teatre, però ho fa aquí. Fem esport, fútbol, bàsquet... M'agradaria pensar que no, que no té per què influenciar el nivell econòmic amb les dificultats que tingui ell d'aprenentatge. Perquè jo crec en l'escola pública. Si l'escola pública posa els recursos que pot tenir, jo crec que el nen pot estar igual d'aquí que a la de Pedralbes, perquè m'entenguis. M'ho vull creure. Jo ho puc comparar perquè tinc un nivell de vida molt més alt que els pares d'aquí. Jo intento que els meus alumnes puguin gaudir, perquè al meu fill el puc portar al canal olímpic o a PortAventura. Aquí no anem a PortAventura perquè són molt petits, però perquè en tinguis un exemple. Però aquí intentem portar-los nosaltres, llavors queda com cobert.

De quina manera es van començar a introduir pràctiques inclusives a l'escola on treballes?

Jo fa que estic aquí a l'escola tretze anys. Quan vaig començar hi havia molta immigració. Jo me'n recordo que era tota hora d'un quart, i durant el curs anaven arribant nens. Jo primer vaig començar al setembre amb els meus nens, allà de quart que ja havien fet tercer, que tenien el seu nivell, teníem el llibre i anàvem fent. Però em venia un nen i després en venia un altre.

Llavors, què fas? Vas baixant el nivell? Perquè clar, van venint els altres. No és just pels que estan aquí sempre. Llavors hem de mantenir el nivell, això sí que ha de ser claríssim, perquè els nens que estan aquí des de l'13 els hem de mantenir al nivell i els hem de donar el mateix nivell nosaltres que l'escola Areny, perquè m'entenguis, o el Martinet o qui sigui, però també hem de saber incloure aquests nens que ens venen nous. Llavors va ser

reformar-nos, el que et deia, escoltar-los. Com aprens tu les matemàtiques?, doncs t'escolto i t'ajudo i intento que tu també ho puguis aprendre així. Tu necessites coses més visuals perquè no m'entens amb l'idioma? Doncs vinga, tot més visual. T'he de parlar més a poc a poc perquè no m'entens amb l'idioma? Doncs parlem més a poc a poc.

Va ser això, anar-nos adaptant als alumnes que tenim. No podem fer una altra cosa, no podem tancar els ulls i dir que aquí som de diferents llocs i que tenim diferents aprenentatges. Doncs som nosaltres els que ens hem de canviar i oferir-los perquè ells puguin anar tirant. Podríem dir-li supervivència, clar, van començar a venir, doncs és el que tenim. I ara ens sentim orgullosos de ser una escola molt acollidora i dels nostres alumnes. Mira, ahir jo parlava amb un pare, està fent la selectivitat d'un nen que teníem aquí del batxillerat científic i estan amb ell. Tenim metges, que estan fent medicina encara, tenim que han fet infermeria, tenim algú que està fent alguna enginyeria de carrera, vull dir, tenim de tot, per tant, nosaltres els hem donat els recursos igual que en una altra escola, vull dir que se'n surten.

En el transcurs del meu treball, he descobert que la inclusió en l'escola genera controvèrsia perquè hi ha els qui sostenen que els estudiants amb dificultats han de ser escolaritzats de manera separada per rebre l'atenció necessària i a la vegada evitar que els altres estudiants siguin obstaculitzats en avançar en el seu aprenentatge. Quina és la teva opinió sobre aquest tema?

Mira, jo hi crec en la inclusió, i jo com a directora aquí potencio la inclusió i ho he vist al màxim. Ara, també és veritat que necessitem recursos. Jo entenc el que diu el Departament, i jo hi crec, i tant de bo poguessin tenir aquí tots els nens i no existissin, com diuen ells, les escoles d'educació especial. Però hi ha alumnes, a dia d'avui, que no es poden tenir en una escola ordinària amb els recursos que tenim actualment. Per tant, hi crec, però amb recursos.

Llavors l'administració s'ha de posar les piles, i no vol dir dos mestres, no vol dir quatre mestres, vol dir mestres amb molta més formació, amb formació específica, per tant, jo hi crec i vull creure. Jo, quan vaig estudiar, jo ja soc gran, i quan vaig estudiar era això, jo de fet volia, quan vaig començar a fer educació especial, jo volia treballar amb autistes, i llavors vaig anar a la Garriga, que era un centre d'autisme. Hi crec, però amb recursos.

Quina sensació de felicitat experimentes cada dia després de sortir de l'escola sabent que ajudes a molts nens i a moltes nenes?

Jo vaig llegir aquesta pregunta, però jo t'ho corregiria. No és que ajudis, ells també t'ajuden a tu, cada dia aquí s'aprèn, l'alumne és el que et fa aprendre, però de veritat, jo porto molts anys i cada dia aprenc dels meus alumnes, i llavors és aquesta satisfacció d'això, d'aprendre conjuntament i de veure que avancen. El que et deia, quan et ve un nen i et diu "estic fent una activitat i estic al batxillerat científic", quan el tenies aquí i lluitaves per ell i tal, doncs és aquesta satisfacció.

Jo crec que no hi ha feina més maca que arribis al matí i t'abracen. A quina feina arribes al matí i t'abracen? I et diuen guapa, i et diuen gràcies, i et diuen... A mi m'han vingut alumnes de dir-me tu em vas ensenyar a sumar i a restar, i això és una cosa... Per tant, jo m'estimo molt la meva feina, és una feina molt bonica, és vocacional, això sí, però és això, és aquest orgull de... Però d'aprendre junts. No m'agrada que diguis que els ajudem, jo no els ajudo, jo aprenc amb ells i els ajudo que aprenguin i que siguin lliures i que puguin fer el que vulguin.

Llavors... com canviaries aquesta pregunta?

Doncs, potser com veus la teva feina, o com... Sí, perquè no sé què no és ajudar, a mi no m'agrada la paraula ajudar. Com veus la teva feina, o si et sents orgullosa de la teva feina, això sí que podria ser. Jo m'hi sento orgullosa, però és que a vegades em sento fracassada, pel que et deia abans dels recursos, perquè les voldria fer molt més, que pels recursos que tenim no podem. És una crítica a l'administració, que també està bé. Fa dos dies vam tenir reunió amb la consellera, i se li va dir allà, falten recursos, i creiem en la inclusió, però amb recursos i amb nens.

Per finalitzar, què opines del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat? És necessari garantir una educació inclusiva i una inclusivitat a les escoles de la ciutat per a tots els nens i les nenes?

Sí, total. Ja t'he dit abans que jo crec en la inclusió, que s'ha de fer, i a més a més, et voldria comentar que s'ha fet un esforç molt gran, jo porto ara uns anys de directora, i s'ha fet un esforç molt gran per distribuir els alumnes en tota la població de Cornellà. Abans érem molt ghetto, només érem nosaltres els que teníem matrícula viva, i ara no, hi ha una comissió d'acollida d'alumnes i se'ls va repartint al barri on viuen aquells alumnes. I això és molt important, perquè ha d'haver-hi diversitat a totes les escoles, no només en algunes, però és molt important. Però t'he dit tota una repetició, sense recursos, ni hi ha inclusió ni hi ha res.

Entrevista a Gemma Carreño, Miguel Ángel González i Miquel Aguilar, perfils professionals del Servei Educatiu de Cornellà: **"Nosaltres quan**

estudiàvem això no ho vam conèixer, vam conèixer un altre tipus d'escola".

En el transcurs de la meua visita al Servei Educatiu de Cornellà de Llobregat, vaig poder tenir el plaer de realitzar una entrevista a través de les diferents perspectives de tres perfils professionals: la Gemma Carreño, psicopedagoga de l'EAP, el Miquel Aguilar, que forma part en l'equip del LIC i el Miquel Àngel González, què és el tècnic referent de secundària del CRP. En aquesta entrevista, explicaran el seu dia a dia i com cadascun d'ells aporta des de la seva experiència i la seva visió el fet d'abordar els desafiaments educatius des d'una perspectiva inclusiva.

La Gemma Carreño, el Miquel Àngel, el Miquel Aguilar i jo al Servei Educatiu. 5 de Juliol de 2024.

Quin és el dia a dia aquí, al Servei Educatiu de Cornellà de Llobregat?

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Com a psicopedagoga ha estat el meu primer any, també t'ho he de dir. Tenim uns centres assignats i cadascú va al seu centre a fer l'assessorament a partir de les necessitats, a partir de la diagnosi, de la necessitat que té una escola, a partir d'aquí està fet un pla d'actuació per poder donar-li resposta. I en el meu cas és així amb els cinc centres que porto, després tenim les nostres reunions, el pla d'actuació...

Cadascú tenim una actuació, treballem conjuntament. La idea és aquesta. Llavors, les tres unitats treballem conjuntament perquè al final l'objectiu és l'assessorament i la inclusió en els centres de Cornellà. Estem més als centres de fora que aquí. Aquí passem en diverses franges, diversos dies concrets, però al mateix temps estem en cadascun dels centres que gestionem.

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Des de l'equip ELIC no tenim una feina tan específica per a centres. El que treballem en tots els centres, com abans et deia, sobretot el que fem és la coordinació amb les aules

d'acollida, formació per a profes i mestres en matèria de llengua, d'interculturalitat, de competències lingüístiques, i sí que ens coordinem conjuntament amb l'EAP i CRP per a aquests casos o per a aquells centres que requereixen una atenció globalitzada. Aquest any hem començat una metodologia que es diu "Servei Educatiu Integrat", que s'ha de començar a desenvolupar l'any que ve, que el que busca és justament això, que els tres equips, que com veus tenen perfils força diferents, ens puguem integrar i treballar a l'una, en una planificació conjunta d'actuacions, tant pels camps d'interès en atur, que és més de cara a l'alumne, com per a l'organització de centres. De forma que, com et deia abans, bàsicament aquí el que fem és aules d'acollida i promoció de la llengua. I el dia a dia seria, a diferència d'EAP, més feina d'oficina que feina directament a centres.

- Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del **CRP**:

En el nostre cas sí que fem encara més feina d'oficina, perquè nosaltres estem més aviat aquí que a centres. Quan anem a centres és perquè potser dinamitzem una activitat formativa. Què vol dir dinamitzar? O que tu fas com la classe, la formació, o que tu acompanyes la persona que imparteix aquesta formació amb el professorat. Clar, en relació amb la teva temàtica, tenim menys relació. Una cosa que pot estar relacionada és si, per exemple, nosaltres organitzem una formació per professorat, siguin professorats especialistes d'educació especial o siguin orientadors de secundària, en relació amb el tema de la inclusió.

Quins perfils professionals hi treballen?

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Psicopedagogues, treballadors socials, fisioterapeutes, i la resta són professors. Professors que, en comptes d'estar en una escola o en un institut, estan fent aquestes tasques al Servei Educatiu. Nosaltres tres, abans d'haver-hi aquí, estàvem a l'institut fent classe. El Miguel Ángel és professor d'història, jo soc mestre de català, i la Gemma de psicopedagogia i orientadora educativa. Tots nosaltres realment som professors, i abans hem passat pels centres educatius.

- Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del **CRP**:

Quan arribem a aquest servei educatiu, que passem per un procés de selecció d'edat, nosaltres tenim l'experiència de l'aula. A l'Institut tenim experiència de l'aula, tenim experiència tutoritzant alumnes, hem estat tutors, hem ostentat alguns càrrecs de responsabilitat, potser, però qualsevol dels professors que hi tens tu a l'institut, en algun moment podria ser qualsevol de nosaltres.

Quina és la vostra funció o com us coordineu amb les escoles de Cornellà?

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Tot depèn del perfil professional. Jo, per exemple, com a psicopedagoga, treballo a l'EAP i vaig als centres. Com em coordino amb les escoles? Cada dia de la setmana tinc assignat a un centre. Aquest centre ja sap que jo vaig sempre, per exemple, els dilluns a tal escola. Llavors, ja s'organitzen de tal manera que hi ha una hora en què jo em trobo amb un representant normalment de l'equip directiu, amb la MEE o les MEE que hi hagi, i allà fas el punt de partida. La reunió és on es parla del que passa i del que hi ha. Et fan les demandes i les necessitats que té el centre.

A partir d'aquí jo recullo aquestes necessitats i he de donar resposta. I això funciona més o menys de la mateixa manera. Hauria de funcionar així. I el punt on jo em coordino es diu la CAEI, que pel que veig ja et sona. La CAEI és el campament de base on tu has de distribuir el pla d'actuació.

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

En el meu cas tinc tres referents de coordinació. D'una banda, l'equip directiu seria per qüestions d'organització de sempre. Formacions que s'ofereixen, gestió d'aquestes formacions, etc. D'una altra banda, el tutor o la tutora de l'aula d'acollida, que és exclusivament per l'atenció a l'alumne d'origen estranger. És el que et deia abans. La coordinació de totes les aules d'acollida per treballar d'una forma la més homogènia possible.

Distribució de materials, informacions per organitzar aquest recurs, i tot plegat. I finalment, el que s'anomena coordinador de sempre, que és per tota la resta d'actuacions que es porten freqüents. En el meu cas és l'Ot Nogué. I amb l'Ot el que fem és tenir un contacte permanent per qualsevol material que pugui arribar-me i que em demani que distribueixi els centres. Oferta de formacions, campanyes diverses, o informacions que puguin interessar els tutors. Per mi l'Ot és la persona que li agrupo una informació i li dic, si us plau, distribueix-la a qui vegi que li pot convenir. I ell fa la difusió. I és també el que des del centre es posa en contacte amb mi per demanar-me coses amb relació a la llengua o el coneixement social.

- Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del **CRP**:

Nosaltres gestionem i organitzem activitats de formació per al professorat com formació permanent, metodologies, docents o altres qüestions. Com que també assessorem els centres en l'àmbit tecnològic, en l'àmbit de cultura digital, gestionem recursos didàctics i donem suport als docents. Nosaltres fonamentalment donem suport als docents amb relació

a qualsevol demanda que ens arribi. Fonamentalment, ens coordinen amb membres de l'equip directiu, però també podem atendre demandes particulars que em faci qualsevol docent sobre qualsevol qüestió que necessiti. Et poso un exemple.

El meu director és de primària. En l'àmbit de gestió d'activitats formatives i de metodologia, sobretot es coordina amb els caps d'estudis de primària. Jo en canvi, em coordino sobretot amb els coordinadors pedagògics de secundària. És una figura que no existeix a primària perquè aquesta funció ja la fan els caps d'estudis a l'escola. En resum, amb equips directius, jo que soc de secundària, amb els coordinadors pedagògics. En el teu cas és l'Arnau Costa, que és el coordinador pedagògic del teu centre, abans era la Irene Sánchez, que segurament ja l'havies conegut i que per cert, també era de geografia i història com jo.

De quins recursos disposen les escoles de Cornellà de Llobregat?

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Això depèn del Departament d'Educació. No depèn de nosaltres, també depèn de la ràtio.

- Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del **CRP**:

Nosaltres podem conèixer a "grosso modo", però no et podem donar dades exactes com per exemple, quantes mestres d'educació especial (MEE) té un centre de manera molt aproximada. Però aquesta informació no te la podem facilitar nosaltres. Això són les dotacions, que venen determinades per part del Departament d'Educació. Per exemple, en Miquel et pot comentar a "grosso modo", quants tutors o mestres d'acollida tenen, quantes assignacions perquè pot ser una o una i mitja. Una i mitja vol dir una persona a jornada completa i una persona a mitja jornada, que és una parcial. A més a més, aquesta informació no la tenim exacta. No és la nostra funció.

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Abans que parlàvem dels centres de màxima complexitat, els que són centres de màxima complexitat tenen més dotació de personal com un reforç per atendre aquesta diversitat major que tenen.

En el transcurs de la meva recerca, he entrevistat a mestres d'educació especial (MEE) de diverses escoles de Cornellà, i una cosa que s'ha comentat freqüentment és que falten molts recursos. Quins recursos suposeu que falten a les escoles de Cornellà de Llobregat?

- Miguel Ángel González, tècnic docent referent de secundària del **CRP**:

Nosaltres no estem a les aules, ella està més en contacte amb el professorat però igualment suposem que aniria millor, no direm que falten, tenir més recursos tan humans com materials. Ens podem queixar, però al cap i a la fi, el que hi ha és el que hi ha. A partir del que tenim, hem d'intentar treballar i intentar atendre la millor manera possible l'alumnat.

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Nosaltres no podem dir que falten més recursos o que falten menys recursos. Els recursos són els que són. El que sí que podem fer és intentar ajudar o assessorar a organitzar aquests recursos. Si et quedes en la falta, en el dèficit, et diuen que falten recursos, falten recursos...

Sí, és veritat, falten recursos. A mi m'agradaria que hi hagués una altra psicopedagoga i que jo, en comptes de tenir cinc centres, en tingués dos. Perquè podria treballar d'una manera molt més profunda als centres. Si n'hi hagués dues, seria meravellós. Però has d'intentar donar la volta, no depèn de nosaltres. Sí, falten recursos evidentment.

Perquè si tenim una aula d'educació primària on hi ha dos alumnes TEA, un hiperactiu i un altre que arriba i crida... Doncs falten recursos, perquè tu no pots fer una atenció individualitzada, no pots treballar amb aquest alumne d'una manera profunda, no ho pots fer. Has d'anar apagant focs, però això passa. Aquí entra en joc tot el decret d'inclusió, el tema de com hem d'atendre l'alumne, totes les mesures universals, que sí, que està molt bé, però com es transfereix això a l'aula?

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Pel que fa als recursos materials, jo crec que hem millorat moltíssim en els últims anys. En materials, em refereixo a material taula, per exemple. És a dir, nosaltres veiem quan anàvem a l'institut o a l'escola en què totes les cadires i taules eren iguals, estaven totes enfocades cap a la pissarra, molt monòleg. Hi havia una pissarra i un profe o una profe que explicava, una classe magistral. Tot això ha canviat molt. Ara tenim unes aules molt més dinàmiques, amb unes dotacions... Equipades amb recursos digitals. Equipades amb recursos digitals. Tot el temps que has estat a l'escola i a l'institut has conegut la pissarra digital. Sempre ha estat així, els portàtils, per exemple. En tot això hem millorat moltíssim i el que deia la Gemma, té molta raó. Treballem amb el que tenim, és obvi.

Si tinguéssim més recursos de personal, doncs, abans ho parlàvem fora de micro, com més personal tenim, més podem tendir a aquesta educació personalitzada, que és el que es busca. Intentar atendre tots els alumnes amb allò que exclusivament necessiten, el que més els convé per arribar, el que la Gemma comentava abans, a aquesta meta final. Tots hi

arribarem per camins diferents, segurament, però tots volem arribar a aquesta meta final, que és l'èxit educatiu.

Què es podria fer per a canviar aquesta situació actual de falta de recursos a les escoles de Cornellà de Llobregat? Què proposeu?

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

Jo potenciaria molt la codocència. Per exemple, si a mi em diguessin "tens aquesta bossa de dòlars i la pots gastar en el que tu creguis que serà més efectiu per als centres educatius" ho potenciaria.

Abans et deia, hem millorat molt les aules, els centres, tenim molts recursos digitals, tot això ho tenim resolt. Però jo apostaria molt per la codocència, perquè dos docents en una aula tenen un impacte en l'educació d'aquella aula, en el dia a dia, que per mi és brutal.

- Miguel Ángel González, tècnic referent de secundària del **CRP**:

També per experiència. La primera persona que té l'alumne, abans que ell tingui el tret professional, és el tutor o la tutora, i hi ha centres que s'organitzen en tutories individuals. Què vol dir tutories individuals? Que el tutor, en lloc d'atendre vint-i-cinc alumnes, té escrits, no ho sé, vint-i-un. I d'aquesta forma la feina és més efectiva.

Llavors, igual que la codocència, les tutories individuals o individualitzades són una pràctica que requereix que potser hi ha una dotació superior del professorat, però que ajuda bastant en l'atenció a la primera detecció de la realitat dels alumnes concrets i en qualsevol classe d'ajuda. La codocència i tutories individualitzades.

Aquesta idea que teníem abans, l'objectiu és el mateix per tothom, però els camins per arribar-hi poden ser molt diferents. Fins i tot a l'hora de fer una carrera, pots accedir a través d'un batxillerat o d'un cicle formatiu. I de vegades a algú li pot interessar aprendre un ofici amb la idea d'acabar fent una carrera. Però, mentrestant, vull fer-ho d'una forma més pràctica, no tan teòrica.

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

Jo vinc de secundària, però jo crec que una de les coses que també és important per la inclusió i per l'èxit educatiu de tot l'alumnat serien programes de tipus més pràctic, tipus de diversificació curricular o d'escoles-tallers que poguessin treure's l'ESO però amb una visió molt més pràctica. Aquí jo veig que caldria això, una cosa més sistemàtica. Perquè no tothom farà un batxillerat, no tothom vol fer una carrera universitària. Hi ha molta gent que va encaminada cap a un cicle, però fins que no acaben quart de l'ESO en molts casos no ho

poden fer. Hi ha instituts que fan el que poden, però això hauria d'estar marcat ja. Per una altra banda, la diversificació curricular jo la ficaria com una cosa molt important.

Què opineu del procés d'inclusió a les escoles de Cornellà de Llobregat?

- Gemma Carreño, psicopedagoga de l'**EAP**:

És essencial. En realitat, diversitat de l'alumnat i diversitat de professorat ja n'hi ha.

- Miquel Aguilar, professional del **ELIC**:

És imprescindible per garantir que tothom tingui les mateixes oportunitats a l'hora de desenvolupar-se en allò que hi vulgui. La inclusió precisament me la van explicar amb un exemple que em va obrir els ulls. La inclusió es basa, sobretot, en unes mesures universals que són per tothom igual. Són aquelles mesures que a ningú li fan mal, però a aquells que les necessiten els hi poden ajudar molt.

Imagina't que fas un edifici que un cop tens fet l'edifici penses "Ui, i les persones que no poden pujar escales ara com poden accedir als pisos de dalt? Vinga va, fem obres i construïm un ascensor, construïm unes rampes. Quan estem dissenyant un procés educatiu, ja pensem en tots i pensem de quina manera tots els alumnes d'aquella aula podran arribar a l'objectiu final amb les mateixes garanties d'accés a equipament. I també això és de justícia social. Per tant, la inclusió és necessària, és de justícia i és imprescindible.

- Miguel Ángel González, tècnic referent de secundària del **CRP**:

És un concepte que afortunadament, ja fa temps que es té en compte. Però nosaltres quan estudiàvem això no ho vam conèixer, vam conèixer un altre tipus d'escola. Llavors, tot ha sofrit una evolució i afortunadament avui dia ja fa temps que es té en compte.

Entrevista a Neus Ribalta Xicota, psicòloga de l'EAP: "No té sentit una escola inclusiva si no estem treballant per una societat inclusiva".

La Neus Ribalta Xicota és psicòloga i psicopedagoga dels equips d'assessorament psicopedagògic (EAP), i actualment treballa a la zona de Cornellà. En aquesta entrevista, ens explicarà principalment quines funcions tenen els EAP, com intervén ella per ajudar a alumnes amb dislèxia i TDAH, la introducció de l'educació inclusiva a Catalunya i del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat.

Què són els EAP? Quines funcions té un EAP?

Els EAP són els equips d'assessorament psicopedagògic. Són unes unitats creades pel Departament d'Educació per donar assessorament i suport a tots els centres educatius de Catalunya. I estan distribuïts territorialment i a cada zona, més gran o més petita, té assignat un equip de treball. Són equips multidisciplinaris, és a dir, hi ha psicopedagogs, hi ha treballadors socials i hi ha fisioterapeutes. Conjuntament, aquestes persones tenen una atenció directa als centres educatius, prioritàriament als centres públics, tant de primària com de secundària, però també amb els centres concertats.

Quina és la feina dels EAP? Bàsicament, és assessorar els centres amb tot el tema d'atenció a la diversitat i d'inclusió, elaborar informes de reconeixement de necessitats educatives específiques o especials, coordinació amb serveis externs que puguin estar treballant amb algunes famílies o amb alguns alumnes, assessorament i acompanyament a les famílies dels alumnes. És a dir, hi ha unes tasques com molt obertes. Llavors, en cada centre educatiu s'elabora un pla de treball i es diu, mira, aquest centre, prioritàriament volem que l'EAP ens ajudi amb aquestes coses. I es negocia aquest pla de treball i és el que fem durant el curs. I a final de curs, fem una memòria i valorem com ha anat la intervenció.

Col·laboreu amb altres equips del Servei Educatiu del Baix Llobregat com ara el CRP, els CREDA o els ELIC?

Tots aquests que has dit, el CRP, el CREDA i el LIC, conjuntament amb l'EAP formen el que se'n diuen serveis educatius de zona (SEZ). És a dir, és un equip, de la mateixa manera que l'EAP és un equip multidisciplinari, nosaltres treballem conjuntament i els plans de treball són conjunts amb els LIC, amb els CRP i amb els CREDA. Cadascú fa la seva feina, però intentem que les nostres intervencions estiguin coordinades.

Per exemple, en alguns centres, el CRP i l'EAP col·laboren conjuntament amb alguna actuació concreta amb relació a l'alumnat d'aquella escola. O per exemple, amb el CREDA, les demandes d'alumnat que pot ser atès pel CREDA les fa l'EAP i valorem conjuntament quins alumnes s'han d'atendre i quins alumnes es prioritzen. És a dir, que treballem bastant coordinats i formem el que se'n diu servei educatiu de zona.

De quina manera intervens en les escoles i als instituts de Cornellà per ajudar a l'alumnat i al professorat?

Jo intento realitzar les tasques de l'EAP en cadascun dels centres que tinc assignats. Nosaltres com a equip ens repartim el territori, ens repartim els centres i tenim en compte la seva complexitat. Llavors, als centres amb més complexitat hi anem més hores i als centres

amb menys complexitat hi anem menys hores. La meva feina és intentar portar a terme les funcions de l'EAP i amb cadascun dels centres pacto quina és la intervenció.

És curiós, perquè amb cada centre tinc teòricament les mateixes funcions, però acabo fent a vegades coses diferents. Normalment, als centres el que fan és molta demanda de valoració d'alumnes. Tenen una alumna que no aprèn, tenen una alumna que té dificultats i llavors em demanen que compti amb ells per poder valorar les seves necessitats educatives.

Però després també faig moltes reunions amb les famílies i també la coordinació amb els serveis externs perquè tenim molts alumnes que reben suport d'altres serveis públics o privats i llavors fem la coordinació per intentar que les intervencions amb un alumne siguin les més coherents i coordinades possibles.

Has trobat al llarg d'aquests anys com a psicòloga de l'EAP diferències entre els centres de primària i de secundària? Quines?

La dinàmica entre els centres de primària i secundària és molt diferent perquè els centres de primària fan, tots els mestres, el mateix horari a la vegada. És a dir, estan sempre tots a l'escola en un marc horari concret. Això permet una coordinació i un treball d'equip molt més fàcil.

Els centres de secundària ho tenen molt més difícil perquè cada profe té un horari diferent i s'ha de tenir molta voluntat de prioritzar la coordinació perquè has d'establir uns espais de coordinació obligatoris per tots els profes i això a vegades és complicat. Per exemple, en aquest institut jo estic molt contenta perquè en aquests anys hem anat treballant molt tot aquest tema i ara actualment els tutors de cada nivell conjuntament amb el referent d'orientació tenen un espai de treball setmanal, una reunió setmanal i això no és habitual a tots els instituts.

Després, el volum de feina també és molt diferent i també el tipus d'intervenció, perquè aquí als instituts hi ha orientadors que ja fan molta de la feina que fa l'EAP, per tant, la meva feina a vegades és més d'assessorament extern i més d'acompanyament, però els orientadors ja fan moltes de les coses que fem els de l'EAP, i a primària, en canvi, no hi ha ningú que ho faci.

Com es realitza la orientació psicopedagògica?

És una pregunta molt àmplia. Mira, jo crec que hi ha alguns elements que són bàsics per poder fer una bona orientació o una avaluació psicopedagògica. Primer, s'ha de fer una bona anamnesi, un bon recull de tota la informació que tenim sobre aquell alumne per part

de la família, per part dels mestres, per part de la seva història escolar, ja que vegades hi ha informació molt rellevant en els informes dels mestres de cursos anteriors i tot això és molt important i molt valuós i no ho podem deixar perdre. Per tant, primer hi ha d'haver tot aquest treball de recerca.

Un cop tenim tota aquesta informació recollida, és molt important també aclarir quina és la demanda que fan els professors. No és el mateix intervenir o fer una avaluació amb relació a un alumne que té dificultats curriculars, que li costa aprendre i que no acaba d'aprendre i que va justet i tal que fer una avaluació per un alumne conductual amb mal comportament o amb un alumne que no ve a l'institut, que falta moltíssim i llavors un cop tens delimitada la demanda decideixes quin tipus d'avaluació faràs. Si faràs una avaluació més d'habilitats i capacitats cognitives, si faràs una avaluació més pensant en el tema emocional, si faràs una avaluació que ha d'incloure la part més social i el contacte amb altres elements del territori que puguin treballar amb aquella família en els temes del absentisme, un cop has fet tota aquesta avaluació que vol dir passar algunes proves, vol dir entrevistes amb els alumnes, vol dir més reunions amb la família, etc.

Estableixes una impressió diagnòstica, que diem. Hi ha coses que no les podem resoldre nosaltres i llavors fem una derivació amb un servei extern. Per exemple, l'EAP no fa avaluació clínica ni diagnòstic clínic. L'EAP pot delimitar que hi ha una impressió o indicis raonables que hi ha un trastorn per dèficit de l'atenció, però hi ha d'haver un altre professional extern que ho confirmi. Així és una mica.

Amb quina freqüència es fan les reunions i les juntes de CAEI? Quines persones assisteixen normalment i quin paper exerceixes en aquestes comissions?

Depèn de cada centre. Per exemple, hi ha centres com aquest, com l'Esteve Terradas, en què la CAEI pràcticament és setmanal. Llavors, prioritàriament intervenen els orientadors, el coordinador pedagògic i puntualment els coordinadors de nivell si es va a parlar d'algun alumne del seu nivell.

Per exemple, ve la coordinadora de primer de l'ESO quan a l'ordre del dia hem de parlar de casos o de situacions en els que a ella la pot afectar. A vegades, i són tots els coordinadors de nivell, conjuntament amb els orientadors i amb el coordinador pedagògic, quan s'ha de parlar de protocols de l'Institut. Quins protocols seguirem en els casos d'absentisme? Quins protocols seguirem? És a dir, que la composició a vegades és una mica diferent. A les escoles de primària, la CAEI, jo no m'he trobat que sigui setmanal enlloc. Normalment és

mensual o cada dos mesos. Depèn també de l'escola. El que passa que a vegades la CAEI com a gran equip és així cada mes o cada dos mesos, però hi ha una mini CAEI que diem nosaltres, que és la coordinació entre l'equip d'educació especial i l'EAP. I això sí que és setmanal, normalment. Entre la CAEI, que és els coordinadors de cicle, l'equip directiu i els mestres d'Educació Especial i l'EAP, i la reunió així com més de cada dia entre els MEE i l'EAP, anem trampejant una mica la situació.

Com abordes els desafiaments específics que enfronten els estudiants amb discapacitats o necessitats especials (NEE)?

Com els enfronto? Com puc. Clar, jo crec que en cada moment el que s'ha de prioritzar és el benestar de l'alumne. I què podem oferir en aquest alumne que doni resposta a les seves necessitats, però a la vegada que doni resposta també a les seves expectatives.

Llavors, si veiem que és necessari un pla individualitzat, s'elabora un pla individualitzat. Si veiem que el que necessita és un espai d'atenció individualitzada en què aquest alumne pugui anar desenvolupant estratègies que li permetin afrontar el dia a dia l'institut o fins i tot el dia a dia de la seva vida, també ho plantegem. Depèn molt de cada cas i de cada alumne. Crec que el més important és ser creatiu perquè hi ha estratègies molt habituals. Però després et trobes en casos en què hem d'inventar coses noves perquè aquest alumne pugui estar bé, pugui seguir venint a l'institut o a l'escola o perquè aquest alumne pugui seguir aprenent. I en cada cas, valorar les necessitats i pensar què podem oferir.

Hi ha algun protocol que se segueixi a l'hora de revisar i avaluar un cas concret de TDAH i dislèxia?

Sí, hi ha uns protocols concrets. Els alumnes amb TDAH i amb dislèxia, primer que no tots el TDAH ni totes les dislèxies són iguals. En cada cas, s'han de veure les característiques d'aquest TDAH i les característiques d'aquesta dislèxia. Però sí que hi ha uns protocols establerts pel Departament d'Educació i que cada centre els adapta a la seva manera per tal que aquests alumnes puguin tenir alguns suports addicionals, perquè no són mesures intenses, són mesures addicionals que els permetin seguir aprenent.

I poden passar per més temps en elaboració dels controls, poden passar per els criteris d'avaluació en relació amb com es puntuen o no les faltes d'ortografia, poden passar perquè aquest alumne pugui tenir un espai prioritari a l'aula i més a prop del professor, més a prop de la pissarra, més a prop. És a dir, en cada cas i segons l'edat de cada alumne, perquè quan et trobes que aquestes situacions afecten nens més petits, a vegades les mesures són

poder donar-li un espai de descans dintre de l'horari escolar... Bueno, hi ha moltes actuacions, però hi ha un protocol bastant establert.

Hi ha diferències entre els alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i els alumnes amb necessitats educatives especials (NEE)?

Sí, les necessitats educatives especials es refereixen en alumnes que les seves necessitats tenen a veure amb algun tipus de discapacitat o potser no ben bé o que el seu trastorn els fa poc funcionals per a la vida escolar. Llavors tenim les discapacitats que tenen a veure amb temes sensorials, les visuals, les auditives, les motrius... Després tenim les discapacitats que tenen a veure amb les habilitats cognitives, que n'hi ha de diferents tipus. Després tenim també els trastorns mentals.

Tenim alumnes amb trastorns mentals greus i tenim alumnes amb el trastorn de l'espectre autista (TEA). I després hi ha un grup d'alumnes que són els trastorns greus de la conducta que a vegades són alumnes que tenen una conducta molt desajustada i encara no està molt definit si serà un trastorn mental o no, però normalment hi ha alguna cosa greu al darrere d'aquelles conductes. I, en canvi, per a un altre cantó els alumnes que tenen necessitats educatives específiques són alumnes que hi ha algun trastorn que condiciona l'aprenentatge, com pot ser un TDAH, com pot ser una dislèxia, però que això no suposa o no té per què suposar una discapacitat ni té per què suposar que aquest alumne no pugui fer el currículum ordinari ni té per què suposar una situació més greu.

Quan, com, i de quina manera es van començar a dur a terme pràctiques inclusives a tot el sector educatiu de Catalunya?

L'alumnat divers ha estat sempre als centres. El que passa és que hi ha hagut diferents plantejaments de com s'havia d'acollir aquest alumne. Hem tingut, durant molts anys, em sembla que la llei d'integració és del 81, ara no sé si és del 81 de memòria, però durant molts anys s'ha parlat que aquests alumnes s'havien d'integrar. Aquest model el que feia era posar l'accent en la necessitat de l'alumne, però no modificava el context. És a dir, aquest alumne té aquestes necessitats, a veure com el podem incloure, integrar en un grup concret o en un espai concret, però l'accent sempre estava en l'alumne.

La mirada de la inclusió comença a aparèixer primer en altres països, amb gent com l'Ainscow i tal, i el que parla és que posa l'accent en el context, posa l'accent en què tots els alumnes o totes les persones tenen necessitats diferents i que és el context el que s'ha de moldejar i s'ha d'adaptar a atendre totes aquestes necessitats. Llavors es va començar a parlar als anys noranta, dos mil, sobre com calia reduir les barreres per accedir a

l'aprenentatge i al currículum. No tant que aquest alumne hagués de sortejar tots els obstacles, sinó com li podíem eliminar els obstacles perquè aquest alumne pogués aprendre.

Aquí a Catalunya van anar arribant totes aquestes corrents amb l'índex per la inclusió, i l'any 2017, es va publicar el decret a Catalunya. Quan es publica el decret ja hi ha moltes experiències de professionals i de centres que estan treballant cap aquí, però el decret suposa un reconeixement per part del Departament d'Educació. Un reconeixement i una aposta per un altre tipus d'escola, que és reflex de tot l'esforç que també s'ha fet a nivell de societat. No té sentit una escola inclusiva si no estem treballant per una societat inclusiva.

Llavors, quina és la importància del decret? Normalment quan es genera un decret d'aquestes característiques es vinculen recursos per fer-ho possible. Fins llavors hi havia molta voluntariat, moltes associacions, molta gent que hi treballava, però en el moment que surt el decret el Departament fa seu aquest discurs i genera una sèrie de recursos que ho han de fer possible. Això són diners, i els diners són molt importants. És un dels problemes de la inclusió, els recursos que ho han de fer possible, perquè la teoria està molt bé, però si després no hi ha recursos per poder-ho tirar endavant no serveix, o serveix de poc.

Consideres que hi han els recursos necessaris?

Saps què passa? Que quan es va fer el decret avui en dia han passat vuit anys gairebé i està canviant moltíssim el perfil de l'alumnat. Quan es va fer aquest decret hi havia unes necessitats i un perfil, sempre molt genèric, però nosaltres amb aquests vuit anys hem vist que l'increment d'alumnes, per exemple, del trastorn de l'espectre autista (TEA) ha crescut moltíssim, moltíssim. Després, els avenços sanitaris i mèdics han permès que molts alumnes, molts nens i nenes que abans no arribaven a termini l'embaràs ni el part, ni la primera infància, ara els tenim a les escoles.

Nens prematurs, molt, molt, molt prematurs. Tenim en aquests moments escolaritzats nens que van néixer potser amb cinc mesos de gestació. Això fa deu anys era absolutament inviable, eren nens que no sobrevivien. Bueno, deu o vint anys, vull dir... Després s'ha modificat la societat i la pandèmia ha tingut un efecte molt rellevant. L'aparició de les pantalles també han modificat. És a dir, hi ha tota una sèrie d'elements i de coses, la societat d'ara no és com la societat de fa dos mil dies. I quan es va fer el decret del 2017, pensa que sempre l'administració va tard. Quan es va fer el decret del 2017, allò ja no era ben bé ajustat a la realitat. Per tant, ara estem lluny.

S'han fet moltes coses, s'han generat molts recursos, s'estan implementant moltes mesures, però falten, falten, falten. Ara treballo a la zona de Cornellà, i aquí a Cornellà falten recursos. Perquè, a més a més, si tu tens en compte que algunes de les necessitats educatives específiques dels alumnes tenen a veure amb un context social concret, nosaltres tenim aquí a Cornellà un volum d'alumnes que setmanalment, mensualment, anualment venen d'altres països amb situacions socials gravíssimes i amb contextos educatius i culturals també molt diferents, llavors aquí tens una bomba de rellotgeria.

Quines estratègies o enfocaments es fan per a assegurar que tots els estudiants se sentin inclosos en l'aula ordinària?

És què, jo crec, que un objectiu principal de l'educació inclusiva es saber una miqueta quines són aquestes estratègies per fer que l'alumne en si es senti inclòs. El decret estableix que hi ha diferents tipus de mesures, les universals, les addicionals i les intenses. Llavors, amb aquestes mesures i amb els professionals que es fan càrrec d'aquestes mesures, el que es pretén és que tots els alumnes es puguin sentir inclosos. I no només és un tema de sentiment, no només s'han de sentir inclosos sinó que ha de ser real la inclusió.

Per tant, no és només que jo estigui a gust i estigui bé a l'escola, sinó que les mesures que posen al meu abast em permetin aprendre i avançar i progressar. En cadascuna d'aquestes mesures hi ha uns professionals que tenen la responsabilitat directa de dur-les a terme. Llavors, amb les mesures universals són responsabilitat de tots els docents, són mesures que han de permetre que tots els alumnes en una aula puguin progressar, cadascú des d'on necessiti, però que tots.

Les addicionals estan pensades per aquells alumnes que necessiten un plus concret per la seva situació, per les seves necessitats, perquè tenen un trastorn que condiciona l'aprenentatge, perquè hi ha una situació emocional, cultural desafavorida, i després tenim les intenses, que són aquells alumnes que requereixen mesures extraordinàries per entendre'ns.

Què prefereixes que hi hagi a les escoles de Cornellà? una educació especial pels casos d'alumnes amb necessitats especials (NEE) o que siguin atesos dins de l'aula ordinària amb la mestra d'educació especial, és a dir, una educació inclusiva?

Saps què passa? Que prioritàriament els mestres d'educació especial de primària han de fer una intervenció en el context ordinari, dintre de l'aula. Això no treu que en situacions concretes i per fer tasques concretes no es pugui fer un treball fora de l'aula.

I que no té per què ser només d'un grup d'alumnes, poden ser alumnes de diferents grups. Jo crec que el que s'ha de flexibilitzar és l'espai-aula. Hi ha escoles que cada vegada més treballen amb projectes, que treballen amb grups flexibles, no només al nivell sinó a tot el cicle. I aquestes mesures el que permeten és que cada alumne pugui estar atès segons les seves necessitats.

Però prioritàriament el treball es fa normalment dins de l'aula ordinària. A mesura que es van fent grans els alumnes això es complica perquè si tu tens un alumne de cinquè o de sisè de primària en relació amb un aprenentatge dins del grup classe si l'aula està organitzada de manera molt acadèmica que el profe està donant la classe i tots estan treballant el mateix, es fa molt difícil. Però el que hem de canviar és la manera de treballar de l'aula.

Tots els alumnes amb necessitats educatives especials (NEE) tenen una adaptació curricular?

No tots. Només aquells que ho necessiten. El que sí que tenen tots és un pla individualitzat (PI). El pla individualitzat en alguns casos recull mesures curriculars i en alguns casos no. Per exemple, alumnes que tenen un trastorn de l'espectre autista (TEA) què no necessiten mesures curriculars perquè són alumnes molt competents acadèmicament, però que, en canvi, tenen moltíssimes necessitats amb relació a la socialització, amb relació a la relació amb els iguals, amb la relació amb els altres o què tenen peculiaritats que fan que sigui necessari un pla individualitzat perquè els docents tinguin presents aquestes necessitats i les puguin atendre. Però no tots els plans individualitzats passen per un tema curricular.

Però... el pla individualitzat (PI) com a tal és realment una adaptació curricular?

El pla individualitzat (PI) pot contenir una adaptació curricular, però pot tenir mesures metodològiques, pot tenir mesures d'atenció individualitzada, pot contenir altre tipus de mesures. L'adaptació curricular només és un tipus de mesura.

Quin paper juguen els docents i els pares en la promoció de l'educació inclusiva?

La col·laboració de la família amb el centre educatiu no és què sigui important, és què és imprescindible. Si no podem alinear els objectius del centre educatiu amb els objectius de la família es fa molt difícil treballar. Llavors, aquí ha d'haver-hi un treball important per part dels tutors, per part dels mestres d'educació especial, per part de tothom, dels orientadors, de poder coordinar-se, de poder conèixer-se, de poder establir complicitats, de poder establir objectius compartits... Perquè segur que això serà en benefici de l'alumne.

Què opines del procés inclusiu a les escoles de Cornellà de Llobregat? És necessari garantir una educació inclusiva i una inclusivitat a les escoles de la ciutat per a tots els nens i les nenes?

Jo crec que Cornellà aquests darrers anys ha fet un esforç molt important. Però sí que és veritat que puntualment tenim situacions i passen coses amb alumnes i amb famílies que et fa pensar que encara no hem entrat o encara no hem pogut penetrar en les idees de fons de molts mestres i de moltes famílies. Perquè el discurs general és compartit, però hi ha coses com molt primàries, com...

Quines?

Doncs per exemple, mestres que et diuen "aquest nen no hauria d'estar aquí" o "aquest nen no és per aquesta escola". Que potser és una persona que en les reunions, en el treball i en les formacions ho entén i ho accepta, però que en moments concrets davant de reptes i davant de situacions complicades els hi surt allò *més íntim*. Què és el mateix què ens passa amb molts altres temes, de racisme, de xenofòbia, de masclisme... Hi ha un discurs acceptat políticament correcte, però que després a vegades crec que hi ha d'haver un esforç molt important d'autorevisió personal, de tothom, també dels EAP i de tothom per poder anar revisant aquelles conductes, aquelles expressions, aquelles coses que anem fent. Si estan alineades en un marc inclusiu. Això no vol dir que en algun moment, tu no puguis valorar o no puguis pensar que hi ha determinats alumnes que el seu lloc no és el centre ordinari i que han d'anar al centre d'educació especial. El centre d'educació especial no és una proposta que no sigui inclusiva, és una proposta intensiva per alumnes que ho necessiten.

I tu, que opines d'aquests discursos i aquestes conductes que m'estàs comentant?

Amb això treballem cada dia. D'entrada, la resposta... Si tu d'entrada fas una resposta frontal, si tu generes un enfrontament frontal amb aquesta persona, no podràs continuar treballant amb ella. Per tant, quan una persona em diu alguna cosa com aquesta sempre li

dic "Home, parlem-ne", però no li dic "Apa! Però que dius!". Aquest alumne potser tu ara veus que no és per aquesta escola, però per quina escola és? Què hem de fer amb aquest alumne?

Normalment, quan tu entens el perquè de les coses, veus les coses diferents. És allò d'entendre per atendre. Si tu entens, o coneixes el context, o coneixes el perquè, o coneixes el trastorn, pots entendre i atendre. Entens el que vull dir? Normalment, evitem l'enfrontament directe amb aquest tipus d'expressions perquè sinó amb aquella persona si tu t'enfrontes directament amb aquella persona, aquella persona no voldrà més treballar amb tu. I nosaltres, hem de garantir continuar treballant pel benefici dels seus alumnes. El que passa que a vegades ens costa més i a vegades ens costa menys. Però, la diversitat que hi ha entre l'alumnat també es dona entre el professorat. Llavors, nosaltres hem de trampejar amb tota mena de docents.

Per finalitzar, m'agradaria saber com definiries l'educació inclusiva i el procés inclusiu a les escoles de Cornellà en únicament una frase.

Mare de Déu, no sé si soc capaç de fer això. No sé, en una sola frase... Jo crec que l'escola inclusiva ha de formar part de la societat inclusiva, si no no té cap mena de sentit i s'ha de fer en paral·lel. És a dir, que no només sigui l'escola i l'institut qui treballi per això, i jo crec que, és anar-hi anant. És un camí, tu no pots dir "ja està", és un repte, és una utopia i hem d'anar avançant cap allà. És una mica com Ítaca, doncs hem d'anar fent camí per aproximar-nos. Però mai pots dir "ja estem arribant" ni molt menys, però sí que pots dir "quan hem avançat" i valorar-ho. I jo crec que això també ens empenya per seguir endavant.

- RECULL FOTOGRÀFIC

◀ Escola Antoni Gaudí

Aula de 5è

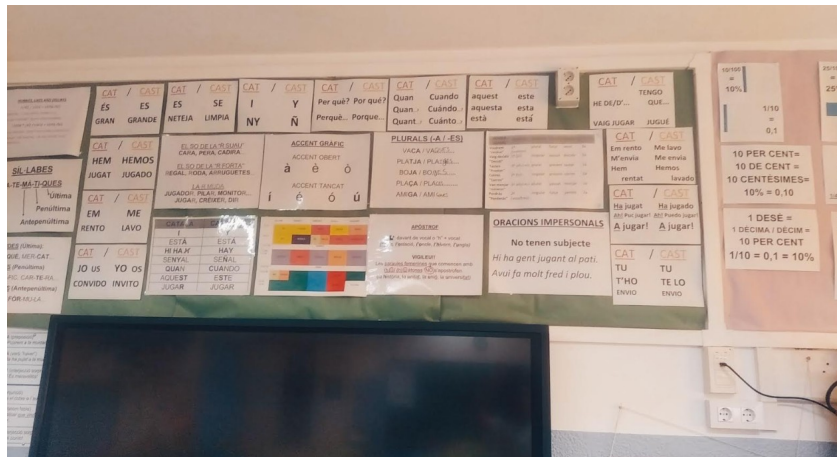
Classe d'anglais

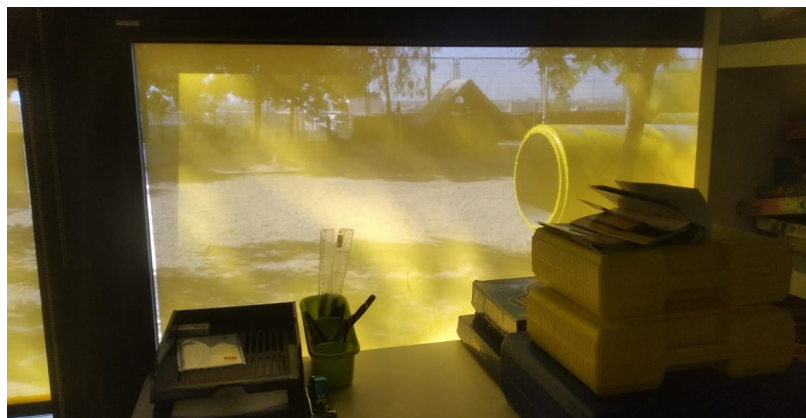
◀ Escola Jacint Verdaguer

Classe de 5è

Aula d'acollida i d'educació especial (EE)

◀ Escola Sant Ildefons

Dibuixos del concurs matemàtic d'Abeam

◀ Ràdio Cornellà

Fotografies complementàries

- COMENTARI DE L'ESTUDIANT DEL GRAU DE PEDAGOGIA SOBRE L'ACTIVITAT CONSTRUCTIVISTA PROPOSADA

En primer lloc, s'hauria de millorar la ràtio de l'activitat, fer un cercle amb una classe ordinària d'uns 30 nens és molt complicat, s'haurien de fer mínim dos grups de 15 alumnes aproximadament.

En segon lloc, respecte a les conclusions finals si tots els nens ja han participat no faria falta que tots parlessin, s'elegeix a un representant o dos de cada grup i que expliquin les conclusions a la resta dels companys.

La valoració de l'activitat és interessant que la faci cada alumne, però tampoc fa falta fer-la el mateix dia o fer-la parlada. Per finalitzar, si no acotem o no posem un cas pràctic on parlem de quants alumnes tenim a l'aula i quines són les seves

necessitats en algun lloc hem de posar que l'activitat es veurà adaptada, o modificada segons les necessitats de cada alumne per garantir la col·laboració i la participació de tothom.

10. GLOSSARI

· **Inclusió:** actitud, tendència i política d'integrar a totes les persones dins de la societat. L'objectiu és que totes les persones puguin participar, contribuir i beneficiar-se en aquest procés.

· **Inclusió educativa:** Inclusió que pedagògicament defensa que l'escola ha de ser capaç d'incloure a tots els individus en el procés educatiu, sense importar la seva condició, origen, raça, religió o gènere.

· **Diversitat educativa:** Concepte fonamental en l'àmbit escolar. Representa les diferències individuals que hi ha entre l'alumnat, ja sigui cultural, de gènere, de sexe, de les capacitats i dels mitjans socioeconòmics.

· **NEE:** Necessitats educatives especials. Inclou alumnes amb discapacitats físiques, trastorns greus de conducta, discapacitat intel·lectual, trastorns mentals, discapacitats sensorials (visual o auditiva), malalties degeneratives greus i minoritàries i el trastorn de l'espectre autista (TEA).

· **NESE:** Necessitats específiques de suport educatiu. Inclou alumnes amb trastorns d'aprenentatge o comunicació, alumnes amb altes capacitats, alumnes d'origen estranger amb NESE derivades de molts factors, situacions socioeconòmiques i socioculturals desfavorides i risc d'abandonament escolar prematur.

· **SEZ:** Serveis educatius de zona. Són equips multiprofessionals formats pels CRP, els EAP, els ELIC, els CREDA i els CREDV. En actuar en els mateixos centres i en

una zona determinada, coordinen les seves actuacions entre ells i amb altres institucions que també hi actuen.

- **EAP:** Equips d'assessorament i orientació psicopedagògic.

- **CREDA:** Centre de Recursos Educatius Per Deficiències Auditives.

- **CRP:** Centre de Recursos Pedagògics.

- **CREDV:** Centre de Recursos Educatius Per Deficiències Visuals.

- **ELIC:** Equips d'Assessoraments i Orientació en Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social.

- **CSMIJ:** Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil. Servei sanitari pertanyent a la Xarxa de Salut Mental del Servei Català de la Salut que realitza funcions d'atenció especialitzada a la salut mental i d'assistència psiquiàtrica en règim ambulatori. Format per un conjunt multiprofessional de metges-psiquiatres, psicòlegs, diplomats en infermeria, diplomats en treball social i personal administratiu, atenen els aspectes i necessitats biopsicosocials dels nens, nenes i adolescents i de les seves famílies. Ofereix un conjunt diversificat de serveis diagnòstics, terapèutics, i d'orientació en salut mental.

- **CRETDIC:** Centre de Recursos Educatius per a Alumnes amb Trastorns del Desenvolupament i la Conducta. Servei d'assessorament i de suport tècnic a la tasca docent i a la tasca dels serveis educatius amb la finalitat d'afavorir la inclusió, la participació i l'aprenentatge dels alumnes amb trastorns del desenvolupament i de la conducta, apoderant els docents i els centres perquè puguin donar resposta a les necessitats educatives especials dels alumnes.

· **CDIAP:** Centres de desenvolupament infantil i atenció precoç. És un servei social d'atenció per als infants de fins a sis anys i les seves famílies. L'origen de la necessitat de valoració pot provenir de l'escola, atenció primària... i derivat al CDIAP que li correspongui per zona. El CDIAP fa el diagnòstic i facilita el tractament de: logopèdia, fisioteràpia, tractament psicològic, etc.

· **EAI:** Equips d'atenció a la infància i l'adolescència. Reben els casos en situació de desemparament o en risc que detecten els serveis socials bàsics, les instàncies judicials o policials o la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Fan el diagnòstic, la valoració dels infants i del seu entorn sociofamiliar, i proposen les mesures més adequades per a cada cas.

· **PI:** Pla individualitzat. És el conjunt de suports i adaptacions que un determinat alumne pugui necessitar en els diferents moments i contextos escolars redactats en un document escrit on consten aquestes decisions.

· **Aprentatge dialògic:** Metodologia educativa que es basa en la interacció i el diàleg entre les persones.

· **Comunitat d'aprenentatge:** Grup de persones que comparteixen objectius acadèmics comuns els quals es coneixen mínimament per col·laborar en el treball a l'aula.

· **Codocència:** Presència de dos mestres dins de l'aula ordinària.

· **Grup classe de referència:** Conjunt d'alumnes que comparteixen el mateix espai i el mateix temps en una aula.

· **Decret 150/2017:** És un decret que té per objectiu assegurar mesures i suports per a l'atenció educativa i la continuïtat formativa de cadascun dels alumnes, tant d'aquells que requereixen mesures universals com addicionals i/o intensives, per

garantir el seu èxit educatiu en condicions d'equitat i igualtat d'oportunitats. Aquest decret publicat al DOGC afecta tots els centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics

- **Mesures universals:** Adreçades a tot l'alumnat i aplicades per l'equip docent en coordinació amb l'equip directiu del centre, haurien de ser flexibles, garantir un aprenentatge significatiu, s'haurien de recollir en el projecte educatiu de centre (PEC) i trobar-se concretades en la programació de l'aula.

- **Mesures addicionals:** Ajustaments flexibles i temporals per aquells alumnes amb dificultats d'aprenentatge, alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE), alumnes de secundària que tenen simultàniament una dedicació significativa a l'esport, la dansa o la música i, finalment, per aquells que les necessitin per motius de salut, mesures judicials d'internament o mesures de protecció residencial.

- **Mesures intensives:** De freqüència regular i sense límit temporal, adaptades a la singularitat de cada alumne, han de ser avalades abans per un informe de l'EAP; s'han de sumar a les mesures universals i addicionals, s'han de concretar en el Pla de Suport Individualitzat de l'alumne (PI) i constar en l'expedient acadèmic.

- **MEE:** Mestra d'educació especial.

- **EE:** Educació especial.

